

KEVAD 2007

märka last

LASTEKAITSE LIIDU HÄÄLEKANDJA

LASTEKAITSE LIIDU LIIKMED

TALLINN

Katleri Lastekaitsekeskus
Kulla Mänd
Katleri 2A, Tallinn 13915
keskus@katleri.ee www.katleri.ee

Pelgulinna LK
Kärt Käesel, Järve 14, 11314 Tallinn
kart.kaesel@mail.ee www.plk.ee

Kesklinna LÜ
Aimar Karu, Öismäe tee 113-20
Tallinn 13515
kesklinnalastekaitse@hotmail.ee

Tallinna LÜ
Ants Siimer, Kesklinna Lastepoliiklinik
Ravi 27 kab. 378, Tallinn 10138

HARJUMAA

Harku valla LÜ, Helve Keel
Ranna tee 1 Tabasalu, Harjumaa 76901
helve.keel@harku.ee www.harkulaps.ee

Jõelähtme LS, Rozeta Meos
Saha tee 7, Loo, Harjumaa 74202
rozeta.meos@mail.ee

Keila LÜ, Maris Ehrbach
Keskväljak 5, Keila 76608 maris@kaja.ee

Keila valla LS, Lea Papp
Paldiski mnt. 28A, Keila 76606
lea.papp@keilavald.ee

Kuusalu LÜ, Kai Sinisalu
Kiiu mõis, Kiiu side, 74604 Harjumaa
kai.sinisalu@kuusalu.ee

Paldiski LÜ, Andrus Veskioja
Koondise 13-18, Saue 76505
andrus.veskioja@mail.ee

Saku LÜ, Ene Kadakas
Kannikese 8-30, Saku 55010
Ene.Kadakas@mail.ee

Saue linna LÜ, Anneli Ritsing
Puidu 23, Saue Harjumaa 76505
anneli@saue.ee

IDA-VIRUMAA

Jõhvi LÜ, Liina Poobus
Jõhvi Postkontor p.k 223, Ida-Virumaa
41502 koolinoortemaja@hotmail.ee

Sillamäe LÜ, Irina Golikova
Viru pst. 22/1-11, Sillamäe 40232
ven@hotmail.ee

MTÜ TK Romashka, Roman Tretjakov
Mõisa 12-54 Narva 21004
info@tkromashka.ee

JÕGEVAMAA

Tabivere LÜ, Maire Mallo
Tabivere Keskkool, Tabivere,
Jõgevamaa 49101 maire.mallo@mail.ee

JÄRVAMAA

Järva LÜ, Juhan Sikk
Rüütli 25, Paide, Järvamaa 72713
juhan.sikk@jarvamv.ee

Türi LÜ, Erika Teras
Vabriku pst 6, Türi, Järvamaa 72211
erika.teras@mail.ee

LÄÄNEMAA

Läänemaa LÜ, Ene Pajula
Wiedemanni 14 Haapsalu 90503
ene.pajula@lmv.ee

Hiiumaa LÜ, Kairi Laid
Uus 1, Kärkla 92413 Hiiumaa
laid@kardla.ee

LÄÄNE-VIRUMAA

Kadrina LÜ, Siiri Sammel
Kiku küla, Saksi vald, Lääne-Virumaa
45201 siiri.sammel@kadrina.ee

Rakvere LÜ, Kaie Kranich
Kastani pst 18-11, Rakvere 44308
mty.rly@mail.ee

Lehtse LÜ, Maie Põiklik
Tina 19-2, Tallinn 10126
mpoiklik@hotmail.ee

Tapa LÜ, Ave Papp
Kooli 24, Tapa 45106
ave.pappe@mail.ee, ave@tapalky.ee

PÖLVAMAA

Põlvamaa LÜ, Veera Kutser
Piiri tn. 3, Põlva 63304
plky@hotmail.ee www.hot.ee/plky

PÄRNUMAA

Audru LÜ, Peep Tarre
Pärna allee 7, Audru, Pärnumaa 88301
peep.t@audru.ee

Pärnu LÜ, Kadi Kalmus
Kuninga 19, Pärnu 80010
lastekaitseyhing@lv.parnu.ee
www.plky.ee

RAPLAMAA

Rapla LÜ, Sirje Vaher
Tallinna mnt 9-1, Rapla 79513
sirje.vaher@rapla.pol.ee

SAAREMAA

Saaremaa LÜ, Maili Lonks
Sepa 2-12 Kuressaare 93812
maili5@hotmail.ee

Kuressaare LÜ, Maris Paomees
Komandandi 10B 93812 Kuressaare
lastekaitse@kuressaare.ee

TARTUMAA

MTÜ NAK Carpe Diem, Heidi Hansar
Ranna tee 1A-8 Tartu hsus@one.ee

Tartu LÜ, Ille Jõgi
Pepleri 27 Tartu 51010 ille.jogi@mail.ee

Vara Valla LÜ, Vaike Torokvei
Vara küla, Matjamaa sjsk. Vara vald
60401 Tartu mk tvaike@hotmail.ee

VALGAMAA

Valgamaa LÜ, Aili Heinjärv
Allika 19-19, Valga 68206
aili.heinjarv@neti.ee

VILJANDIMAA

Karksi LS, Piret Koorep
Kivi 20, Karksi küla, Karksi vald
"Muumitroll"
Viljandimaa 69104 elee@hotmail.ee

Viljandimaa LK, Anneli Raave
Kooliaia 5, Viljandi 71004
margit@viljandimaa.ee

Võhma LKS, Enna Tikas
Veski 11, Võhma, Viljandi mk.
70602 enna.tikas@mail.ee

VÕRUMAA

Võrumaa LÜ, Kadri Hummal
Kreutzwaldi 17-33, Võru 65609
kadrihummal@hotmail.com

Sisukord

Pilk peeglis. Katrin Saks	4	Rivitants ratastoolis. Kristin Kurtna	30
Lastehoolekande ja lastekaitse kujunemisest Eestis. Alar Tamm	5	Alkoholivaba lapsepõlve eest. Alar Tamm, Marika Ratnik	32
Audru LÜ. Peep Tarre	6	Millisena näevad Lastekaitse Liitu lastekaitsetöötajad? Käthlin Mikiver	33
Tartu LÜ. Ille Jõgi	7		34
Tapa LÜ. Ave Papp, Kairi Kroon	8	Suvekool. Marika Ratnik	
Viljandi LÜ. Haja Ojarand	11	FICE. Liina Kotsalainen	37
101 last Toompeale. Anete Elken	12	Laste kaasamine kogukonnaelu kujundamisse. Malle Hallimäe	38
Lapsesõbralik ühiskonnategelane. Käthlin Mikiver	16	Foorumteater „Meie“. Piret Soosaar	39
Õigus end teistega võrdselt hästi tunda. Mari-Liis Tikerperi	17	Noortekogu. Anete Elken, Kaur Kõtsi	42
Head lapsed, need kasvavad vitsata... Veera Kutser	18	Lugemine on lahe. Käthlin Vainola	44
Kas last tohib lüüa? Karin Paes, Merit Lage	20	Lastekaitse Liidu Fondi stipendiaat. Käthlin Mikiver	45
Eelkool – poolt või vastu. Maiki Liivas, Liisa Pakosta	22	Laagrisse. Käthlin Käesel	46
Head sotsiaalsed oskused loovad õpilastele paremad võimalused. Merit Lage, Pille Luiga	24	Pivarootsi ja Remniku. Katrin Kadakas	48
Ebavõrdsed võimalused: maakool versus Tallinn. Loone Ots	25	SOS Lasteküla töötamise põhimõtted. Aire Nurm	50
Kuidas efektiivselt lahendada õpilastevahelisi konflikte? Merit Lage	26	Taninfo	51
Võrdsed võimalused. Piret Soosaar	27	Heategevus teatejooks. Erik Pallase	51
Puudega laps ja tema pere. Heli Kaldoja	28	Noored peateel! Eva Saar	52
		Vanemahüvitise mõjust vaesusele ning sündimus- ja tööturukäitumisele. A.Võrk, M. Karu, S. Anspal	54
		Konkursid	57
		Tegevuskalender	63

LASTEKAITSE LIIDU HÄÄLEKANDJA / KEVAD 2007

Projektijuht: Käthlin Mikiver
Keeletoimetaja: Signe Väljataga
Kujundanud ja trükinud: Stockland OÜ
Tiraaž: 1500 eks

Kaanepilt: Rita Roosfeld

märka last

Ilmuba 2 korda aastas: kevadel ja sügisel.
Väljaandja: Lastekaitse Liit
Endla 6-18, 10 142 Tallinn
telefon: 6311128 faks: 6311735
e-post: liit@lastekaitseliit.ee

Pilk peeglisse

Käesoleva aasta tunnussõnaks Euroopas on võrdsed võimalused. Kui enamasti võtavad sõna naised, et kurta võrdsete võimaluste puudumise üle, siis hiljuti külastas mind suisa Euroopa südames sügaval maa all üks ketserlik mõte. Strasbourgi lähedal on Mutzi kindlus, mille on ehitanud sakslased prantslaste tõrjumiseks. Ja kuigi seda 19. sajandi lõpus rajatud maa-alust imet kunagi ei vallutatud, on see nüüd prantslaste valduses. See omaaegne insenerimõtte tippsaavutus oma sõjatehnika, haiglate ja pagaritöökodadega oli elupaigaks kuni 6000 mehele, kes päikesevalgust nägemata pidid kuude kaupa muttidena maa-all isamaad kaitsma. Kuigi kõige vapram neist oli järjest vastu pidanud pool aastat, oli minul raske juba esimese tunni järel. Ühes külmnõikes kasarmus, kus 25 mehe narid katsid pea terve põranda, mõtlesin – ilmselt kogu naissoo nimel – et hea, et tollal polnud võrdsed võimalusi „ellujäämiseks.“

Aga aeg on edasi läinud ja isegi sõjapidamine sedavõrd muutunud, et järjest enam naisi asub väetee-nistusse, muudest töödest rääkimata. Ja sestap on ka loogiline, et naised, kes küll ihurammult meestele alla jäävad, võtavad järjest üle ka ajusid nõudvaid ameteid. Ja kuigi see tundub enamusele aina loomulikuma, siis naise rollide muutumine pole kaasa toonud sama suuri muutusi mehe rollides. Eesti mehed ei kipu jagama koduseid kohustusi või laste kasvatamise raskusi. Ja nii peavadki naised vedama kahte koormat korraga.

Kes selles süüdi on? Siin ongi nüüd peeglisse vaatamise koht! Tuleb endale ausalt tunnistada, et suuresti oleme meie, naised, oma mehepojad ise selliseks kasvatanud. Emad, vanaemad, lasteaiatädid, õpetajad ja õpikute kirjutajad – me kõik oleme „hooldanud“ selle eest, et stereotüübid niipea ei kaoks ja ka meie järeltulev põlv kogeks samasuguseid probleeme, üritades ümber kasvatada või parandada meie praaki.

Vaatan eneseirooniliselt peeglisse ja küsin endalt, miks ma küll õpetasin tütrele autojuhtimist, aga pojale triikimist mitte?

Niisiis, alustagem iseendist!

Katrin Saks
Lastekaitse Liidu president

Lastehoolekande ja lastekaitse kujunemisest Eestis

Alar Tamm, Lastekaitse Liidu juhataja

Inna Põltsam oma uurimuses „Vaestehoolekanne Tallinnas 1345-1561” selgitab, et heategevuslik hoolekanne kujunes Eestis siinse kultuuri lahutamatuks osaks. Inimesed sattusid hoolekandest sõltuvusse vaesuse või töövõime kaotamise tõttu või mõnel muul põhjusel. See oli tol ajal igapäevane asi, mille eest polnud ükski inimene ega pere kaitstud. Selliselt korraldatud ühiskond vajab omanäolist hoolekandesüsteemi, mille tekke ja arengu eelduseks oli inimeste osavõtlikkus ja empaatiavõime oma lähikondlaste suhtes. Inimestes õhutati ligimesearmastust, kutsuti neid üles hoolitsema ligimese eest ning vabatahtlikult panustama abivajajatesse. Kiriklike arusaamade järgi olid rikkad loodud vaeste ja vaesed rikkaste päästmiseks. Almusejagamine muutus rituaaliks.

Kõrvuti täiskasvanutele suunatud hoolekandega, mis oli seotud vanadekodude, haigemajade ja põetusasutustega, hakati mõtlema ja tegutsema ka laste hooldamise ja laste vaesuse leevendamiseks. Algatusrühmad võtsid ette heategevaid aktsioone ning jagasid peredega vastutust laste toitmise, kasvatamise ja ravimise eest. Linnal, kirikul ja organisatsioonidel oli rikkust ning võimu ja oli tähtis, et seda kasutati lapsevanema toetamiseks ühisabi korras eelkõige toitlustuse ja varjupaikade pakumise näol. Abi saajad olid majanduslikus viletsuses, mis ei võimaldanud lapsehooldu, kasvatust, eluaseme rajamist ega toidu hankimist. Lapsed, kes olid kaotanud vanemad ja lähisugulased, elasid varastades ja kerjates tänavaelu ning olid ilma jäetud tulevikust. Tol ajal rõhutati, et lapse eest hoolitsemine on lapsevanema asi, aga nagu näha, polnud võimalik seda vastutust alati lapsevanematele panna ja nende poolt tagada ning niisugusel korral jagati vastutus pere ja kogukonna vahel. See oli kõrgendatud riski olukorras toimiv ühiskond ja see pärssis kogu ühiskonna arengut, sest mittetoimetulek oli seotud ühiskonna tulevikuga – tema lastega. Oli vaja jagada kollektiivseid riske ning eelkõige võttis vastutuse inimeste ja ühiskonna eest kirik ja kirikuga seotud organisatsioonid, aga ka kodanikeühendused, kellel oli vahendeid ja võimalusi vaesust leevendada, laste heaolu parandada ja selle kaudu tulevikku muuta ja mõjutada. Loomulikult oli ka sellist heategevust, kus annetuste kogumise ja jaotamise teel püüti probleeme vaigistada, võtmata ette järjekindlamaid tegevusi probleemide lahendamiseks.

Niisiis tegutses Tallinnas juba 1552. a. vaeste koolipoiste varjupaik. Tänavapoisid koguti kokku ja oli kaks võimalust, poisid kas kooli panna või linnast välja saata. Põhieesmärk oli siiski linna tulnud poisid toita, katta ja koolitada, mis omakorda andis neile võimaluse saada oma kodumaal humanitaarharidust. Hiljem laienes see tegevus kihelkondadesse ning oli mõnele poisile ainus võimalus hariduse omandamiseks. Vaesed ja kodutud lapsed võttis linn oma teenistusse, et neid kristliku ideoloogia huvides ära kasutada. Varjupaik pakkus võimalust vaesusest ja viletsusest välja rabeleda, muu-

ta oma seisundit ühiskonnas, tõusta tulevikus väärikale positsioonile. See suundumus sai 16. sajandi II poolel Euroopas järjest populaarsemaks, sest hoolekandele ja vaesuse leevendamisele lisandus ka lastekasvatus. Kui lastekaitseüsteemi tekkeks olid esimesed eeldused olemas, vajas süsteemi väljaarendamine pikka perioodi. Lisaks varjupaikadele loodi vaestemaju, lastekodusid, suvekolooniaid, vaestekoole jne.

Nagu mainitud, avati Eestis esimesed lastevarjupaigad 1552.a. Euroopas avati esimene varjupaik koduta lastele Baselis 1667.a. Lapsi oli palju ja õigete kasvatuspõhimõtete rakendamine peaaegu võimatu. Kui Euroopas ulatus laste arv varjupaikades tuhandeteni, siis Eestis ei ole lastevarjupaigad kunagi suured olnud ning neis on väga kindlalt järgitud lastekasvatuse põhimõtteid. Siit edasi arenesid ka lastehoid, lasteaiaid ja koolid. Lasteaegade ja koolides rakendati Fröbeli (1782-1852) ideid, mis rajanesid Pestalozzi vaestele kasvatusel ja haridusel andmise põhimõtetele, mille järgi kasvatus ja areng toimub mängu kaudu. Lasteaia mõiste pärinebki aastast 1840, mil tuntud aktiivsuspedagoog Fr. Fröbel rajas esimese lasteaia Blankenburgis. Eestis avas esimese väikelaste hoiuasutuse paruniproua Elisabeth von Uexkyll 1. augustil 1840 a. Tallinnas. Lapsi õpetati alates 7-8 eluaastast ja aukohal oli käsitöö. Mõiste lasteaed võeti Eestis esmakordselt kasutusele 1862. aastast avatud Eesti Abistamisseltsi lasteaia puhul.

1735.a. on säilinud Tallinna Toompea Vaeslaste maja ja kooli põhikiri. Paljud toetajad olid usklikud ja heal järjel inimesed. Tallinna bürgermeister Jacob Johann Gonsior (1794-1895) lõi võimsamaid ja suuremaid varjupaiku Tallinnas, mille ülesanne oli laste, eriti aga väikelaste aitamise ja nende hoolekande korraldamine, lastekaitse edendamine, õppe- ja kasvatustöö edendamine ja vaestele korterite soetamine. Gonsiori sihtasutus likvideeriti 1942.a. ja selle vara anti üle Tallinna linnavalitsusele.

1621.a. võtsid paljud Eesti koolid üle ka lastehoolekandele omaseid funktsioone, s.t toitsid ja katsid lapsi. 1817.a. asutati esimene, M. Lutheri nimeline lastekodu 90 lapsele, mida pidas üleval Tallinna linnavalitsus. Lastekodusse võeti vaeste Tallinna kodanike lapsi, nii poisse kui tüdrukuid. Loomulikult kasvatati poisse ja tüdrukuid eraldi ning õppetöö toimus nii eesti kui saksa keeles. Juhataja oli väga vali ning lapsi karistati ka füüsiliselt. 1838.a. asutati Narvas lastekodu keisrinna Maria Feodorovna asutisena (üldse oli Eestis Vabariigi asutamise ajal 11 lastekodu).

Seega on Eestis organiseeritud lastekaitse tegevus ja kujunemine küllalt pika ajalooga.

Kohtumiseni järgmises häälekandja „Märka last” numbris sügisel 2007.

Kasutatud kirjandus: Lastekaitse Liit 15, ajalugu ja tänapäev. Lastehoolekande ja lastekaitse ajaloost. Tallinn, 2003.

AUDRU LASTEKAITSE ÜHINGU TEGEMISTEST

Peep Tarre, Audru Lastekaitse Ühingu vanem

Audru Lastekaitse Ühingu tegevuse eesmärgiks on toetada lapsi ja nende vanemaid ning aidata kaasa laste arengule, neid toetava süsteemi väljakujunemisele ja tugevnemisele.

Igal lapsel on õigus olla omalaadne ja erinev. Eluks ja arenemiseks vajab iga laps õhku, vett, toitu, turvalist kodu ja õpikeskkonda. Kuid kõige tähtsam on vanemate ja kõigi pereliikmete last mõistev ja teda igati toetav tegevus.

Neli aastat tagasi osalesid ühingu liikmed Pivarootsi laagris Lastekaitse Liidu poolt korraldatud lastevastase vägivalda ennetamise CAP-koolitusel. Koolitusel osalenud Jekaterina Kuru, Aive Sallo ja Ülle Vares on nelja aasta jooksul oskuslikult korraldanud lastevastase vägivalda ennetamiseks õpikodasid lastele, lastevanematele ja õpetajatele.

Argielus oleme kogenud, et lapsed on tihti ohustatud, kuna neil puudub teave väärkohtlemise olemusest, nad sõltuvad täiskasvanutest ning ei oska alati leida

oma murede ärakuulajat ja toetajat nendest väljatulemiseks. Õpikodades antakse lastele informatsiooni nende õigustest, õpetatakse ohtlikke olukordi (sõnalised, füüsilised, emotsionaalsed ja seksuaalsed rünnakud) ära tundma ja nendega toime tulema. Lastele õpetatakse lihtsaimaid võtteid ründaja käest pääsemiseks,

oskust ohusituatsioonis „õigesti“ karjuda ning julgustatakse sõbralikult ja kaasnimestelt abi küsima. Lapsed peavad teadma, et neil on õigus öelda EI, kui uus ja tavapäratu situatsioon võib teda ohtu seada. Lastele pakutakse võimalust olla sõbraks neile, kes vajavad abi ja toetust.

Lastekaitse Liidu korraldatud koolitustel ja projektides osalemisest saadud teadmistega oleme koos vallavalitsusega loonud hästi toimiva võrgustikutöö laste mõtte- ja tundemaailmas esinevate probleemide lahendamiseks. Lastekaitseühingu liikmed, vallavalitsuse lastekaitse vanemspetsialist Siiri Jõerand ja sotsiaalpedagoog Sirje Järvet ning politsei vanemkonstaabel Ingrid Meltsas ja allakirjutanu analüüsisid igal nädalal laste väärtedega seotud asjaolusid ning koos lastevanematega, lasteaedade ja koolide juhtkondade ja õpetajatega leitakse lahendused laste arengemisele paremate võimaluste loomiseks. Hea on,

et lastekaitseühingu liikmed informeerivad vallavalitsuse sotsiaaltöötajaid laste muredest ja ka juhtudest, kui peresuhted on sassis ja kannatajaks sageli laps.

Laste töökasvatuse ja sisuka vaba aja veetmise korraldamisel on meile suureks abiks Pärnumaa õpilasmalev, mille tegevust on selle loomisest alates üheksa aastat edukalt juhtinud lastekaitseühingu liige, Jõõpre Põhikooli direktor Mati Sutt. Suvel on ligi 2000 last saanud Pärnumaa õpilasmalevas esimesed kogemused iseseisvalt tehtud tööst ja hästitehtud töö eest saadud omateenitud rahast. Audru valla lastest on igal aastal õpilasmalevas tööl 150 last.

Oleme korraldanud lastevanematele koolitusi. Tunustatud psühholoogid Toivo Niiberg, Ene Talvist jt on lastevanematele nõu andnud. Praegu annab kohalik litsentseeritud koolitaja Merle Tomson Gordoni perekoolis lastevanematele vajalikku koolitust.

Kevadisel, sügisel ja talvisel vaheajal oleme mitmete projektide toetusel korraldanud päevalaagreid eri vanuses lastele. Ühingu liikmed Eve Krillo,

Anu Kurm, Öie Killing, Katrin Sutt, Malle Kiis, Sirje Aia, Anneli Kala ja teised on loonud lastele võimalusi arenemiseks nii käelises tegevuses, isetegevuses kui spordis.

Kolme aasta jooksul korraldasime igal aastal 50-le lapsele suvelaagreid Pivarootsi õppe- ja puhkelaagris. Laagrikogemused

on näidanud, et kõige enam naudivad laagrisuve 12-15-aastased lapsed. Selles vanuses lastega on ka kasvatajatel olnud vähem arusaamatusi ja erimeelsusi. Laagrisuve on korraldanud ühingu liikmed Eve Krillo, Eneli Ojaste, Öie Killing, Katrin Sutt, Katrin Hildunen ja teised.

Lastelaagreid on korraldatud ka vallale kuuluvas imekaunis Valgerannas. Jõõpre Põhikooli algklasside õpetajad Malle Jürgenstein, Vaike Ruumet, Keiu Pruul, Anu Kurm ja Anne Poolak on mitmel aastal korraldanud lastele käsitöö- ja kunstilaagreid.

Traditsiooniks on saanud lastekaitsepäeval, 1.juunil korraldatud lasteüritused valla eri paigus. Sellel aastal valmistume suure ülevallalise lastepeo korraldamiseks lastekaitsepäeval Audru pargis.

Audru Lastekaitse Ühingusse kuulub 68 liiget. Ühingu on lapsevanemaid paljudelt elualadelt. Lapsi on Audru vallas 1278, neist eelkoolialisi 363.

TARTU LASTEKAITSE ÜHING

Ille Jõgi, juhataja

Tartu Lastekaitse Ühing on mittetulundusühing, mis loodi 1989. aastal laste igakülgse arengu eest hoolitsemiseks ning laste õiguste kaitseks. Ühingu tegevus on suunatud nii lapsele ja tema perele kui ka neid ümbritsevale keskkonnale. Tartu LÜ on Lastekaitse Liidu liige aastast 1990. 2006. aastal oli Tartu LÜ's 10 tegevliiget (Ille Jõgi, Gerli Kalm, Viivi Kötsi-Kekkorainen, Kaie Tamm, Evi Koploja, Milvi Massakas, Hilja Rootsi, Monika Zlatin, Kaja Teder, Ingrid Tideman), lisaks vabatahtlikud abilised. Kõik need inimesed on pärit erinevatest eluvaldkondadest. Nende hulgas on meditsiini- ja sotsiaaltöötajaid, raamatupidajaid, lasteaiakasvatajaid, pensionäre, üliõpilasi. Kõiki liikmeid ühendab soov teha midagi kasulikku Tartu linna laste heaks. 2006. aastal pakkus Tartu LÜ tugiisikuteenust Tartu linnale lastega peredele. Töötas 4 tugiisikut, kes kõik on saanud oma teadmised SA Dharma korraldatud tugiisikukoolitusel. Meie ühingu liige Gerli Kalm õppis aastatel 2006-2007 Lastekaitse Liidu korraldatud peretöö koolitusel. Käesoleval aastal täiendab oma teadmisi SA Dharma tugiisikukoolitusel veel 5 inimest. Aastal 2007 kavandame tugiisikuteenust laiendada. Aastal 2006 oleme tegeleenud 16 pere probleemidega, neis peredes on kokku 35 last. Perede probleemid on väga erinevad ja seetõttu ka töö igas peres erisugune. On olnud peresid, mille probleemid oleme lahendanud mõne kuuga, kuid on ka peresid, kes vajavad toetust pikemat aega. Põhilised probleemid peredes on laste käitumis- ja kooliprobleemid, vanemate toimetulematus (asjaajamine, raha kasutamine), vanemate ja laste terviseprobleemid, peresisesed suhted jms. Aastane töö on näidanud, et tugiisikut on vaja ja enamus probleemidesse sattunud peredest on nõus tugiisikuga koostööd tegema. Tugiisikute abilisteks on Lastekaitse Ühingu ümber kogunenud vabatahtlikud noored (Sirgit Simso, Riina Pajumäe, Heidi Ponna), kes tegelevad probleemsete lastega, organiseerides neile mitmesuguseid tegevusi nädalavahetustel ja koolivaheaegadel. Enamusel neist lastest on käitumisprobleemid, osa on arvel alaealiste komisjonis. Suvise koolivaheaja lõpetasime ühises laagris Võrumaal, kus käidi matkamas, ujuti ja mängiti mängu. Meie noored vabatahtlikud said oma väikeste hoolealustega toredasti hakkama.

Lisaks tugiisikuteenusele on Tartu LKÜ aastal 2006 viinud läbi teisi projekte. Projekt „Selgem pilk 2“, tegeles probleemsete noortega, et ennetada narkomaaniat, leida alternatiiv suitsetamisele ja alkoholi

tarvitamisele ning tutvustas noortele tervisliku käitumise norme (projektijuht Iiri Sepping, rahastaja HMN). Teine projekt „Ulatan käe 1“ korraldas meie vabatahtlike noorte tööd probleemsete laste tugiisikutena. (projektijuht Kaie Tamm, rahastaja Tartu MV). Kolmanda projekti „Ulatan käe 2“ abil tutvustamine lastele ja noortele laste õiguste konventsiooni. Projektijuht oli Sirgit Simso, rahastaja Lastekaitse Liit. Neljas projekt „Marimaa lapsed Eestis“ korraldas juunis laagri Remnikul, milles viibis koos külalistega viibis ka 16 last Tartust (projektijuht Ille Jõgi, rahastaja HMN ja Lastekaitse Liit). Viiendas toimus Soome-Eesti perelaager Pivarootsis, milles osalesid pered Soomest ja Eestist (projektijuht Ille Jõgi, rahastaja Lastekaitse Liit). Kuues projekt oli „Tartu lastekaitse liikumise edendamine“, millega motiveeriti Lastekaitse Ühingu liikmeid ja valmistati Tartu Lastekaitse Ühingu tutvustavaid infovoldikuid. Projekti juhtis Kaie Tamm ja rahastas Lastekaitse Liit.

Aasta jooksul oleme tegeelnud veel 9 pere probleemidega, kes on ise pöördunud Lastekaitse Ühingu poole. Enamasti seisnes meie osa nõuandmises, kelle poole abi saamiseks pöörduda. Mõningatel juhtudel piisas vaid inimeste ärakuulamisest. Igakuisel ühingu liikmete üldkoosolekul arutasime läbi järgmise kuu tegemised ja jagasime ülesanded. Iga kuu viisime läbi ka perepäeva Tartu Lastekaitse Ühingu ruumides, kus lastele pakuti igasuguseid huvitavaid tegevusi. Lugesime muinasjutte, meisterdasime, joo-

nistasime, värvisime mune jms. Emadele oli kaetud kohvilaud, vestlesime neid huvitavatel teemadel ja kuulasime spetsialistide nõuandeid. Lastekaitsepäeva tähistasime koos oma peredega Tartu botaanikaaias, jõulude ajal käisime Ülenurmel Eesti Põllumajandusmuuseumis. Lapsed valmistasid piparkooke, meisterdasid õlgedest jõuluehteid, õppisid sepatöid ning tantsisid ja mängisid koos jõuluvanaga. Aastal 2006 külastasid meie peresid sõbrad Norrast, kes töid kaasa hulgaliselt riideid ja majapidamistarbeid ning jõulukingitusi. Meil on toredaid sõpru ka Rootsis ja Soomest, kes on osalenud meie perepäevadel ja jaganud peredele riideabi.

Meie ühingu liikmed on osalenud Lastekaitse Liidu korraldatud koolitustel, teabepäevadel ja konverentsidel. Aasta jooksul oleme tutvunud ka teiste ühingute tööde ja tegemistega. Nii näiteks osalesime Põlva Lastekaitse Ühingu ajurünnakul ja külastasime Vara Lastekaitse Ühingu.

MTÜ TAPA LASTEKAITSE ÜHINGU TÖÖD JA TEGEMISED

Ave Pappe, Tapa LKÜ tegevjuht

Meenutades eelmist aastat ja heites pilgu sellele aastale, tuleb endale tunnistada, et möödunud aasta oli kiire, kuid ees on veelgi kiiremad ja teguderohkemad ajad.

Eelmisel aastal oli päris palju mõtteid Lastekaitse Liidult selle kohta, mis tegevusi ühingud võiksid koha-peal pakkuda. Meie ühing on olnud ja loodan, et on ka edaspidi see õnnelik organisatsioon, kellelt linn – nüüd siis juba Tapa vald – on võtnud enamuse alg-selt projektipõhistest tegevustest enda kanda.

Eelmise aasta kevadel hakkas Tapa Gümnaasiumis koos käima pärastlõunane lasterühm. Sellel aastal tegime kõik koos otsuse, et pärastlõunane lasterühm hakkab koos käima MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu. Nii tulebki 10-13 Tapa Gümnaasiumi algklasside õpilast pärast koolipäeva ühingusse, et seal koos pärastlõuna rühma kasvataja-õpetajaga kõigepealt õppida ja siis kas mängida või midagi muud põnevat ette võtta. Muidugi tahaksid lapsed ainult mängida ja käeliste tegevustega tegelda, kuid esikohale on siiski seatud kodused tööd. Rühm töötab kella ühest kuni kella viieni ja aegajalt ka kella kuueni, vastavalt vajadusele. Rühma õpetajale Terje Kaldale on suureks abiks vabatahtlikud, prantslanna Colombe ja sakslanna Katariina. Nemad on lastele ka keeleõpetajate eest. Samas on palju ka selliseid tegevusi, kus mängu puhul on tegemist varjatud õppimisega. Kevadel tahame koostada rühma tarbeks projekti, millest saadud raha eest saame osta käelisteks tegevusteks materjale ja korraldada ka väljasõite. Meie vähene kogemus näitab, et pärastlõunarühmas on probleeme poistele meelepärase tegevuse leidmisega. Nad tahaksid teha midagi põnevat, mis oleks seotud liikumisega. Ja nii me otsustasimegi, et kord nädalas jagab Ivar Augasmägi poistele ja tüdrukutele nii teoreetilisi kui ka praktilisi

teadmisi seiklusest. Igal juhul oleme oma rühma suhtes igati positiivselt meelestatud ning usume, et see on vajalik nii lastele, lastevanematele kui ka õpetajatele. Kevadel, enne õppeaasta lõppu tahame saada tagasisidet nii lapsevanematelt, lastelt kui ka õpetajatelt, ja seda ikka selleks et, sügisest paremini rühma tööd korraldada.

Tapa Lastekaitse Ühing on üritanud pakkuda tegevust lastele, noortele ja mingil määral ka lastevanematele, kuid viimastele siiani vähesel määral. Eelmise aasta lõpus otsustas meie ühingu liige Ene Augasmägi kirjutada projekti lastevanemate tarvis. Projekt oli uudne ja igati vajalik ning hasartmängumaksu nõukogu otsustas projekti finantseerida. Projekti „Kasvamine vanemaks olemise poole“ eesmärk on anda oskusi noortele töötutele lastevanematele, kellest paljudel on õpingud pooleli. Koos spetsialistidega nõustatakse lastevanemaid, õpetatakse eneseanalüüsi ja meeskonnatööd ning muidugi ka seda, kuidas olla oma lapsele hea vanem. Tähelepanu pööratakse sellele, et kui laps on oma vanematest mingitel põhjustel eraldatud, siis ei tohiks kaduda side lapsevanema ja lapse vahel. Projekti kaudu jagatakse teavet, kuidas säilitada suhted enda ja lapse vahel. Samal ajal kui lapsevanemaid koolitatakse, tegelevad kasvatajad-õpetajad nende lastega. Kevade poole on plaanis korraldada ka väljasõite Eesti kaunitesse paikadesse.

Eelmise aasta lõpus otsustas Eesti Noorsootöö Keskus eraldada raha MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu projektile „Awardi“ noorte matka tarbeks. Planeerisime matka juba päris pikka aega, aga kuna kõigil on oma toimetamised ning ka noortel peale award - liikumises osalemise veel hulk teisi tegemisi, siis lükkus matk kaks kuud edasi, nii et alles küünlakuu esimesel nädalavahetusel saime lõpuks matkale minna. Oma ööbimis-

paigaks valisime Toomarahva turismitalu, mis asub Altja kalurikülas ja mille lähedusse jääb Oandu loodusrada, Altja jõe äärt mööda kulgev koprarada ning Altja kultuurirada, mis kulgeb osaliselt mööda mere-randa. Turismitalu perenaine Ülle on juba aastaid meid vastu võtnud ning meid kõiki võlnud oma külalislahkuse ja hoolivusega. Seekord ööbisime tavapärasest erinevas kohas, nimelt lakas, mis tekitas muidugi elevust nii juhendajate kui ka noorte hulgas. Asjad ära pandud suundusime Oandu loodusrajale, mis on inimese poolt täielikult puutumata. Seega on võimalik näha metsakooslust, nii nagu ta looduslikult olema

peaks. Raja läbimine oli meeldiv katsumus, sest sügis-talvine torm oli väga palju puid maha murdnud või siis koos juurtega maast välja kiskunud ning aegajalt lõppes laudtee maha kukkunud puu ees. Takistustest hoolimata otsustasime raja läbida ning me ei pidanud seda kahetsema, sest koos metsas olles sai arutletud paljudel teemadel ning mis saab olla meeldivam, kui toreda seltskonnaga mõnusalt mööda metsa jalutada, loodust nautida ning vestelda. Kopraradasid läbides tundsimme kõik juba kergest väsimust kontides, ja kui rada läbitud ning ka mere ääres vanade kaluraitade juures käidud, otsustasime tubaste tegevuste juurde asuda. Pärast kehakinnitust hakkasime mängima ja mängisimegi kuni saunaminekuni. Saunast tulles istusime veel mõnda aega kamina ees ning ajasime juttu ja muidugi mängisime, kuid üks päev oli oma töö teinud ning peagi vajusid kõik unehõlma. Hommikul keha kinnitades oli kõigi ühine soov veel kord matkale minna ja koos midagi põnevat teha ning - oh üllatust – meil see võimalus ka avaneb, sest Ene Augasmägi kui Awardi projekti eestvedaja Tapal tegi Awardi projekti noortele, mida haridus- ja teadusministeerium ka rahastab. Selle projektiga saavad Award-liikumise noored läbida hõbeda tasandi ja teha koos palju põnevat.

Juba pikka aega oleme arutanud, et me pakume küll suvelaagrit puuetega lastele, kuid otseselt vanematega ja nende lastega ei tegele keegi.

Jaanuarikuus otsustasidki hakata koos käima erivajadustega laste vanemad, et olla üksteisele toeks ja mitte ära unustada, et elu läheb siiski edasi ja oma murega ei pea sa üksi nelja seina vahel olema. Mõte

kooskäimisest oli tekkinud juba ammu, kuid siiani polnud kohta, kus kokku tulla. Siis tuldi mõttele, et võiks koos käia MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu. Kogunema hakatakse kord kuus, esimesel korral oli koos 12 lapsevanemat ning neli last. Samal ajal kui lapsevanemad üksteisega tutvusid, tegelesid meie vabatahtlikud Colombe ja Katariina lastega. Lapsed joonistasid näpüvärvidega ning mängisid ja samas panid Kersti ja Karina paberile, mida neilt kooskäimistelt oodatakse ja milliseid tegevusi tahetakse ette võtta. Kokkusaamiste korraldamise võttis enda peale Kersti Suun, kes tulevikus tahab hakata kirjutama ka projekte nimelt erivajadustega lastevanemate jaoks, sest palju asju tahetakse küll teha, kuid paraku napib raha. Esimene projekt Gordoni Perekooli koolituse korraldamiseks on juba sotsiaalministeeriumisse ära saadetud ja nüüd ootame vastust selle kohta, kas meid rahastatakse või mitte.

Esimese suure ettevõtmisena tahtsime pidada vastlapäeva, aga et ilm oli väga külm, siis otsustasime lükata oma liulaskmise märtsi algusesse.

Suurt rõõmu teeb meile kõigile, et ilmselt alates 2007a. sügisest avame Lastekaitse Ühingu ruumides perepäevahoiu rühma, mille tarbeks oleme juba välja koolitanud selle ala spetsialistid. Raha ruumide renoveerimiseks eraldas meile Pereplaneerimise Instituut, Kesk- ja Ida-Euroopa Fondide Ühendus ja muidugi Tapa vallavalitsus. Sellest, kuidas meie rühmal mine-ma hakkab, aga edaspidi, kui see juba reaalselt tegutseb.

Kena kevadet ja sooja tegusat suve kõigile!

Award

Eesmärk ja põhimõtted

Awardi eesmärgiks on anda noorele võimalus:

- » Tegeleda meeldiva hobiga;
- » Püstitada isiklike eesmärgid;
- » Tegutseda rühmas;
- » saada rahvusvahelisi kogemusi

Award programmi põhimõtted:

- » Award on liikumine, milles võivad osaleda kõik 14-25 aastased noored olenemata rassist, religioonist, füüsilistest ja vaimsetest võimetest, poliitilistest suunitlustest.
- » Noor inimene valib ise milliste tegevustega ta ja kui kaua programmi raames tegutseb.
- » Täiskasvanud juhendajad on noorte tegevuse koordineerijateks, abistajateks, mitte neile oma tahte pealesurujateks.
- » Award ei ole võistlus – igaüks tegutseb oma individuaalprogrammi alusel.
- » Hinnatakse positiivseid tulemusi, vigadest õpitakse.
- » Oluline on järjepidev tegevus, mitte kiirete tulemuste saavutamine.

Tasandid ja tegevusvaldkonnad

Programmi ülesehitus:

Programm koosneb kolmest erinevast tasandist:

- » Pronks – noortele alates 14. eluaastast, kestvus vähemalt 6 kuud;
- » Hõbe – noortele alates 15. eluaastast, kestvus vähemalt 12 kuud;
- » Kuld – noortele alates 16. eluaastast, kestvus vähemalt 18 kuud.

Erinevate tasandite läbimiseks on neli tegevusvaldkonda:

- » Vabatahtlik töö – projektid ja tegevused inimeste ja ühiskonna aitamiseks;
- » Oskused – erinevate tegevuste/ oskuste arendamine;
- » Liikumine – füüsiliste võimete ja vastupidavuse arendamine;
- » Matkamine – noor planeerib ja viib koos teiste noortega läbi seiklusrohke matka.

Koolitus ja puhkus käsikäes

MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu tegevjuht Ave Papp valmistas ühingu liikmetele tõelise uusaastaüllatuse. Nimelt korraldas ta meile 05.01.07 koolituse koos lõõgastava puhkusega. Selle tarbeks kirjutas ta projekti, mis arvati toetamise vääriliseks ning tänu sellele võisime kõik koos ühingu liikmetega vihmasel jaanuarikuisel reedel kihutada rõõmsal meelel Käsmu poole. Vihmane ilm ei olnudki enam haletsemisväärt, sest vanas Kaptenikülas ootas meid külalistemaja Rannamännid. Maja perenaine valmistas meile samuti võrratu üllatuse. Terve hoov ja maja olid kaunistatud küünaldega, see säilitas hingesopis äsjalõppenud jõulupühade hõngu, ja soojaks köetud saun ning maitsev õhtusöök olid samuti ainult kiidusõnu väärt. On soe tunne, kui sa näed, et oled oodatud. Peale paaritunnise teadmiste jagamist jätkus õhtu veidi vabamas vormis, kuid oma mõistust tuli siiski kasutada hiliste öötundideni, kuna programm oli nii seatud, et töö ja lõbu käisid käsikäes. Väga vahva oli üksteise võimeid erinevates tegevustes proovile panna ja saada ülevaade üksteise psüühilistest tunnetusviisidest meeskonnamänge mängides.

Oli tegevust, nalja ja naeru ning...äkki koputus! Ei osanud oodatagi, kuid siis ta tuli. Kaasas rõõmus tuju ja seljas kott, astus kergel sammul üle küünaldes muinasjutumaja ukسلäve reibas Näärimees. Niigi on selles ilmas palju tõsist, miks siis mitte mõelda mõnel korral aastas end lapsemeelseks ja rõõmustada lihtsate ning siirate üllatuste üle. Oskus seda teha paneb uskuma, et tõepoolest vajavad inimesed soovide täitumise aega ja saavad unistamisest kosutust ning elurõõmu palju rohkem, kui materiaalseid väärtusi argihallide silmadega igatsedes.

Naerdes, muiates ja kohmetudes võtsime vastu Näärimehe, kuulasime ära tema aastakokkuvõtte meie tegemistest ja saime kinnitust sellele, et töö, mida meeskond on aasta jooksul püüdlikult teinud, on olnud pingutamist väärt. Selle üle oli hea meel, sest meie meeskond on ühte hoidev ning teineteist toetav. Koos on hea tegutseda, kui koostöö sujub ja motivatsiooni jagub.

Peitsime kotti saadud nääriringi ja saatsime Näärivana teele. Öötundidel olid meie kaaslasteks kitarr ja laul. Mingil hetkel pöörasin pilgu küünlatulle laual ja sosistasin meie kõigi nimel värelevasse leeki tänusõnad: „Aitäh Sulle, Ave, selle eest, et Sa paned uskuma imedesse, et Sa oskad soojendada südameid, et Sa annad inimestele võimaluse tunda, mida tähendab olla vajalik!“ Kui võtame sooja leegi alanud aastasse kaasa ja kanname seda valguse jõudu endas, siis võime ehk järgmiselgi aastal kohtuda samadel radadel ja märgata, kuidas silmad säravad, ning tunda rõõmu koosolemisest.

MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu liikmete nimel
Kairi Kroon

ÖÖLUGEMISE LAAGER TARVASTUS

Öölugemise laager oli osa Viljandi LÜ projektist „Teatrisõbralik Tarvastu“. Projekti juhtis Piret Kuropatkin.

Ühel jõuluvahetaja pimedal öhtul kogunesid Tarvastu Gümnaasiumi õpilased koolimaja juurde. Ühes käes raamat ja teises magamiskott- nii viis teekond Ämmaste Kooli, kus algas ÖÖLUGEMISE LAAGER.

Laagri eesmärk oli äratada lastes huvi lugemise kui ühe meeldiva ja mõnusa ajaveetmise võimaluse vastu. Ja see meil õnnestus.

Laagris toimusid vaikselt lugemise pooltunnid.

Karlis: „Väga raske oli 30 minutit järjest vaikselt lugeda.“

Toimus ka ettelugemine. Õpetajad lugesid lastele jutte loodusraamatutest.

Sander: „Kuidas selle raamatu pealkiri oli? Tahan selle raamatu kindlasti läbi lugeda.“

Laagriõhtu naelaks kujunes lühinäidendite lavastamine ja luuletuste kirjutamine. Parimatele luuletajatele oli auhinnaks Nikolai Baturini autogrammiga kaart.

Ja ikka veel ei olnud öörahu, sest köögist tuli isuäratavat pitsa ja pannkoogi lõhna.

Emmed olid tulnud meile pannkooke küpsetama.

Kättriin: „Nii häid pannkooke pole ma iial söönud!“

Peter August: „Kas pitsat juurde saab?“

Peale sööki jätkasime natuke rahulikumate tegevustega.

Toimus ringislugemine ja raamatu illustreerimine.

Kell oli tiksunud üle südaöö.

Avati öodusjutu tuba. Kes julges, astus sisse.

Saalis aga algas disko.

Lysandra: „Kas veel ei ole öörahu?“

Taimo: „Ega me siia magama ei tulnud... Mängud kõik veel mängimata.“

Tuled kustusid.

Nüüd algas tontide ralli!

Liisi: „Appi, ma kardan! Pange uks kinni!“

Kristin: „Lähme peitu!“

Romet: „Mis tondid! Need ju meie õpetajad!“

Lõpuks saabus aeg voodisse minna. Aga mitte magama, vaid hoopis lugema!

Vaikus saabus alles neljandal hommikutunnil.

Kell on üheksa. Hommik. Äratus.

Sööma ja lugema!

Ja oligi öölugemise laager läbi.

Kõik osavõtjad said diplomi ja „kuldmedali“, sest IGA LAPS ON PARIM.

Laste ühine arvamus oli, et hakka või lugemist armastama.

Lapsele on vaja luua lugemise ja kuulamise ümber põnevust, siis tuleb ta huviga kaasa. Kui lugemisega kaasnevad positiivsed emotsioonid, on lootust, et laps ka ise raamatu kätte võtab.

Lastega käisid öösel lugemas õpetajad Haja Ojarand ja Evi Vilu.

Meie toredat üritust toetas Lastekaitse Liit.

Haja Ojarand, Tarvastu Gümnaasiumi õpetaja

101 LAST T

COMPEALE

2006

Eesti noored ja mitteformaalne haridus

Anete Elken, Noortekogu juht

24. novembril 2006 kogunes üle saja noore Rahvusraamatukokku ja hiljem Riigikogu istungite saali, et teha ettepanekuid mitteformaalse hariduse ja noorte algatuse ning osaluse kohta Eestis.

Juba 1991. aastast alates korraldab Lastekaitse Liit üritust "101 last Toompeale" ning 1998. aastast on seda tehtud koos Eesti Õpilasesinduste Liiduga. Tegemist on iga-aastase üritusega, mida korraldatakse tähistamaks Eesti ühinemist ÜRO Lapse Õiguste konventsiooniga 1991. aasta novembris.

24. novembril lõppüritusele eelnes neli eelfoorumit Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Narvas. Neil arutlesid aktiivsed noored põhjalikult teemat "Eesti noored ja mitteformaalne haridus". Arutelu toimus paralleelselt kahes teemablokis: noorte omaalgatus ja huvialaharidus noortele. Mõlemat suunda vaadeldes kolmel erineval tasandil: kool, kohalik omavalitsus ja riik. Igal aastal on eelfoorumitel osalejaid tunduvalt rohkem kui Riigikogus kohti ja seetõttu kutsutakse lõppüritusele vaid kõige aktiivsemad noored.

Eesti kooli ülesanne on anda noortele eluks vajalikud teadmised. Eesmärk on õpetada noort mõistma ja kujundama teda ümbritsevat maailma. Kooli ei saa pidada ainsaks hariduse omandamise võimaluseks. Järjest olulisemaks

peavad noored ka iseseisva õppimise ehk mitteformaalse hariduse osatähtsust.

Noortefoorumil valmis ettepanekuid sisaldav üleskutse osapooltele, milles pöörduti riigi, kohalike omavalitsuste, koolide ja ka õpilaste endi poole. Õpilasi kutsuti üles aktiivsusele ja hoolivusele ühiskonna suhtes ja sellele, et leida viise enda arendamiseks väljaspool kooli. Teistelt osapooltelt ootavad noored toetust oma algatuste ja osaluse edendamisele. Riik saab toetada noori, ette näha riigieelarves rohkem raha huvialakoolide ja -ringide ning projektide finantseerimiseks. Koolid ja kohalikud omavalitsused saavad anda noortele võimaluse kujundada koolikeskkonda ja oma kodukohta.

Igal aastal valitakse noorteparlamendis ka kõige lastesõbralikum ühiskonnategelane. 2006. aastal osutus valituks Ene Ergma, Riigikogu tollane aseesimees. Ene Ergma on väga rõõmsameelne ja avatud poliitikategelane, kellel jätkub aega ka nõrgemate aitamiseks. Ene Ergma toetab üht Pärnu perekonda, kes tema abita ei tuleks oma eluga toime.

„101 last Toompeale“ on üritus, kus Eesti noored saavad avaldada oma arvamust siinsete probleemide ja kohta ja teha ettepanekuid, et muuta ühiskonda noore inimese suhtes sõbralikumaks. ●

Ene Ergma – lapsesõbralik ühiskonnategelane

Küsitlenud: Käthlin Mikiver, Märka Last projektijuht

Mida tähendab Teile tiitel lapsesõbralik ühiskonnategelane? Pean seda üheks meeldivamaks tiitliks, mida olen elus saanud.

Mis Te arvate, miks noored just Teid valisid?

Tõesti ei tea, ja mulle oli see suureks üllatuseks. Aga võib-olla sellepärast, et olen kogu oma Riigikogus töötamise nelja aasta jooksul käinud koolides ja andnud kaasaegse astronoomia tunde.

Natuke Teile lapsepõlvest. Milline oli Teile lapsepõlv? Mida hindate sellest ajast kõige rohkem?

Mul olid suurepärase vanemad, kes lasid ühel isepäisel inimesel tunda ennast peres hästi. Mee- nuvad ajad, kus ma kõik päevad pärast koolitunde veetsin kas Viiljandi lossimägedes või järve ääres tenniseväljakutel. Oli vahva aeg...

Kas olete nõus väitega, et tänapäeval tunnevad lapsed vähe huvi loodusteaduste vastu? Kuidas võiks tekitada või suurendada neis huvi täppisteaduste vastu? Meil on puudus tõesti headest loodusteaduste õpetajatest. Kus on hea loodusteaduste õpetaja, seal on ka lapsed huvitatud. Lapsi ei tohi sundida tuupima, vaid tuleb leida võimalus näidata, et teaduse kuivas keeles väljendatud füüsikaseadus on tegelikult väga lihtne. Nii nagu seda teevad Tartu Ülikooli füüsikabussi tudengid.

Miks Teist just astronoom sai?

Täitsa juhuslikult, aga olen väga rahul, et minust sai astrofüüsik. Kosmos on hiiglaslik füüsikalabor.

Aasta 2007 on Euroopa Liidus kuulutatud võrdsete võimaluste aastaks. Kuidas on Teile arvates Eestis lood võrdsete võimalustega?

Minu arvates on Eesti küllalt heal tasemel, aga loomulikult on veel palju teha. Meil on väga vähe

tolerantsust nende asjade suhtes, mis on meile võõrad ja tunduvad olevat vastuvõtmatud. Meil tuleb õppida mitte vihkama asju, millest me aru ei saa, vaid püüda esmalt aru saada.

Kas kõrgharidus peaks olema tasuta või tasuline?

Aladel, mida Eesti riik vajab – tasuta, mida mitte – tasuline.

Kas Teile arvates on Eesti noor passiivne poliitika suhtes? Mida võiks teha, et noored ise oleksid altimad oma arvamust avaldama?

Eesti noor võiks olla aktiivsem, sest just tänased otsused mõjutavad nende elu tulevikus kõige rohkem. Kuid teisalt ma soovitaksin Eesti noorel omandada kõigepealt väga hea haridus, aga mitte tulla verinoorena suurde poliitikasse.

On Eesti lapsesõbralik ühiskond? Mida peaks veel tegema?

On ja ei ole. Arvan, et lapsele on kõige tähtsam kodu, tema pere. Kodusoojust ei korva miski, isegi mitte rikkus.

Kuidas Teile arvates elab Eesti laps praegu?

Erinevalt. On lapsi, keda vanemad jätavad üksi, et teha tööd Eestist

kaugemal ja saada raha. Aga lapsed ilma vanemateta, kas nad on õnnelikud? On vanemad, kelle võib-olla ei ole nii palju materiaalseid võimalusi, aga nad armastavad oma lapsi ja tegelevad nendega. Arvan, et need lapsed on tunduvalt õnnelikumad.

Soovite Te midagi lisada või öelda meie lugejatele?

Mulle teeb muret üks küsimus, mida tahaksin teiega jagada. Kohutades Eesti paikades kooliõpetajatega, on nad väga tihti tundnud muret selle pärast, et viimastel aastatel on lapsed hakanud aru saama oma õigustest kui õigusest mitte alluda õpetajate korraldustele. Kusjuures sageli kasutatakse õpetajate suhtes vägagi solvavaid väljendeid. Mulle tundub, et koos laste õiguste kaitsega peavad kaasnema ka vastavad laste kohustused. Ma ei usu, et seda räägivad mulle ainult koolis ebapopulaarsed õpetajad, neid oleks siis lihtsalt ebanormaalselt palju.

Parimate soovidega
Ene Ergma

Õigus end teistega võrdset hästi tunda

Mari-Liis Tikerperi, perekeskuse Sina ja Mina perefoorumi projektijuht

Nagu igal maal on oma riigikord, on ka igal perekonnal oma elustiil ja töökspidamised. Aja jooksul on riigikorrana hinnatuimaks osutunud demokraatia, mille puhul iga asjaosaline omab hääleõigust ja saab otsustamise juures kaasa rääkida. Millegipärast on aga pereelus selline käsitlus visa juurduma. Ikka maksab selle sõna, kelle toidulaua all on jalad, ning kiputakse unustama, et pere keskel on kõigil õigus end võrdset hästi tunda.

Harjumuspärased kasvatusviisid meie ühiskonnas

Sageli arvatakse, et kui peres lastele liialt sõnaõigust anda, istuvad nad vanematele lihtsalt pähe. No kuidas võib laps teada, mis talle parim on? Ta on ju noor ja rumal. Reeglid on vanemate koostada ja laste täita – puudutagu need siis koolitööd, magamaminekut, koduseid töid või kojujõudmise aega. Kui laps julgeb protestida või koguni reegleid rikkuda, järgneb karistus – koduarest, soodustustest ilmajäämine, hulk negatiivseid hinnanguid või koguni nn füüsiline noomitus. Nii tahetakse muuta laps sõnakuulelikuks ning „ma soovin sulle parimat“ sildi all toimub lapse mina mahasurumine, oma võimu näitamine ja hirmust tingitud sõnakuulelikkuse kujundamine.

Teine äärmus on kasvatamatus, mida teadmatuses aetakse segi vabakasvatusega. Vabakasvatus on demokraatlik kasvatusviis, mis kujundab vaba isiksuse, kes on iseseisev, vastutusvõimeline ja samas tunneb ning arvestab oma piire. Vabakasvatus ei ole luba teha kõike, mida hing ihkab, arvestamata ümbritsevaid inimesi, kuigi just seda paistab üldsus arvavat. Need lapsed, keda vaadates õhatakse, et need on vabakasvatuse viljad, on just sellesama väärarvamuse ohvrid. Nende elus puuduvad piirid, mistõttu kogu elu on nende jaoks nagu tundmatus kohas vette hüppamine, sest oma väikese kogemustepagasiga peavad nad ise otsustama, mis on hea ja mis halb. Kas ei kõla see hirmutavalt? Hirm ja segadus aga ongi see, mis paneb vale-vabakasvatuse saanud lapsi vastuvõetamatult käituma.

Mida laps vajab

Pannes end lapse olukorda, proovides maailma vaadata läbi oma lapse silmade, võite avastada, et maailm polegi nii turvaline paik. Enamgi veel. Turvatunde

puudust ja lapse halba käitumist põhjustab suurel määral vanema kasvatusstiil. Samas annab selline avastus kindla teadmise, et tegemist on olukorraga, millele leidub lahendus. Teadmine, et väljapääsmatuid olukordi pole, annab võimaluse end lapsevanemana kindlamalt tunda, leida endas jõudu ja energiat teha muudatusi, toetada ja suunata oma last.

Laps vajab stabiilsust ja selgust, oma tegevuses piiride tunnetust ja hästi toimivat perekonda enda ümber. Lapse vildakas käitumine ütleb, et tema käsitlus maailmast on paigast ära ning ta vajab eelkõige oma vanemate, aga miks mitte ka teiste täiskasvanute tuge, et oma arusaamu nii välisilma kui iseenda kohta jälle paika saada.

Enamasti tegutsetakse oma tegevuse või selle põhjuste ja eesmärkide üle juurdlemata. Seetõttu pole ka lapse käest mõtet küsida, miks ta halvasti käitub, miks ta kedagi kiusab jne. Ta lihtsalt ei tea seda. Ta tajub, et tema osalusega selles maailmas pole kõik päris korras ning et ta ei ole teistega võrdne ja ka mitte võrdset oluline. Seepeale käitub ta viisil, mis annab talle hetkeks tunde oma tähtsusest – tema tegevusele järgneb tema põhjustatud reaktsioon, ükskõik, kas positiivne või negatiivne.

Oskused Gordoni perekoolist

Lapsevanematele toeks ja abiks on loodud perekeskus Sina ja Mina. Suurema osa keskuse tööst moodustab Gordoni perekool, kust saadud teadmised ja praktilised oskused on heaks aluseks igapäevase arvestava peremudeli kujundamisel.

Enamasti oleme harjunud laste probleeme ise lahendama. Koolitusel küsitakse, kas vanem peab lahendama ka lapse probleeme? Või pigem oskama lahendada enda omi ja aitama lapsel enda omadega toime tulla? Esimene mängib olulist rolli meie enda rahulolu ja tasakaalu säilitamisel, teine on aga parim oskus, mida vanem oma lapsele saab eluks kaasa anda.

Kursusel käsitletakse ka lastevaheliste konfliktide vahendamist. Seda, kuidas aidata lastel omavahelisi probleeme lahendada ning kuidas õpetada lapsi lahenduskaiguga ise, ilma abita toime

tulema. Lapse ja vanema vahelisi konflikte õpitakse lahendama mitte võimupositsioonilt, vaid mõlema, nii vanema kui lapse vajadusi arvestades. Vanemad

saavad selgust ka selles, kas mõlemad vanemad peavad lapse ees alati ühesugusel seisukohal olema. Perekoolis peetakse tähtsaks lapse vajaduste ja väärtuste mõistmist ja nende arvestamist. Selleks on aga vaja ka vanematel endale küsimusi esitada. Mis on minu jaoks tõeliselt oluline? Mida ma väärtustan? Mida ma soovin, et minu lapsed edasi kannaksid? Kas ma olen õnnelik? Olen ma tasakaalus? Arvestan teistega? Kas ma näen ja kuulen või ainult arvan, et ma seda teen? Iseenda maailmapildi kaudu suudame paremini mõista teisi inimesi ja luua nendega paremaid suhteid.

Perekooli oskused aitavad tunnustada last sellisena nagu ta on. Tuletatakse meelde, kui tähtis on last kuulata. Iga kord, kui me teise ära kuulame, võib sündida ime: me saame temast aru ja tema tunneb, et teda on mõistetud. Mõistetud ja aktsepteeritud või mitte-mõistetud, või koguni hukka mõistetud. Võtmesõnad on siin hoolivus, osavõtlikkus, arvestamine, empaatia, armastus enda ja teiste vastu. See kehtib nii teiste täiskasvanutega kui ka lastega suheldes. Lihtne on aktsepteerida teist täiskasvanut, kuid kas ma suudan aktsepteerida oma last ja tema maailma sellisena nagu see on, last kui isiksust, kes on oma teekonna alguses? ●

Head lapsed, need kasvavad vitsata

Veera Kutser, Põlva LÜ

Viimasel ajal on palju juttu sellest, kas last võib lüüa, laksu anda, tutistada...

No selge ju, et ei või. Miks siis see teema? Eks ikka sellest, et me tihti teeme seda, mida ei tohi, teame, et ei tohi, aga ikka JUHTUB...

Mina olen noore inimese mõistes juba vana ja pärit eelmisest sajandist. Minu vanemad olid lihtsad tööinimesed. Ja mina suht aktiivne laps. Kui läksin üle piiri, siis ikka pahandati, olen saanud tutistada, laksu ja seisnud nurgas. Tean, et palju halvem laksust ja tutistamisest on hinge jääv solvumine, kui juhtunud lahti ei räägita. Miks ja mille eest? Mind aitas kindlasti aru saada ema reaktsioonist minu teole tema hilisem selgitus, kallistus koos kinnitusega, et ema armastab mind (ega tulega ikka tohi mängida!).

Tänase päeva kogemuste ja teadmistega oskan ma öelda, et last ei tohi lüüa. See on ju siililegi selge. Minu tütar on aga mina-perioodil (2-5 aastane) laksu saanud. Ikka ja alati põhjuseks kokkulepitud reeglite eiramine, piiride katsetamine, oma elu tahtmatult ohtu seadmine. Ma ei ole selle üle uhke, aga see oli tolle ajahetke otsus ja käitumine, tolle aja teadmiste ja vanemakogemustega.

Tänasel päeval on lapsevanematele palju tarku raamatuid, koolitusi ja kursusi, netifoorumeid ja ajakirju. Aja ja ühiskonna arenedes on palju muutunud, ka pere ja lapse väärtustamises.

Soovitan lugeda-sirvida P.Kroppi „Mina olen lapsevanem, sina ole laps“.

Kõige tähtsam on last armastada, võtta aega lapsega koos tegutsemiseks ajal, kui ta seda vajab. Ja lapsevanem peab kasvama koos lapsega.

Paul Kropp oma raamatus „Mina olen lapsevanem, sina ole laps“ ütleb:

“ISEGI HEAD LAPSED VÕIVAD VILETSATE VANEMATE KÄES HUKKA MINNA”

Halvim, mida täiskasvanud võivad lastele teha, on neid füüsiliselt või seksuaalselt väärkohelda.

- Meie lapsi vormivad pärilikkus, kasvatus ja miljon teist faktorit, mis nende elu mõjutavad. Kuid esmast ja kõige tähtsamat mõju nende elule avaldame meie – NENDE VANEMAD.

- Vildakas kasvatuspraktika kahjustab lapse arengut – ärge pekske oma last! Ärge pilastage oma last! Hoolitsege selle eest, et lapsel oleks süüa.

Püüdke mitte öelda ühte ja teha teist – esmane reegel – ÄRA TEKITA KAHJU.

VIIS MÕISTLIKKU TEED, KUIDAS HOIDA DISTSIPLIINI ILMA LAKSU ANDMATA

1. **Diskussioon** – Hea küll, räägime sellest.
2. **Aeg maha** – Mine istu viieks minutiks.
3. **Võimu rakendamine** – Reegel on... – niisii lõpeta!
4. **Ilmne vanemlik rahulolematu** – Palun, ära pritsi veega + tugev kulmukortsutus
5. **Trahvid** – See maksab sulle 25 senti või ühe nõudepesukorra.

LAKS VÕI PEKSMINE?

- Laks on kiire lahtise käe löök vastu lapse tagumikku. **Väikelaste puhul, kes ei suuda mõista, mis toimub, on laks tegelikult kasutu**, samuti ei ole laks soovitatav üle üheksa-aastaste laste puhul, mil lapsevanem peaks olema võimeline kasutama teisi karistusviise asja tähtsuse rõhutamiseks.
- Laksu peaks andma vaid ühe korra, kõige rohkem kaks korda. See peab järgnema viivitamatult pärast tegu, mis põhjustas lapsevanema enesest väljamineku. Laksu ei kasutata mitte kunagi igapäevase distsiplineerimise vahendina.
- Laks tekitab natuke valu – sageli mõlemale, nii lapsele kui ka lapsevanemale – kuid mitte kunagi ei tohi laks põhjustada lapsele pikemaajalist füüsilist kahjustust.
- **Laksu mõju ei ole seotud mitte selle poolt tekitatava valuga, vaid emotsionaalse ja moraalse viisiga, kuidas seda rakendatakse. Reaalne laks on seega rohkem sümbolne kui füüsiline.**
- Lapsevanemad, kes löövad last kinnise käe või rusikaga, või vanemad, kes ründavad lapsi joonlaudade, kaigaste või teiste vahenditega, või vanemad, kes arvavad, et laksu peab andma regulaarselt, olenemata süüteo iseloomust, vajavad tõsist kasvatusalast ümberõpet.

NELI ASJAKOHAST LAKSU

1. Kui laps on tegemas midagi nii kiiresti ja nii ohtlikku, et see toob kaasa eluohtliku kahjustuse või vigastuse (enne kui laps jookseb sõiduteele; laps on lahtise akna peale roninud jne)
2. Kui laps on valmis lööma oma vanemat või õde-vennda mingi asjaga, mis võib põhjustada tõsist valu või jäävat kehalist kahjustust.
3. Kui laps eirab sotsiaalse käitumise tavareeglid ja teeb midagi nii häbistavat, et häbistab ennast ja oma vanemaid kogu ülejäänud eluks.
4. Kui laps rikub põhjalikult perekonna korda, nii et kodused suhted ähvardavad tema kuulmatuse tõttu laguneda.

KALLISTAGE, HELLITAGE JA AIDAKE

Kolm tehnikat ärevil ja ärritatud lapse jaoks.

Toreda lapse kasvatamine

Meie eesmärk on saada heaks emaks või isaks. Me peame olema küllalt head, et teha seda, mis vaja, kuid mitte nii suurepäraseks, et võtta üle see ruum, kus meie lapsed peavad kasvama.

- **ARMASTA OMA LAPSI.** Kui me teemegi kasvatuses vigu – ja me teeme neid – on need tehtud vähemalt kiindumusega.
- **TEADKE, KES TE OLETE.** Lastele on vaja tõelisi lapsevanemaid, mitte lapsikuid vanemaid. Eriti vajavad nad

meie täiskasvanulikke omadusi: **järjekindlust, tuge, autoriteeti, head rollimudelit.**

- **PÜSTITAGE LAPSELE EESMÄRGID. MÕISTLIKUD EESMÄRGID TULEB SIDUDA TÕELISE LAPSEGA, MITTE MEIE ENDI KUNAGISTE LÄBIKUKKUNUD PÜÜDLUSTEGA.** Ära unusta, et lapse töö on kasvada suureks. Meie asi on teda aidata, jälgides ühe silmaga tema küpsemist täiskasvanuks. Üks lapsevanemaks olemise probleeme on, et liiga palju kõigest sellest, mis lapsega aset leiab, juhtub nüüdsama, siinsamas, ja otsustada tuleb otsekohe. Kui meil ei ole lapse kasvatamisel selget eesmärki, on kõik lapsevanema reaktsioonid improviseeritud. Niisiis tuleb koostada stsenaarium, mis muudaks lapse kasvatamise meile hõlpsaks.

- **SÄILITAGE HUUMORIMEEL.** Naeratage rohkem ja karjuge lapse peale vähem – see on hea kasvatus üks olulisi hüvesid.

- **OLE LÄHEDUSES, AGA JÄTA RUUMI.** Lapsed ei vaja täiskasvanud mängukaaslast, kuid nad vajavad täiskasvanuid enese läheduses, kui mäng muutub liiga jõhkraks. Iseäranis ei taha lapsed kuulata täiskasvanute manitsussõnu, kuid neil on vaja meid kui rollimudelit ja kui kogemustega inimest tõelisest täiskasvanute maailmast. 6-kuune võta sülle, kui ta nutab, aga 3-aastase puhul on ka olukordi, kus ta tuleb jätta omaette nutma; 6-aastaselt peame aitama kokku panna lennukimudelit, aga ei tohiks aidata kingapaelu siduda. Suurepärase lapsevanem väikelapsele võib muutuda "käib kah" lapsevanemaks koolilapsele ja haletsusväärseks teismelisele juhul, kui lapsevanem ei muutu, aga lapse vajadused ON MUUTUNUD. Lapsed vajavad paindlikkust ja järjekindlust.

- **ANNA NENDELE OMA AEG, MITTE OMA RAHAKOTT.** Lapsed nõuavad aega, palju aega, iseäranis varajases elueas. Aastate möödudes vajavad nad meie aega üha vähem, kuid hakkavad nõudma meilt rohkem raha.

Kui lapsed on väikesed, peaksime käekella randmelt maha võtma ning andma neile kogu oma aja. Kui lapsed lähevad kooli, võime kella tagasi panna ja anda neile veidi vabadust.

Ja lõpetuseks dr. Spocki soovitus – LAPSEVANEM PEAB USALDAMA ENNAST!

Veera Kutser, Põlva LÜ

Kas last tohib lüüa?

Arvamust avaldavad Põlva linna ja maakonna noored.

Käesoleva aasta veebruaris püstitati Lastekaitse Liidu kodulehe foorumis küsimus: "Kas last tohib tutistada?". Foorumi külastajad jätsid endast maha mitmesuguseid arvamusi ja seisukohti.

Foorumis tõstatatud küsimusest ajendatuna korraldas Põlva LÜ liige Karin Paes noorte hulgas MSN küsitluse teemal „Kas last tohib lüüa?“ Noored on hoiakute ja seisukohtade vaagimisel oluline arvamusrühm. Arutledes toetuvad nad enda lapsepõlve kogemusele, mis on veel värskelt mees. Samas paneb kasvatuslikel teemadel arutlemine neid ennast nägema tulevase lapsevanema rollis.

Küsimusele vastajad jaotusid kahte leeri. Suur grupp

vastajaid leidis, et lapse löömine on lubamatu. Need noored rõhutasid, et löömine lõhub usaldusliku suhte lapse ja vanema vahel. Oma vastustes viitavad nad vägivallavabadele kasvatusviisidele, nagu nt vestlus, ühine olukorra analüüsimine jne. Vastajate hulgas oli ka neid, kes asusid olukorda sügavamalt lahkama: vanematel on vähe aega, nad ei suuda ennast töö ja kodu vahel jagada ning lapsed jäävad tähelepanuta – kuid löömine on ikkagi lubamatu. Toetamiseks positiivseid kasvatusmeetodeid, käis vastustest läbi seisukoht, et laps keda vanem lööb, võib hakata sama mudelit kasutama oma tulevaste laste puhul. Mõningaid näiteid vastustest:

Leian, et last et tohi puutada mitte mingil füüsilisel moel, kui see on lapsele valus. Ükski laps ei õpi vägivalda toimetel, et tegu, mille eest teda karistati, oli vale. Ükski laps ei hakka selle eest vanemaid austama ja kindlasti ei ole ükski laps pärast vägivaldaakte sõbralikum ja tublim. Lapsed hakkavad kartma vanemaid, nad ei julge enam midagi teha, nad elavad hirmu all ja võib-olla ainult sellepärast nad teevadki asju ära õigeaegselt ja nii hästi kui oskavad, aga vanematele jääb hoopis vale pilt sellistest asjadest. Lapsevanemad ei tunnista endale, mis on vale ja mis õige. Lapsi Ei Tohi Lüüa ega sakutada, tutistada ega laksu anda. Lastega tuleb rahulikult rääkida, sest ainult nii saavutatakse eesmärk.

Maarja, 16a

Vanemad ei tohiks lüüa oma last kohe kindlasti mitte, sest ka sõnadena on võimalik asju ära lahendada. Kõige hullem ongi see, kui vanemad ei püüagi seletada lapsele, mis ta valesti tegi, vaid haaravad kohe vitsa, et last karistada.

Kairi, 16a

Kohe kindlasti ei tohiks last lüüa. See oleks lapse suhtes ebaaus. Laps on ju palju kordi väiksem ja kunagi ei tea, kui nõrk tegelikult, või kui tugeva hoobi sa talle annad. Ning peale sellist konflikti on võimalik, et see laps hakkab tulevases elus samasuguseid meetodeid kasutama. Mis pole õigel! Paljud vanemad sattuvad kiiresti stressi, kuna neil on pikad tööpäevad, koduseid toimetusi nii palju ning peale selle on neil kodus väike poeg või tütar, kes vajab ka ju tähelepanu. Ja kui nad seda piisavalt ei saa, siis on kaks võimalust. Kas nad tõmbuvad endasse või teisel juhul hakkavad üha aktiivsemalt püüdlema vanemate tähelepanu. Siit algabki see vale pööre, kus laps hakkab tegema seda, mida ta tegelikult ei tohiks teha. Ning peale pikka ja rasket tööpäeva, koduste toimetuste ja kes teab millele veel lisanduvad ka need probleemid, mida piisava tähelepanuta laps on korda saatnud. Ning vanemad lihtsalt ei jõua seda mingi hetk enam kannatada ja kaotavad kontrolli enda üle ja see kõik võib lõppeda vägivaldaga. Kuid tegelikult see kõik algab ju sellest, et vanemad ei suuda ennast jagada kodu ja töö vahel ning jätavad oma lapse tahaplaanile.

Last ei tohiks lüüa, teda tuleks õpetada õigeid valikuid tegema. Sest just vanemate õpetused on need, mis aitavad lapsel tulevases elus hästi hakkama saada...

Kati, 15a

Lapsi ei tohiks lüüa. Kui nad on teinud väga palju pahandust, siis võib neid ju ka kuidagi muud moodi karistada. Kätega kallale minek ei lahenda ühtegi viga, pigem mõjub see lapsele väga halvasti ja laps teeb midagi uuesti ja uuesti. Rääkimine oleks ikkagi kõige parem.

Andra, 14a

Arvan, et üks korralik vanem peaks siiski ilma last löömata ka hakkama saama. Kui laps on hästi kasvatu- tud, saab lapsega ilusti rääkides ka probleemid lahendada

Merit, 16a

Kindlasti ei tohi last lüüa, kellelgi pole õigus teist inimest lüüa, isegi mitte last.

Annika, 15a

Teine grupp vastajad aga leidis, et vanem võib vahel karistamise eesmärgil last sakutada, tutistada või laksu anda. Sakutamise pooldajate vastustest paistab, et noored peavad silmas tavaliselt endast nooremaid lapsi, kelle suhtes vanem võib sellist „korrare kutsu- mist” rakendada. Samuti näib, et sakutamist, tutista- mist ja ühte laksu ei peeta vägivallaks, noored käsitle-

vad seda kasvatusliku mõjutusvahendina. Tutistamise ja sakutamise pooldajad piirduvad vaid sakutamise- ga ning leivad, et näiteks vitsa või rihmaga löömine tu- leb välistada. Selle grupi vastajad olid oma vastustes napolisõnalisemad ega analüüsinud pikemalt, miks nad sellisel seisukohal on. Valik vastustest:

Minu arvamus: Nii vana nagu mina olen (14) selles vanuses küll last lüüa ei tohiks. Väikseid lapsi, kes ei jaga asjast midagi, neid võib tutistada, sakutada (mitte kõvasti) või laksu anda. Mitte küll rihmaga. Laps on siiski ka inimene.. Suurena käitub laps oma lastega muidu sa- mamoodi.

Gersti, 14a

Last ei tohi lüüa, aga riielda küll. Kui laps on midagi halba teinud, siis tuleb tutistada ja natuke pepu- peale ka anda .

Mary-Liis, 11a

Ma ütleks, et lüüa ei tohiks, aga tu- tistada ikka võib.

Lauri, 18

Kas last tohib lüüa?...Noh ma arvan küll, et õrn laks ei tee ju eriti haiget ja paha, saab vähemalt aru, et on valesti käitunud. Kuigi jah, sõnad aitavad ka tavaliselt. Suisa peksta ainult ei tohiks! Ja sakutamine või tutistamine on minu arvates natu- kene solvav, vähemalt mina arvan nii!

Rene, 19a

Ma arvan, et last võib vanem ka- ristada, nt sakutamise- ga, kui laps on pahandusega hakkama saanud ja talle see kuidagi kohale ei jõua. Muidugi lapsevanem peab arves- tama, et tegu on ikkagi lapsega ja jõudu kasutada ei tohi. Laps ja täis- kasvanu on ikka erinev.

Erik, 23a

Minu arust ei peaks last lööma küll otseselt , aga kui mingi pahandus on tehtud , siis pisike tutistamine toob äkki aru pähe ja laps teab, mida ta enam teha ei tohi.

Mari-Liis, 13a

Mingil määrana võib ju ikka last ka- ristada, aga kui asi läheb üle käte, siis see küll ei ole enam normaal- ne. Tutistamine ei ole väga hull, kui käiku ei lasta jõudu ja väike pepu laks ei tee ka lapsele halba.

Ilona, 15a

Last ei tohi lüüa. Kui aga laps on näiteks pahandust teinud, võiks teda õrnalt sakutada, aga seejärel tuleb kindlasti talle seletada, mida ta valesti tegi.

Hedrica, 16a

Lastekaitse Liidu seisukoht laste kehalise karistamise suhtes tugineb ÜRO inimõiguste deklaratsioonile ja ÜRO lapse õiguste konventsioonile. Eestis 1991 rati- fitseeritud ÜRO lapse õiguste konventsiooni järgi on igal lapsel õigus inimväärsele ja lapse isikut austavale kohtlemisele. Lapse kasvatusel ja arengu toetamisel pooldab Lastekaitse Liit vaid positiivseid mittevägi- valdseid kasvatusvõtteid ja -praktikaid.

Seega on kõigil – nii noortel, teismelistel kui ka pä- ris väikestel lastel – õigus inimväärsele ja lapse isikut austavale käitumisele. Laste ja noorte harimine inim- õiguste alal ja teavitamine on aga vajalik, kuna see mõjutab nende hoiakuid ja suhtumisi tulevaste lap- sevanematena.

Miks eelkool on hea ja kasulik?

Maiki Liivas, Tallinna Lasteaed Sipsiku õpetaja, TLÜ magistrant

Koolide juures tegutsevad eelkoolid on väga populaarsed. Aasta enne kooliminekut hakkab suurem osa lasteaia- ja koduseid lapsi käima mõnes eelkoolis.

Eelkooli suhtutakse mitmeti. On arvamusi, et see kurnab last ning ta saab samad teadmised ja oskused lasteaiast. Siin võikski vahet teha lasteaias käivatel ja mitte käivatel lastel. Lasteaialaps saab kindlasti vajaliku ettevalmistuse sealt ning on vanemate otsustada, kas eelkool tuleks lapsele kasuks. Kodulastele, on eelkool kahtlemata hea võimalus last kooliks ette valmistada.

Eelkooli suurim pluss on võimalus teha tutvust koolieluga – kuidas olla klassiruumis ja käituda tunnis, seda nii lasteaia kui kodulastele. Kui laps hakkab tulevikus käima samas koolis, siis saavad talle tuttavaks koolimaja ning õpetajad. See loob turvatunde ning aitab eriti neid lapsi, kellel kohanemiseks kulub rohkem aega. Laps õpib iseseisvust ja endaga toimetulemist, mis on kooliminejale üks vajalikumaid oskusi.

Samuti aitab eelkool kaasa väga tähtsale oskuse omandamisele, mille laps enne kooliminekut peaks selgeks saama – oskuse teistega suhelda, erinevates olukordades käituda ning toime tulla. Kui lasteaialaps peaks selle oskuse saama lasteasutusest, siis kodulastel võib just sotsiaalsete oskuste pool nõrgaks jääda. Terve aasta igal nädalal teiste lastega koos õppides, suheldes ja mängides peaks laps vajalikud oskused omandama.

Olen oma töös lasteaiaõpetajana näinud, kuidas veidi aega eelkoolis käinud laps nõ „läheb lahti“, lasteaias hakkab õppimine minema endisest paremini. Ehk on põhjus selles, et tihti on eelkoolirühmad lasteaia omadest väiksemad ning õpetaja saab igale lapsele rohkem tähelepanu pöörata. Samas ei saa alahinnata ka suhtumise jõudu – vanemad suhtuvad eelkooli kui päris kooli, kus toimub tõsine õppimine. Eelkoolist ei puuduta ilma mõjuva põhjuseta, alati minnakse tundide alguseks kohale. Suhtumine kandub vanemalt lapsele, ta häälestab end õppimisele. Samas ei tohiks unustada, et ka lasteaiad on asutus, kus antakse alus- ja haridust ning sealgi toimub iga päev korrapärane õppetöö.

Lasteaialapsele võib eelkool mõjuda positiivselt just uue keskkonna tõttu. Eelkooli minnes häälestavad vanemad oma lapse õppimisele. See on ju kool! Lasteaiad on sageli vanemate ja seega ka laste jaoks üksnes mängukoht. Mida väiksem on laps, seda rohkem toimubki õppimine mänguliselt. Ülejäänud osa päevast möödub lapsel omaette või kaaslasega mängides, joonistades ning tegutsedes. Kuigi ka koolieelikute puhul kasutatakse mängulisi võtteid, lisandub neil nõ koolitunde. Võib juhtuda, et lapsel on raske end ühtäkki ümber häälestada vabamängult üsna pikale õppetegevusele ruumis, kus ta on harjunud üksnes mängima ning kus ootab palju huvitavaid tegevusi. Niisugusel juhul tuleb eelkool kahtlemata lapsele kasuks, sest seal on teine keskkond, kuhu laps teadlikult

7.a Grete Yolana Laos käib nii lasteaias kui ka eelkoolis, et veelgi paremini lugema ja arvutama õppida

läheb õppima. See mõjub hästi eeskätt neile lastele, kellele lasteaias õppimine hästi ei laabu.

Otsuse laps eelkooli panna või mitte panna peaksid tegelema vanemad arvestades oma lapse iseloomu, oskusi ja teadmisi. Kui laps lasteaias ei käi või käib seal väga lünklikult, on eelkool kahtlemata hea ja kasulik – see aitab kaasa sotsiaalsete oskuste arengule, annab algteadmised lugemisest, kirjutamisest ja arvutamisest. Lasteaialapsele mõjub värskendavalt ka uus keskkond ning õpetajad. Lisaks saab laps uusi teadmisi ja oskusi või kinnistuvad need, mis juba lasteaiast saadud.

Lapsepõlv – edasise edu alus

Liisa Pakosta, Lastekaitse Liidu toetajaliige

Lastest edukate inimeste kasvatamine on lapsevanemate täiesti loomulik soov. Õnnelikud on need lapsed, kes saavad oma hilisema edukuse kriteeriumite ülese otsustada. Lapsepõlve ajakasutuse kohta teeb olulisi otsuseid ka riik. Et need otsused mõjutavad väga paljude laste ja perede elu ning inimressursi kvaliteeti tulevastel aastakümnetel, tasub siin olla eriti tähelepanelik. Ministeeriumide kooskõlastusringil oleva eelnõu järgi muutub 2008. aasta sügisest aastane eelõpe enne kooliminekut lastele kohustuslikuks. 35 nädala jooksul peab iga 6-aastane laps saama nädalas 20 tundi eelõpet...

Vaenulik eelnõu

Kui praegu läheb esimesse klassi aastas ligikaudu 12 000 last, siis neid, kes ei ole käinud enne kooli lasteaias ega eelkoolis, on pea 1800 – nii põhjendavad eelnõu autorid kohustuse vajalikkust. Aga kas keegi on ka mõelnud, mis PÕHJUSEL need ligi 2000 peret on sellise valiku teinud? Üldiselt jagunevad põhjused kaheks: ühel juhul on tegemist kodulembese perekonnaga, kus mis tahes kitsamal põhjusel väärtustatakse lapse kodus veedetud aega. Olgu põhjuseks kas või see, et transport lasteaeda ja tagasi ning sellega kaasnevad kulud ületaksid perekonna mõistliku eelarve piiri. Sellised lapsed jõuavad kooli sageli „ülelugenutena“ ning nende perede „nõuetele vastavuse kontroll“ oleks alandav. Aga on ka selliseid juhtumeid, kus vanemad ei hooli, lapsed kasvavad suhteliselt omapäi ning kui nad kord kooli jõuavad, tuleb õpetajal seletada sedagi, mis asi on üldse hambahari või voodilina. Mõlemal juhul on abi, mida need pered ja lapsed vajavad, hoopis teistsugune, kui 700 (!) tundi eelkooliklassis. Ja mida on seaduseloajatel öelda tublile üksikemale, kelle laps on perehoius, kus hoidjal veel kolm last, ema ise aga päev otsa töö? Kes peaks selle lapse eelkooli viima ja tooma, seal ju pikapäevarühma teenust ei pakuta... Nii elukauged eelnõu pole ammu nähtud.

Lapsed varem kooli?

Tõsi see on, et Euroopas algab koolitee paljudes riikides varem. Näiteks ühes rikkaimas ja suure elurahuloluga riigis Luksemburgis algab koolikohustus 6-aastaselt, aga kuna eelkool on 4. eluaastast kohustuslik, siis tegelikult minnakse kooli 4-aastaselt. Enamikus Euroopa Liidu riikides algab koolitee 6-aastaselt, Taanis, Soomes ja Rootsis 7-aastaselt. Ainult et keskkond, kuhu laps satub, on hoopis teistsugune. Algkoolihooned on suuremate seimisest eraldi, mängusõbralikud, erilise mööbli ja sisustusega. Paremini varustatud kui meie lasteaiad. Täiskasvanuid on ühe lapse kohta nendega tegelemas rohkem kui meie lasteaiades (ja nii algusest peale, näiteks Luksemburgi lasteaias on kolme lapse kohta üks kasvataja, lisaks veel hulgaliselt abiperso-

nali). Meil tuleks laste paremaks kooliettevalmistuseks kõigepealt luua selleks LASTESõbralikud tingimused. Tänaeid eelkooli, mis toimuvad suurtele lastele mõeldud koolimajades laupäeviti, pole juba väikelapse füüsilist arengut silmas pidades võimalik kohaldada 700-tunniseks eelõppeks. Tuletagem ka meelde hiljutist kogemust, kuidas 6-aastaselt sellistes tingimustes õppetöö alustamine toob kasu asemel kahju. 1998. aastal kurdeti erakordselt madalate riigeksamitulemuste üle. Põhjuseks toodi, et need lõpetajad läksid kooli 6-aastaselt ja see avaldas, eriti põhikooli lõpuks, õppimistulemustele negatiivset mõju. Laastavamalt mõjus see kogemus poistele, kellele lastepsühholoogid soovivad sageli koolitee alustamist hoopis 8-aastaselt.

Vahelduseks võiks riik alustada teisest otsast.

Nimelt õigest otsast. Teha enne eeltööd ära ja alles siis hakata perede suunas kohustustega vehkima. Enamik peredest on rõõmuga valmis vastu võtma abi erinevaid alternatiive, et aga oma last aidata. Kohe võiks alustada sellest, et lasteaias viimases rühmas katab kõik kulud riik, sealhulgas toidukulu, ning ehk piisab juba sellestki n.ö kriitilise osa lasteaeda meelitamiseks. Ja probleem oleks lahendatud ilma igasuguse kohustusliku eelõppeta! See tähendaks väga olulist muudatust mõtteviisis: lapsi püütaks parema hariduse poole MEE-LITADA. Kuueaastaseid sundides võib juhtuda, et pärast ei meelita kooliarmastust enam kusagilt välja. Eesti suur häda ongi selles, et need, kes kõige enam abi vajavad ja kellega on ka kõige raskem tegeleda, kaovad ametkondade vaateväljal sootuks. Seepärast, ja mitte ainult, tuleks sisse seada 5-6 aastaste laste vanematele sõbralik ja toetav vestlus, kus vastava ettevalmistuse saanud inimesed (NB! need tuleb enne välja õpetada) aitavad koos vanematega hinnata lapse tervist, võimalikke logopeedilisi probleeme. Koos arutatakse, kas on ehk vaja perele mingit täiendavat tuge või abi. Ja kui perekond vestlusele ei ilmu, siis uuritakse järele, mis lahti. Võibolla on vanemad purjus või ... Täna on nii, et raskustes lapsi märkavad parimal juhul sotsiaaltöötajad, kuid nendel pole aega, raha ega võimalusi probleemsete perede ja laste kooliks ettevalmistamisega tegeleda. Vajadusel varustatakse perekond raamatute, joonistamis- ja voolimistarvete ja kas või lastesuuskadega (siinkohal tasub ehk meelde tuletada, et esimeses klassis nõuab uus õppekava suusatunde, suusapaar aga kipub maksma julgelt enam kui 500 krooni) – neid ei õnnestu viinahimulistel vanematel maha juua. Tegelikuses ei hooli eriti keegi nendestki lastest, kes millegipärast ei jõua perearsti juurde isegi mitte kaitsesüstimatele... Lihtlabasel kohustuse seadmisel pole õpiedukusega mingit pistmist. Hoopis raskem on tegelikke probleeme lahendada, kuigi laste murede lahendamine tooks edu kogu ühiskonnale.

Head sotsiaalsed oskused loovad õpilastele paremad võimalused

Eesti Noorsootöö Keskus, Lastekaitse Liit ja tugiõpilasliikumine T.O.R.E. teevad elu põnevaks!

Lastekaitse Liit, Eesti Noorsootöö Keskus ja tugiõpilasliikumise organisatsioon T.O.R.E on käivitanud Koolirahu Programmi raames ühise pilootprojekti "Erinevused teevad elu põnevaks". Koolikeskkonda toetav üle-eestiline ühiskampaania vältab terve 2007.aasta ning jätkub analüüsi tasemel ka 2008 a. alguses. Kampaania eesmärk on suurendada õpilaste tolerantsust, avardada nende silmaringi ning õpetada sotsiaalseid oskusi, mis aitavad neil ümbritsevasse sallivalt ja mõistvalt suhtuda. Koolis toimivate tegevustega tahame mõjutada õpilasi ja vähendada sallimatust nii kaasõpilaste kui ka õpetajate suhtes.

Paljud sotsiaalsed probleemid koolis saavad alguse oskamatusel üksteise eripäraga arvestada. Sallimatust on peetud üheks koolikiusamiskäitumise algalikaks. Rääkides võrdsete võimaluste loomisest lastele, me peame õpetama lapsi ümbritsevat keskkonda adekvaatselt tajuma ja sellele arukalt reageerima. Head sotsiaalsed oskused aitavad noort inimest igas tema elu puudutavas valdkonnas, milleks on toimetulek koolis, suhted sõprade ja vanematega, aga ka tegelemine huvialadega. Tallinna Ülikooli sotsiaalpedagoogika dotsent Mare Leino on öelnud, et vahe koolis püsiva õpilase ja koolist väljalangeva õpilase vahel pole nii suur, kui võiks arvata. Seega mängivad õpilase kooliga toimetulekus olulist rolli tema sotsiaalsed oskused ja kooli sisekliima ehk teisisõnu koolis valitsev õhkkond. Kui koolis valitseb hea emotsionaalne õhkkond, suurendab see õpilaste toimetulekut ning parandab suhtlemist.

Ühiskampaania „Erinevused teevad elu põnevaks“ on algatatud toetamiseks koolikeskkonda. Kampaanias leiavad aset tegevused, mis toetavad eeskätt koolikeskkonna mitteformaalset osa, et sel teel kaudu parandada kooli sisekliimat. Kampaania tegevused ärgitavad ja õpetavad õpilasi erinevaid käitumisviise analüüsima. Analüüsi teel saadakse teadlikuks ühe või teise käitumismustri plussidest ja miinustest. Kampaania "Erinevused teevad elu põnevaks" siht-rühmaks on Eesti koolide 5.-7. klasside õpilased. Enne ja pärast kampaaniat viiakse koolides läbi sisekliimat hindavad küsitlused, et mõõta kampaania tulemuslikkust.

Ühiskampaania pilootprojekt "Erinevused teevad elu põnevaks" viiakse esialgu läbi vaid mõningates koolides üle Eesti. Kampaanias osalevad Koolirahu Programmiga liitunud koolid omal initsiatiivil: Kalmetu Põhikool, Kullamaa Keskkool, Martna Põhikool, Paldiski Gümnaasium, Pääsküla Gümnaasium, Ridala Põhikool, Virtsu Põhikool, Võnnu Keskkool, Haljala Gümnaasium, Oskar Lutsu nim. Palamuse Gümnaa-

sium, Käina Gümnaasium, Jüri Gümnaasium, Kiviõli I Keskkool ja Tamsalu Gümnaasium. Kampaaniasse on kaasatud ka raskema õpilaskontingendiga koolid, sealhulgas Lahmuse Kool, Kaagvere Erikool ja Puiatu Erikool.

Kampaania sisaldab koolidele tasuta läbiviidavate koolituste, ürituste ja rollimängude sarja. Õpilastele planeeritud 5 tegevust jaotatakse ära aasta peale vastavalt kooliga 2007.a. sõlmitud kokkuleppele. Üks tegevus kestab 45-90 minutit, sõltuvalt tegevuse iseloomust. Läbiviidavad tegevused sisaldavad endas heaks suhtlejaks ja sõbraks olemise põhieelduse – kuulamisoskuse – harjutamist (MTÜ TORE), eelarvamuste ja stereotüüpide lahtimõtestamist (MTÜ NTKON), sotsiaalteatri meetodikal põhinevat suhtlemisoskuse treeningut (Lastekaitse Liit) ja erinevate maailmavaadete kokkusobitamisekunsti (MTÜ Noortelt-Noortele).

Ärgitamaks koolide enda initsiatiivi, on kampaaniasse kavandatud ka viies tegevus, mille viivad läbi osalevate koolide õpilased ja õpetajad ise. Kampaania suur pluss on järjepidevuse, sallivuse ja tolerantsuse teema aktuaalsena hoidmine ühes koolis terve aasta vältel, et aidata kaasa kooli sisekliima paranemisele. Koolitusi ja tegevusi viivad läbi kogunud koolitajad ning nendes tegevustes osalemine on hea kogemus mitte ainult õpilastele, vaid ka õpetajatele. Üks kampaania oluline aspekt on selle ühiskampaania tulemuslikkuse mõõtmine. Kampaaniat hinnatakse koos Kristi Kõivuga Tartu Ülikoolist, kes on selleks otstarbeks välja töötanud spetsiaalse küsimustiku.

Loodame, et see kampaania ei jää ainsaks ning et järgnevatel aastail võiks toimuda eri teemadel samasuguseid koolikeskkonda toetavaid ühiskampaaniaid. Nii koolikeskkonna kujunemine kui ka sotsiaalsete oskuste areng on aga pikk protsess ning niisugused kampaaniad toetavad koolide sellesuunalisi püüdlusi.

Koolikeskkonda toetavad tegevused peaksid olema senisest enam kättesaadavad igale koolile ja see juures arvestama kooli eripära. Võrgustikutööga loome koolinoorele parema toimetuleku nii koolis kui ka edasises elus.

Merit Lage

Lastekaitse Liidu projekti „Ei vägivallale“ juht

Pille Luiga

Eesti Noorsootöö Keskuse erinoorsootöö peapekspert

Ebavõrdsed võimalused: maakool versus Tallinn

Loone Ots, PhD, Tallinna Ülikooli vanemteadur

Tundub, et hetkel on Eesti kool kihistunud kui kunagi varem. Riigieksamitulemuste pingerida näitab aastast aastasse kahetsusväärset sarnasust tulemusi: loetelu juhivad ühed ja samad koolid ning ka sabasõrkijate nimed ei muutu. Skaala ühes otsas on valitud seltskonnaga nn eliitkoolid, millesse konkureerijatele esitatakse juba esimesse või teise klassi astudes üha suuremaid nõudmisi. Tegelikult on sisseastumiskatsed vastuolus tööga, et maksumaksja maksab kinni kogu koolisüsteemi koolide vahel vahet teemata. Seetõttu ei tohiks vahet teha ka kooli astuda soovijate vahel. Sisse peaks saama kõik, selekteerida tuleks hiljem. Kui riik on Eesti seaduste järgi põhihariduse garant, pole õige, et osal lastest on juba esimesest kooliastmest alates parem lähteasukoht, algul akadeemiliselt, hiljem karjääriredelil.

Maapiirkondadest leiab „eliitkoole“ harva. Tihti on nendegi kullakiht, st tugeva kooli maine, paarkümmend aastat vana ning ajaga õhukeseks kulunud. Millega poolest erinevad Tallinna kool ja maakool, Tallinna õpilane ja maaõpilane?

Tallinna Ülikooli riiklikult sihtfinantseeritava teadusteemal „Kool kui arengukeskkond ja õpilaste toimetulek“ 2004. a. 3838 küsitluses osalenud 7., 9. ja 12. klassi õpilaste vastused ka geograafilise jaotuse järgi (Tallinn-linn-maa). Järgnevalt esitaks mõned nopped Tallinna ja maakoolide kõrvutuse tulemustest.

Alustaksin õppetöö akadeemilise edukusega, mis oli maakoolides linnakoolidega võrreldes madalam, kuid mitte drastiliselt. Kui Tallinnas on kahe- ja kolmemehi umbes 4%, siis maal on neid üle 7%. Nelja-viieliste hulgalt on maakoolid Tallinna koolidest pea 7% võrra viletsamad. Koolis edendatavates väärtustes suuri lahknevusi ei olnud: turvalisus, õppeedukus, distsipliin, õpilaste tervis, viisakus, ausus, hoolivus, sallivus, koolirõõm, mõtteerksus, püüd enese täiustamisele ja ülderditsioon on õpilaste arvates ühtviisi olulised nii Tallinnas kui maal. Maanoored pidasid oma kooli rohkem uuendustele avatuks ning kiitsid rohkem õpetaja professionaalsust. Järsud erinevused ilmselgelt aga tulevikuplaanides: kui Tallinnas uskus 31% õpilastest, et nad kõrgkooli edasi õppima ei pääse, siis maakoolides on kõrgkoolipessimism veel 15% suurem. Samas ei kahtle umbes 2/3 maanoori, et nad leiavad tulevikus tööd.

Erinesid vägivaldaga seotud kogemused. Koolis kogitud vägivaldajuhtude arv oli maal 9% suurem (65%), vägivalda väljaspool kooli kogesid maaõpilased aga 9% vähem. Tallinnlased pidasid oma kodupiirkonda õhtuti 26% võrra turvetumaks kui maanoored (vastavalt 62% ja 88%). Niisiis on Tallinn õpilaste arvates kolm korda ohtlikum koht kui maa. Turvalisus on mõlemal juhul probleem, aga maal on oht koolis kiusatud, mõnitatud, pekstud või röövitud saada suurem.

Erinevused torkasid silma kultuurihuvis. Üle kahe tunni päevas loeb Tallinnas üle 6% rohkem õpilasi kui maal. Ligi 9% oli maal rohkem neid, kes oma lõbuks iialgi ei lugenud. Maal ei käida muusikateatris (18% vähem noori oli seda viimase 12 kuu jooksul külastanud), küll aga sõnateatris (võrdne arv, ca 75% nii Tallinnas kui maal vastanuist oli seda külastanud). Maanoortest käib tallinlastega võrreldes 7% rohkem huviringis või trennis ning vastuste järgi ei ole raha neile oma huvialadega tegelemisel takistuseks. Võrreldes Tallinnaga on maanoortel 10 – 11% kehvem juurdepääs entsüklopeedilistele teadmistele oma kodus. Väärtkirjandusega olid Tallinna õpilased varustatud umbes 18% paremini. Nende kodudes on ka 11% rohkem taiesid. 85%-l Tallinnas küsitletuist oli kodus arvuti. Maal oli arvuteid 15% ja koduseid internetiühendusi 24% vähem. Maalastel oli 6% vähem isiklikke mobiiltelefone, kuid mõlemas kategoorias oli telefon ikkagi üle 80%-l vastanuist.

Kokkuvõttes on maakodudel vähem nn akadeemilist tausta, mida oma lastele kooli kaasa anda. Kehvem on varustatus kõrgkultuuriga. Erinevused õpitulemustes on olemas, pole aga siiski nii suured, kui eeldaks. Väärtuste kultiveerimisel ollakse Tallinnas ja maal piisavalt sarnased. Õpetaja on maal suurem autoriteet kui Tallinnas. Maaõpilane usub oma kooli jätkusuutlikusse. Jah, turvalisuse taset annaks maal võrreldes Tallinnaga tõsta. Kahe geograafiliselt ja majanduslikult erineva taustaga koolikultuuri suur veelahe on aga õpilaste uskus võimalusse jätkata pärast üldhariduse lõpetamist kõrghariduse omandamist. See pessimism on kindlas seoses pragmaatilise tõdemusega, et olgu (maa)kool pealegi toredate õpetajatega, ei vii üks sealt enam mujale kui tööturule. Tööd täna Eestis jätkub. Kuid kõrgkooli pääsemiseks vajalikke teadmisi ning oskusi peaks pakutama ka mujal kui eliitkoolides. Sõltumata elukohast, peaks iga Eesti kooli õpilane (lahku kirjutatult) saama koolist kaasa kõrgharidusele konkureerimiseks vajalikud teadmised ja oskused. Teadlikult ei tohiks haridusteed noore ees kinni lüüa.

Kuidas efektiivselt lahendada õpilastevahelisi konflikte?

Merit Lage, LL „Ei vägivallale“ projektijuht

Film „Klass“

Alates käesoleva aasta märtsist jookseb kinodes Ilmar Raagi film „Klass“, mille teemaks on kiusamisjuhtum teismeliste seas. Kiusamine kasvab kiiresti üle vägivallaks, ohvrit ja teda kaitsvat klassivenda alandatakse nii sügavalt, et vaatajale võib tunduda filmi lõpus saabuv rõhutute kättemaks ainukese lahendusena. Õpetajad on filmis kasutanud oma võimete kohaselt kõiki neile tuntud abinõusid, kuna aga süü on kollektiivne, ei saada kätte kiusamise algatajaid. Grupi solidaarsus tõrjub täiskasvanute manitsused. Ohver ise keeldub oma olukorrast vanematele rääkimast.

Kuidas avastada kiusamist koolis?

Mida teha kui kiusajate grupi kokkuvõtteid aina tugevneb õpetajate välissurve? Loogiliselt mõeldes, tuleks võtta kiusajate grupist 4-5 tegelast, vestelda nendega individuaalselt ja avastada neis endis positiivseid motiive, mis aitaksid neil kiusamine lõpetada. Kui need on leitud, toimub grupi kokkusaamine, kui kinnitatakse uusi arenguid.

1973. aastal läks Eesti päritoluga Uppsala Ülikooli pedagoogika dotsent Anatol Pikas oma üliõpilastega koolidesse ja sai sellise võttega häid tulemusi. Viimistletud meetod, millest ta andis töötubasid mitmetes maades sai nime Shared Concern method (SCm), eesti keeles Ühise Mure meetod (ÜMm).

Oma tegevuses rahu kasvatuses rahvusvahelisel pinnal, veendus Anatol Pikas selles, et rahu sõlmimisel kõige tõhusamaks abinõuks on vahendamine. Vahendaja, mitte kohtunik ega nõuandja, saab osapooltes välja tuua konstruktiivseid ettepanekuid; terapeutilises lahen-

duse otsimisel taandatakse võimuvahetused. Nii ka kiusamisjuhtumite lahendamisel: lähenedes tõenäolisele ohvrile ja tõenäolisele kiusajale kui konflikti osapooltele, säilib neis iseseisvuse tunne. Kui selle pinnalt leida ühine mure või huvi, tuleb välja ka ühine lahendus.

Kiusamist käsitlev meeskond harjutab ühise mure leidmist rollimängudes.

Kui grupis valitseb vägivaldne õhkkond on kiusajail endil alateadlik hirm sattuda ohvriks. Seda võis vaataja aduda ka filmi „Klass“ jälgides. Õpetajal on siinkohal meetodiline ülesanne kasutada kiusajate alateadlikku hirmu teadlikult ühise lahenduse leidmiseks. Selle tehnika nõuab psühholoogiliste mehhanismide mõistmist ning rollimänge praktiliseks läbiviimiseks. Eestis on oma kavatsusest meetodit tuntuma õppida teada andnud mitmed koolimeeskonnad. Kahe kooli meeskonnad on osa võtnud Anatol Pikase Ühise Mure meetodi koolitustest ning kinnitanud valmisolekut meetodit õpilaste vaheliste konfliktide lahendamisel kasutada.

Ühise Mure meetodi koolitus Saaremaal Kuressaare Põhikoolis.

19.-20. märts toimus koolikiusamisjuhtumite lahendamise meetodi (ÜMm-i) koolitus Kuressaare Põhikooli õpetajatele. Kurssaare põhikooli psühholoog Janika Kersten oli eelnevalt juba ÜMm-i õpilaste vaheliste konfliktide lahendamiseks kasutanud ning leidis, et õpilaste hulgas leiab ÜMm väga head vastuvõttu. Seetõttu loodigi klassijuhatajatest, aineõpetajatest, kooli juhtkonnast ning tugipersonalist koosnev meeskond.

Kooli 33 õpetajast osales koolitusel 14 õpetajat.

Esimene koolituspäev - dialoog ja olukorra kaardistamine

Esimesel koolituspäeval keskenduti dialoogile koolitaja ning meeskonna vahel ning olukorra kaardistamisele: mida koolis juba tehakse olukorra parandamiseks? Kuressaare Põhikoolis töötab koolipsühholoog ning veerand kohaga ka sotsiaaltöötaja. Kuressaare Põhikooli 8B klassi juhataja Katre Halliko sõnul on koolis siiani õpilas-

ÜMmi autor Anatol Pikas diskussioonis Kuressaare Põhikooli meeskonnaga.

te vaheliste probleemide lahendamiseks tehtudki tihedat koostööd kooli psühholoogi ja sotsiaaltöötajaga. Õpilaste individuaalse arengu jälgimiseks, eesmärkide seadmiseks ja tagasiside andmiseks viiakse läbi arenguveestluseid. Esimesel päeval tutvustas meetodi autor Anatol Pikas teiste maade kogemust ÜMm-iga: meetodi rakendajatel on tõendeid, et efektiivne õpetaja poolne konflikti vahendamise oskus kandub üle õpilastele. Meeskonnale näidati dokumentaalfilmi rollimängudest Perth'is Austraalis.

ÜMN-i koolitus Kuressaare põhikoolis. Rollimängus on konflikti vahendaja rollis kooli direktor Jaan Lember, õpilaste rollis Merle Sillavee ja Inna Vann.

Teine koolituspäev – tehnika harjutamine rollimängudes

Teisel koolituspäeval demonstreeris Anatol Pikas terapeutilist vahendamist. Kõik osavõtjad mängisid pärast seda vahendaja rolli. Üks rollimängudes kasutatavatest kiusamisjuhtumitest oli ettevalmistatud kooli psühholoogi poolt ning see baseerus koolis aset leidnud õpilaste vahelisele konfliktile. Juhtumeid lahendati gruppides. Rolle vahetati ning iga osaleja sai kätt proovida terapeutilise vahendajana.

Koolitusel osalejate kogemus

Päeva lõpus nentisid õpetajad, et õpilase kuulamise harjutamine on igati kasulik. Projekti juhina osalesin ka ise rollimängudes ning leidsin, et väga oluline on oskus õpilast tõeliselt kuulata ja kinnitada tema vähimatki vihjet, mis võib viia konflikti lahenduseni. Samuti tuleb konflikti vahendavale õpetajale kasuks oskus aeg-ajalt „raamist“ välja mõelda. Järgides ÜMm-i otsib õpetaja olukorrale lahendust, mitte aga süüdlast. Selline lähenemine aitab ka õpilasel ennast vabamalt tunda ning vestluse käigus rohkem avada. Terve protsessi tulemusena küpseb osalises toleransuse idee. Mitmed õpetajad avaldasid valmisolekut hakata ÜMm-i kasutama. Kuressaare põhikooli direktor Jaan Lember nentis, et koolisituatsioone on seinast sein, Ühise Mure meetodile on

vaja leida õige aeg ja koht ning see õigustab ennast täies ulatuses.

Ühise Mure meetodi koolitus Tallinna Pääsküla Gümnaasiumis.

ÜMm-i koolitus Pääsküla Gümnaasiumis toimus 22.-23. märtsil. See kulges sama rada pidi kui Kuressaare Põhikooliski. Pääsküla Gümnaasiumis oli sotsiaalpedagoog Leena Arrase eestvõtmisel loodud pedagoogidest koosnev meeskond. Koolitusest osavõtjad nentisid, et rollimängud konflikti vahendajana on väga vajalikud, et meetodit praktikasse viia. Rollimängudest osavõtjad leidsid, et oluline on ka meeskonna olemasolu, see aitab õpetajatel praktilises töös konflikti vahendajana oma tegevust analüüsida.

Aktuaalne ülesanne koolile: arendada meetodit, mis lubab avastada varjatud kiusamist.

Filmi „Klass“ vaatajad on rohkem teismelised kui nende õpetajad. Kaasaegne areng nõuab kiusamise peatamiseks midagi enam kui lihtsalt karmi käeline või leebe sekumine. Lastekaitse Liidu projekt „Ei vägivaldale“ pakub välja uue dimensiooni: lähenemist terapeutilise vahendajana. Ühise Mure meetodi kohta annab Lastekaitse Liit käesoleval aastal välja õpetajatele mõeldud käsiraamatu. Asjast huvitatud koolid on oodatud Lastekaitse Liiduga ühendust võtma.

Võrdsed võimalused

Uurime kolmelt eesti noorelt, mis nemad arvavad võrdsetest võimalustest ühiskonnas.

Küsitlenud: Piret Soosaar, LL projekti „Kaasa mind“ assistent

a) Kas eesti ja vene noortel on Eestis võrdsed võimalused?

Anne-Liis: Eesti ja vene noortel ei ole eriti midagi erinevat. Noored on mõlemad ja ma arvan, et neil on suhteliselt võrdsed võimalused Eestis.

Tormi: Minu arust oleks võimalused võrdsemad, kui mõlemad pooled oleks tolerantsemad üksteise suhtes, sest siiski on tegu Eesti riigiga, kus ei pea olema venelastel suuremad õigused kui eestlastel ning kui ikka riigikeelt selgeks ei saa, siis ma usun, et parem oleks neil tagasi minna NSVLi järgsele Venemaale. Miks peaks olema venelasel vähem õigusi, kui seadusega on kõigil samad õigused ja kui tegu on kodanikega? Seega ma ei näe probleemi eesti ega vene noortes, vaid nende vanemates, kelle jaoks on ajalugu erinev ning nad üritavad seda sama jura oma lastele edasi anda ning siit ka probleemid: ajalugu pole venelastest vanematele inimestele selge nähtuna eestlaste seisukohalt. Eestlaste jaoks Tallinna ei vabastatud, vaid lihtsalt okupeeriti uuesti teise riigi poolt, kuigi vahepeal oli juba Eesti vabariik uuesti välja kuulutatud.

Eret: Tegelikult ei ole, sest meie vaatame ja käitume nendega ikka nii nagu võõramaa inimestega, tihti isegi kui vihavaenlastega.

b) Kas koolis on kõigil noortel võrdsed võimalused?

Anne-Liis: Koolis võrdsed võimalused... õpetajatega võrreldes küll ei ole võrdsed võimalusi, sest ikkagi võetakse õpetajaid rohkem kuulda kui õpilasi. Õpilasi võetakse kuulda küll, aga ühtesid rohkem kui teisi. See lihtsalt on nii.

Tormi: Täiesti võrdsed võimalused ning kõik on lihtsalt nende peas kinni. Jällegi võiks nii ütelda, et kui sina ei tüüta teisi, ei tüüta nemad sind.

Eret: Tihtipeale tuleb aina rohkem ja rohkem välja koole, kus ei ole asjad päris nii...

c) Millised on õpiraskustega noorte võimalused?

Tormi: Mitte eriti head, sest mul endal oli üks õpiraskustega klassivend ning õpetajad ei mõistnud teda, vaid üritasid ikka sama tempoga õpetada. Asi lõppes sellega, et ta oli alguses korralik poiss, kes lihtsalt sai asjadest aeglasemalt aru. Nüüd visati ta koolist välja ning ta pidi minema metsakooli, kus aga teiste mõjul muutus skinheadiks, kes teeb kõike, mis talle öeldakse, ja usub paljusid asju. Siit siis moraal, et kui jätta õpiraskustega õpilane kõrvale, saab temast ühiskonna probleem.

Eret: Õpiraskustega noorele tegelikult on küll võimalusi, kuid alati saaks ja võiks rohkem. Siiski peaksime võtma meie neid kui tavainimesi, mitte kui õpiraskustega noori, kellele pole vaja kõike seda, mida täisväärtuslikku elu elavale noorele. Tegelikult on neil seda kõike samuti vaja ning kohati rohkemgi.

f) Kas oled kunagi tundnud, et sinul on teistega võrreldes vähem võimalusi?

Anne-Liis: Koolis ikka jah, see on nii, et õpetajad ei kuula ära või eelistavad ühtesid õpilasi teistele. Pugemise ja välimuse järgi saadakse hindeid, mis on minu arust suht ebavõrdne. Kodus on ka, näiteks vanemad ei luba teatud asju, sest oled liiga noor või et „sa ei tea midagi sellest“, ja kogenematus jne.

Tormi: Olen küll tundnud just oma perekonna pärast... ning minu vaesuse tõttu. Ma ei saa aru, miks mõõdetakse inimeste rikkust rahas... Rahaline probleem lööb väga paljudes kohtades välja ning otsustatakse tihti inimeste rahakoti, mitte teadmiste põhjal. Vaadake kas või Eesti vabariigi valitsust. See asi on ühiskondlikult parandatav ainult siis, kui valitsus astub samme laste õiguste kaitsmiseks ja selleks, et ei vaadataks inimest tema suguvõsa järgi ega rahakoti paksuse järgi. Kriitikast aitaks, sest vahe vaeste ja rikkaste vahel on Eestis siiski vähenemas, küll vaikselt, aga progress on olemas...

Eret: Kindlasti on selliseid asju olnud, kuid hetkel ei tule enda suhtes sellist olukorda meelde. Aga see oleks ka see koht, kus mina tõstataks üles küsimuse, et kas puudega laste võimalused on võrdsed normaalsete laste võimalustega? ... Siinkohal võin küll öelda, et ei ole. Näiteks, peavad lapsed tihti olema terve nädala kodust ära, kuna kodu lähedal pole kooli, kus ta käia saaks. Laps, kes on 7 aastane, peab olema nädalate kaupa kodust ära. Kus siin on võrdsus? Selline asi rikub ka selle lapse psüühikat. Erikoole peaks olema rohkem. Selliste laste ellu peaks riik rohkem panustama, sest ka nemad on noored inimesed, mitte „imelikud“, kelle üle nalja heita.

Puudega laps ja tema pere

Heli Kaldoja

Tallinna Lastekodu rehabilitatsioonimeeskonna juhataja

Puudega lapsi on täna Tallinnas pisut üle 900. See arv pole viimaste aastatega kasvanud, pigem pisut vähenenud. Kuidas aga elavad puudega lapsed tänases Tallinnas?

Kui alustada pisut kaugemalt, siis on puudega lapse nagu iga teisegi lapse puhul oluline olla täna laps, kelle arengut hoolivalt toetatakse, ja saada ükskord täiskasvanuks ning elada inimväärset, võimalikult iseseisvat elu.

Puudega lapse elu on osa tema lapse pere elust ja sellega tihedalt seotud. Pere sooviks aga on olla toimiv, normaalne pere ka koos puudega lapsega ja olla ükskord täiskasvanud lapse vanemad.

Puudega lapse jaoks algab palju kindlasti ravist. Ravi on Tallinnas puudega lapsele enam-vähem kättesaadav, kuigi kohati võib tekkida probleeme taastusravi ja erinevate raviteenuste piisavas mahus kättesaamisega.

Puudega lapse ja tema pere elus peaks olema äärmiselt oluline rehabilitatsioon, mille eesmärk on arendada ja toetada võimalikult iseseisvat toimetulekut nüüd ja tulevikus. Siia kuuluvad arengut toetavad rehabilitatsiooniteenused, abivahendid, üldised toetavad teenused jm. Informatsioon rehabilitatsioonist ja selle võimalustest näib siiski ka tänases Tallinnas ikka veel olevat lapsevanemale mitte alati piisavalt kättesaadav ja arusaadav. Osa probleemist on seotud ka rehabilitatsiooniteenuste kättesaadavusega. Näiteks vajavad puudega lapsed palju logopeedi ja eripedagoogi abi. Vastavaid spetsialiste aga napib ja järjekorrad on pikad. Samuti vajaksid raskemate puuetega lapsed teenuseid pidevalt, et hoida oma terviseseisundit stabiilsena ja seda paremuse poole arendada. Siin tekib aga kohe palju küsimusi, sest vaja on leida võimalusi, aega ja koht, kus saaks lapsega pidevalt käia. Riigi poolt rahastatavaid rehabilitatsiooniteenuseid on aasta jooksul ette nähtud kindel tundide arv. See arv ja lapse tegelik vajadus aga ei tarvitse kokku langeda ja jääb vaid võimalus kas ise teenuse eest maksta, leida sponsor või loota Tallinna linna abile. Linna abi teenuste eest tasumisel on paraku seotud kindlate sissetulekukriteeriumitega ja napilt ise toime tulev pere jääb

seetõttu nendest toetustest ilma. Ja tihti tulebki rahu- puudusel lapsele vajalikust teenusest loobuda.

Rehabilitatsiooni puhul on oluline ka abivahendite olemasolu, nende kättesaadavus. Teaduse ja tehni- ka areng toob iga päev aga juurde üha uusi, kuid ka kallimaid abivahendeid. Igapäevane kokkupuude puudega laste peredega näitab, et enamuse peredest ei ole jõukad ja ka abivahendite omaosaluse (10% kogumaksumusest) tasumine on mure. Siingi on lin- na toetus seotud pere sissetuleku suurusega ja kui puudega lapse pere ei ole just vaesuse piiril, siis tuleb omaosalus endal tasuda.

Toetavad teenused (isiklik abistaja kodus ja koolis, in- vatransport) on Tallinnas juba aastaid toimunud ja et ka ilma nendeta pidi kunagi hakkama saama, tundub päris uskumatu. Küll aga ootavad nii abistatavad kui ka abistajad, et teenuse praegune 30-40 tunnine kuu- maht siiski tõuseks ja tõuseks ka abistaja tunnitasu, sest tööjõupuuduse tõttu ei tule keegi niisama lihtsalt vastutust ja oskusi nõudvale isikliku abistaja tööle.

Päris raske küsimus on kodude kohandamine puu- dega paremaks toimetulekuks. Seaduse järgi on see kohaliku omavalitsuse ülesanne. Väiksemad ja kerge- mad kohandamised (käetoed, käsipuud jne) teeb pere ise või toetab sotsiaalosakond, kuid suuremat kulu nõuvad kohandamised (kaldteed, pesemisvõima- lused jne) jäävadki tihti rahapuudusel tegemata. Ko- handatuks võib pidada sellist elukohta, kust puudega laps ise (vastavalt oma võimetele) või lapse pere koos lapsega (ka käruga, ratastooliga) kodunt normaalselt välja pääseb. See esialgu väga utoopilisena tunduv lootus tähendaks kohandatud füüsilist keskkonda nii kodus kui ka kodu ümber. Seni tassivad siiski paljud vanemad süles ja seljas oma lapsi treppidest üles ja alla. Seni, kuni jõuavad.

Et puudega laste elementaarsete vajaduste tagamise- ga pole kõik sugugi korras, näitab eriti kujukalt saa- te "Tantsud tähtedega" tehtud annetuste jagamine. Annetustest toetuse saamiseks laekus ligikaudu 200 taotlust. Kõige enam oli taotlusi abivahendite või abi- vahendite omaosaluse eest tasumiseks, laste ravi- ja r ehabilitatsiooniteenuste eest maksmiseks ning kodu kohandamiseks (kaasa arvatud kaldteed, trepironi- jad). Eriti palju oli puudega laste esmaste vajaduste rahuldamisega seotud taotlusi Tallinna linnast.

Oluline lapse sotsiaalseks arenemiseks on võimalus omaealistega suhelda. Selleks vajalikud raske puu- dega laste spetsiaalsed päevakeskused on Tallinnas olemas. Küll aga on kohati väga suur probleem saa- da kerge puudega lapsele koht tavalasteaeda. Üheks põhjuseks võib olla üldine lasteaiakohtade nappus ja vastavate kogemuste puudumine. Kuid eelkõige siis- ki valmisoleku puudumine võtta puudega laps teiste laste sekka. Meie avardunud maailmapilt peaks siiski

jõudma arenenud riikide tasemele, kus puudega laps teistega koos ühes kollektiivis on üpris tavaline näh- tus.

Hoopis keeruline on paraku paljude puudega laste haridustee. Haridussüsteem on väga jäik ja puudega lapsele koha leidmine selles süsteemis (va erikoolid) äärmiselt raske. Sugugi positiivsest küljest ei iseloo- musta süsteemi näiteks seegi, et Tallinnas on ainult üks põhikool, mille füüsiline keskkond on täielikult kohandatud liikumispuudega laste tarvis, kuid selles koolis pole ühtki liikumispuudega last. Kas tõesti po- legi Tallinnas liikumispuudega lapsi? Või ei ole kool sisuliselt valmis neid lapsi vastu võtma?

Siiski käib puudega lapsi Tallinnas ka tavakoolis. Para- ku on see tähendanud iga lapse puhul vanema enda initsiatiivi, paljude uste kulutamist, närvikulust rääki- mata. Kohati on puudega laste hariduse juurde pää- semist lahendatud erakoolide abiga, mis aga tähen- dab pere jaoks põhiseadusliku tasuta põhihariduse muutumist tasuliseks.

Puudega lapse perest rääkides tuleks mõista pere suurt lisakoormust, seda, et tavaline laps saab ühel päeval suureks ja iseseisvaks, paljud raske puudega lapsed aga vajavad vanemate lähedalolu ja abi palju aastaid. Sageli on üks vanematest jäänud lapse hool- damise pärast koduseks, mis annab tunda pere ma- janduslikus toimetulekus. Kõik need probleemid te- kitavad peres lisapingeid, väsimust. Kui peres on teisi lapsi, siis pole nendegi elu alati lihtne, sest palju vane- mate tähelepanust läheb puudega lapsele ja terved lapsed on tihti ka puudega õe või venna hoidjad ja valvajad. Pinged peres kipuvad tihti viima lahtuseni ja üldjuhul jääb siis ema üksinda kasvatama puudega last. Selleks et aidata perel elada võimalikult normaals- et elu ka koos puudega lapsega, oleks vaja peredele nõustamist, abi, puhkust ja toetust. Paindlik tööturg peaks võimaldama vanematele töötamist osalise töö- ajaga, töötamist omandatud erialal. Piisav toetus (vä- hemalt lapse puudega seotud kulusid kattev) peaks tagama selle, et perel võiks säilida enam-vähem sama elatustase, mis oli enne puudega lapse lisandumist perre.

Kindlasti on aeg sealmaal, et 15 aastat iseseisvust ja majanduse kiire kasv peavad tunda andma ka puue- tega laste ja nende perede elukvaliteedi paranemises. Hea on puudega lapse jaoks kõik, mis juba tehtud ja mida märgatud, kuid väga oluline ka see, mis täna veel lahendamata probleemide hulgas. Inimväärne ja turvaline elu, julgus vaadata homsesse päeva on olu- lised ka puudega lapsele ja tema perele.

Rivitants ratastoolis

Kristin Kurtna, Silver Wheels'i abitreener

Rivitantsu ehk line- tantsu töi 1997. aastal Eestisse tantsuõpetaja Kaie Seger, niisiis saab see 27. oktoobril 10 aastaseks. See tantsustiil on nende aastatega populaarsust kogunud üle terve Eesti ning pea igal pool ollakse rivitantsust kuulnud ja tegeldakse sellega ka omal algatusel. Kuna rivitants ei nõua partnerit ja selles puudub vanusebarjäär ning nõutav pole ka varasem tantsukogemus, siis järjest rohkem on neid, kes avastavad enda jaoks uue ja huvitava harrastuse. Rivitantsus on oluline roll muusikal. Kui kunagi oli selleks kantrimuusika, siis nüüdseks on loodud tantsu peaaegu kõigile muusikastiilidele.

Olles mõned aastad tegelnud rivitantsu erinevate võimalustega, tekkis Kaiel 2002. aastal vajadus uute teadmiste ja väljenduse järele. Olles paralleelselt näinud koos tavaliste rivitantsude kirjeldustega ka nende ratastooliversiooni, süvenes huvi selles valdkonnas toimuva vastu. 2003. aastal sõitis Kaie Hollandisse seda õppima ja teadmisi koguma.

10.märstil 2004. alustas ta Pärnus Nooruse Majas esimese ratastoolitantsu tunniga, millest võttis osa kuus inimest. Kui tantsu püstisel variandil on põhirõhk sammude kombineerimisel, siis ratastooliga tantsides

on olulised pöörded, mis tuleb sooritada võimalikult üheaegselt, püüdes rivitantsule omases ühtses rivis. Unikaalne tantsimisviis tekitas rahvas uudishimu ning peagi moodustati ratastooli rivitantsu grupp Silver Wheels, kes on oma oskusi demonstreerinud nii Eestis kui välismaal. Ratastoolitantsijate endi sõnul on see igati positiivne tegevus, mis annab eneseteostusvõimaluse väljaspool kodu, arendab rütmitunnet ja sotsiaalset suhtlemist. Nüüdseks on ratastooli rivitants arenenud nii kaugemale, et lisaks Pärnule toimuvad tantsutunnid ka Tallinnas, Tartus ja Paines. 10. märtsil Pärnus peetud ratastoolitantsu kolmas sünnipäev, mil-

lest võttis osa nimetatud linnadest kokku 26 ratastoolitantsijat, kinnitab jätkuvat huvi selle vastu. Olgu see siis ratastooli või püstine rivitants, nii harrastajad kui õpetajad on seda meelt, et sellega tegelemiseks on eelkõige vaja tahtejõudu ja pealehakkamist, edasine tuleb tantsides, tantsides ja veel kord tantsides.

Üleskutse Lastekaitse Liidu liikmetele

Alar Tamm, Lastekaitse Liidu juhataja Marika Ratnik, Lastekaitse Liidu poolne liikumise koordinaator

Lastekaitse Liit on algatanud kodanikuühendusi kaasates liikumise **"Alkoholivaba lapsepõlve eest!"**. Liikumise eesmärk on panustada laste ja noorte säästvat arengut toetava keskkonna kujundamisse. Säästvat arengut toetava keskkonna all mõtleb Lastekaitse Liit keskkonda, mis aitab lastel ja noortel kujundada eluterveid hoiakuid, väärtushinnanguid ning õiget tervisekäitumist.

Ootame, et Teiegi kiidate heaks liikumise tegevuspõhimõtted ning aitate omalt poolt kaasa laste ja noorte alkoholi tarvitamise probleemi tõstatamisele oma piirkonnas. Teie panus liikumisse on olulise väärtusega.

Kutsume Teid üles korraldama oma piirkonnas arutelupäevi, ühiseid aktsioone teiste MTÜ-dega, lapsi ja noori kaasavaid kampaniaid, temaatilisi konkursse, noorte ja täiskasvanute arvamuste ning seisukohtade kogumist, lähtudes probleemipüstitustest ja kohalikust olukorrast.

Liikumise rõhuasetus on suunatud laste (ja noorte) alkoholi tarvitamine ja teiste terviserisikikäitumiste ennetamine.

Liikumisega on liitunud MTÜ Kodanikujulgus, MTÜ Caritas Eesti, Kuriteoennetamise Sihtasutus, MTÜ Alkoholivaba Eesti, MTÜ Kodukant Tartumaa, Noorteühing Eesti 4H, Eesti Vanavanemate Ühing, Eesti Punane Rist Pärnumaa Selts, Kaitseliidu eriorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred, Eesti Õpetajate Liit.

Liikumise tegevusse on kaasatud ka Eesti Noorsootöö Keskus ja Tervise Arengu Instituut.

Oleme avatud ühendustele, kes soovivad liikumisega ühineda.

Liikumise algatamise vajadus on tingitud järgnevast: Eestit peetakse kiire majandusarengu lipulaevaks. See on saavutatud inimkapitali arengu arvel, mida iseloomustab:

- 2000 alkoholiga seotud surma aastas
- 40 000 kaotatud eluaastat aastas
- 10-12 miljardit krooni alkoholist põhjustatud materiaalselt kahju
- 1000 last aastas jääb alkoholi ja hoolimatuse tõttu koduta
- 85 % koolilastest on tarvitanud alkoholi
- 2006. aastal sooritasid alaealised 24 075 väärtegu, neist 8769 puhul oli tarvitatud alkohoolseid jooke; kuritegusid sooritati alkoholi juures alaealiste poolt 244.

Liikumise osapooled lähtuvad järgmistest seisukohtadest:

- laste ja noorte eluviisi kujundamist peab toetama turvaline keskkond, mis võimaldab neil kasvada vaimselt ja füüsiliselt täisväärtuslikeks kodanikeks
- täiskasvanute hoiakud ja nende eluviis aitavad kujundada lastel ja noortel eluterveid väärtushinnanguid ja käitumist
- riik on lähtunud alkoholipoliitika kujundamisel põhimõtetest, mis on sätestatud rahvusvahelistes lepingutes ja dokumentides (Euroopa alkoholi harta, ÜRO lapse õiguste konventsioon)

Liikumise tegutsemise tulemusena näeme:

- alkoholi reklaami täielikku keelustamist
- kehtestatud ja toimivaid piiranguid, mis vähendaksid alkoholi kättesaadavust
- poliitikud ja meedia peavad lähtuma oma tegutsemises põhimõtetest, mis on sätestatud rahvusvahelistes ja siseriiklikes dokumentides
- täiskasvanud tunnevad sotsiaalset vastutust laste ja noorte ees ning eetilistel kaalutlustel ei eksponeeri end meedias koos alkoholiga

Liikumises osalevad ühendused ja organisatsioonid koostavad alates 2007. aastast ühiseid tegevuskavasid rõhuasetusega järgmistele valupunktidele:

- alkoholi reklaami täielik keelustamine
- alkoholi kättesaadavuse piirangud (kohalik tasand, alkoholiaktsiis)
- kõik täiskasvanud annavad eeskujude laste ja noorte elutervetele väärtushinnagute ja käitumise kujundamiseks
- lapsevanematele suunatud teavitust ja koolitustegevust laste ja noorte terviserisikikäitumise ennetamiseks

Kavandatud tegevused 2007

10. mai 2007.

Liikumise pressikonverents ja Lastekaitse Liidu konverents "Laps, pere ja alkohol" Tallinna, Õpetajate Maja, Raekoja plats 14

Oktoober 2007

Ümarlauad liikumises osalevate kodanikeühenduste ja riigikogu ning valitsuse liikmete koostöös eesmärgiga kujundada alkoholistrateegia, kus ei lähtuta alkoholimüügi majanduslikest tuludest (alkoholi reklaami keelustamine, alkoholi müügi piirangud, alkoholiaktsiis).

1. oktoober 2007.

Kampania "ALKOHOLIVABA PÄEV"

September 2007

Lapsevanematele suunatud veebileht (seotud LL kodulehega)

Pidev koostöö temaatika käsitlemisel kodanikeühendustega (EOK, Eesti Lapsevanemate Liit, ...)

Pidev koostöö poliitikutega riigi alkoholistrateegia kujundamisel (Märgukirjad valituse liikmetele)

Millisena paistab Lastekaitse Liit lastekaitsetöötajatele

Vastaja 1*: Mina arvan, et Lastekaitse Liit (LL) on väga tegus. Ja nii palju kui mina olen lastekaitsetöötajana LL kokku puutunud, siis on teil väga head koolitused, ja minu arvates väga asjalikud ja ajakohased. Samuti olen ma aru saanud, et ikka väga usinalt käsitletakse aktuaalseid teemasid ja kohe võetakse kinni, kui kuskilt „king pigistab“. See on minu nägemus.

Vastaja 2: Ma võtan sõnasabast kinni - need asjad, mis tõesti väga hästi silma hakkavad ja on tugevad, on koolitused. Aga kui päris aus olla, siis rohkem ma suurt ei teagi ju.

Vastaja 1: Minu jaoks samuti. Sest ega kontaktid ja silmast-silma kohtumised, ega neid ei ole väga palju. Klient pöördub otse Lastekaitse Liitu ja kui asi on seotud minu linnaosaga siis Lastekaitse Liit väga kenasti suunab kliendi minu poole.

Vastaja 3: Jah, minul ka. Minu juurde on tulnud, et Lastekaitse Liidust soovitati pöörduda kuna seal tegeleb see ja see selle küsimusega. Selles mõttes on küll hästi. Ma liisaks siia juurde veel seda .., et kuna minul on tõesti tihedad sidemed Lastekaitse Liiduga, on LLi võimalik kasutada ka ennetustööna. Mina olen kutsunud LL töötajaid ja noori koolidesse laste õigustest rääkima. Ise ei jõua ju kõikjale, aga on võimalik kasutada inimesi, kes tunnevad seda teemat väga hästi.

Vastaja 4: Jah, meil näiteks on tegelikult olemas partnerlus tugisikuteenus ja teised teenused. Kuivõrd me saame tänasel päeval rahul olla sellega, kuidas see teenus mõningates kohtades toimib, aga inimestel, kes tahavad sellist teenust mtüd-e kaudu pakkuda, on toetus olemas. On olemas võimalus saada teenuse pakkumiseks raha ja väljaõpe.

Vastaja 3: Meie oleme juba ühe tugisiku nii välja koolitanud. Me kasutame seda teenust praegu, ja ma ütlen, see on tõesti hea, et al-

gatus on tulnud Lastekaitse Liidu poolt. Võibolla ei teagi me teenu-seid, mida võiks osutada aga tugisikukoolitus on hästi positiivne.

Vastaja 5: Minul tuli mõte, et Lastekaitse Liit on ainuke, kes tegeleb hooldusperedega. Mina vähemalt ei tea teisi. Ma tooks selle välja väga positiivsena, sest see on üks väga raske rida, millega tegeleb Lastekaitse Liit.

Millele teie arvates peaks Lastekaitse Liit rohkem tähelepanu pöörama või kus suuremat initsiatiivi üles näitama?

Vastaja 1: Ei oskagi kohe öelda. Äkki Te räägite meile, mis praegu käsil on?

Vastaja 6: Koolivägivalla projektid on neil väga asjalikud. Sotsiaaltea-ter käib koolides esinemas.

Vastaja 3: Kindlasti ühiskonna teavitamine. Kui me ise räägime mingitest kitsaskohtades (lastekaitsetöötajad), siis võib see tunduda, ütleme näiteks ajakirjandusele, minu saamatusena. Et mina virisen, et ei saa hakkama või ei oska. Aga see, mida Lastekaitse Liit on teinud ja ma arvan, et peaks edasi tegema, on ühiskonna teavitamine, et nii ja niisugused asjad, probleemid ja kitsaskohad on maailmas olemas. Samuti lastevanemate harimine, ühiskonna harimine üldse.

Vastaja 1: Lastevanemate harimine oleks kindlasti väga hea teema. Seda tuleks küll teha. Ma ei tea, kas teised minuga nõustuvad, aga mina arvan, et see on vajalik. Samuti koolivägivallast rääkimine.

Vastaja 4: Praegu on tegusad LL pere väärtushinnangud ja perekeskne töö. Juba eelmisel aastal oli võimalik selle tarvis raha küsida. Mina ise küll kasutasin seda võimalust eelkooliealiste laste ja nende vanemate koolitamiseks. See perekeskne töö on hästi hea.

Vastaja 6: Kas tuleks koolitada ka neid, kes lapsevanemaid kohapeal koolitaks?

Vastaja 4: No neid inimesi tegelikult on, kes on valmis tulema ja koolitama. Oleneb muidugi ka piirkonnast. Kui tead seda ringi, kes millega tegeleb, siis neid on küll.

Vastaja 1: Piirkonniti on asjad erinevalt korraldatud. Teie saate Lastekaitse Liidu kaudu tugisiku projektid või osa rahast. Meil on see asi teisiti. Meil korraldab seda linn.

Vastaja 3: Meil on kolmepoolne koostöö: linn, meie ja Lastekaitse Liit.

Vastaja 1: Minu arvates on tähtis hoiakute väljaütlemine Lastekaitse Liidu poolt ajakirjanduses. Me võime tõesti midagi kohapeal ise teha, aga kui üldsus on ikka ühel arvamusel ja meie mõtleme teistmoodi, siis see asi ei lähe.

Vastaja 7: Ma ütlen, et ma ei tea, kuidas tegelikult on, aga mulle tundub, et Lastekaitse Liit on kohati hästi Tallinnakeskne.

Vastaja 4: Meie oleme saanud nüüdseks kõik koolitused. Oleme juba pikki aastaid käinud Lastekaitse Liidu koolitustel. Ja seda tänu sellele, et tean inimesi, kes sinna kuuluvad. Sellist üldist põhjalikumat reklaami Lastekaitse Liidu tegevustest ei kohta. Ma ei usu, et meie linnas lastekaitsetöötajad on hästi kursis Lastekaitse Liidu tegevustega. Ja muidugi ka kohalikud organisatsioonid. Ma tean, et meie piirkonnas on olemas Lastekaitse Ühing, aga kui päris aus olla siis seda, mida nad praegu teevad, seda ma ei tea. Võibolla tuleks kohalikke organisatsioone tugevaks muuta.

Vastaja 2: Kohalikud ühingud peaksid tegema koostööd kohalike lastekaitsetöötajatega.

Vastaja 5: Jah, selle pärast ongi nii, et kuna meie oleme oma mtü kaudu seotud Lastekaitse Liiduga, on meil ka juurdepääs informatsioonile. Aga jah, oma kohaliku lastekaitse ühingu tegemistest ei ole mul, ausalt öeldes, õrna aimugi.

Vastaja 3: Hästi oluline ongi see, et ka kohalikku omavalitsusse läheks

* Vastavalt kokkuleppele vestluses osalejate nimesid ei avaldata.

informatsioon selle kohta, et lastekaitsetöötaja saab ühingu või LL tegevusest osa võtta ja koolitust. Alati on probleemiks, et „jälle ta läheb sinna üritusele“. Info LL tegemistest võiks minna kohalikku omavalitsusse, et inimesed saaksid sealt teavet. Praegu on olukord parem, sest info tuleb kohalikku omavalitsusse. Meil vähemalt on tulnud.

Vastaja 5: Täna koolituse kohta võin näiteks öelda, et see oleks väga vajalik kõigile lastekaitsetöötajatele, sest kui ma mõtlen oma kolleegidele, siis tegelikult oleksid võinud kõik olla siin. Aga tööandja esitab kohe küsimuse, et no miks te siis sinna nüüd neljakesi lähete? Võiks ju igale koolitusele minna üks. See tõttu võiks koolituste kohta pikemalt kirjutada. Rohkem sisust, et mis see on, mitte üksnes kus ja millal.

Mis te arvate, kas Lastekaitse Liidul peaks olema otsekontakt ja rohkem koostööd lastekaitsetöötajatega, kui siiani?

Vastaja 6: Jaa, süsteem võiks olla niisugune, et Lastekaitse Liit on koordineeriv keskus ja meie suhtleksime rohkem kohalike omavalitsuste piires tegutsevate ühingutega. Saaksime neilt informatsiooni jne

Vastaja 1: Ega selle kohta reklaami ka väga ei ole, kuidas Lastekaitse Liidu liikmeks saada. Võibolla kedagi tõesti huvitaks, et see oleks ka mujal kui kodulehel.

Vastaja 4: Me teeme hästi tihedat koostööd Lastekaitse Liiduga ja seetõttu olen ma ka hästi kursis nende tegevusega. Kõik, mida ma tean Lastekaitse Liidust, on väga positiivne. Kõik need võimalused jne. Mina hindan seda väga.

Teie arvates peaks Lastekaitse Liit tegema rohkem teavitustööd oma pakutavatest tegevustest ja võimalustest?

Vastaja 1: Jah. Koduleheküljel on teil küll olemas. Aga üks asi on ka see, et ega alati sinna ei jõua, kui pole otsust vajadust just sealt midagi vaadata, siis jääbki koduleheküljel kõrvale.

On teil veel mingeid ideid ja mõtteid seoses Lastekaitse Liiduga?

Vastaja 3: No üks meie probleem ole ikka teismelised. Kas ei annaks mõelda otseselt midagi neile? Kuidas nende väärtushinnanguid mõjutada jne. Näiteks sotsiaalteatriga tulete kohale oma teadmiste ja hoiakutega. See on üks mõte. Ma ei tea, mis see täpselt võiks olla, aga midagi sellele sihtrühmale.

Juhtus teist keegi vaatama telesaadet „Kasvame koos?“ Midagi sellesarnast?

Vastaja 3: See võiks olla telesaade. Televisioon on midagi väga võimast. See jõuaks paljudeni.

Vastaja 1: See oleks ka minu arvates väga hea - just kasutada sellist laiemat võimalust noorte hoiakute ja väärtushinnangute mõjutamiseks.

Küsitlenud: Käthlin Mikiver, Märka Last projektijuht

“Mäng on lõbus ka täiskasvanuna, ...”

Mängimine värvustega, kujunditega, vormidega, sümbolitega, kasutades erinevaid visuaalse kunsti materjale ja/või mängimine muusikainstrumentidel on meelelahutuslik, lõõgastav, positiivseid emotsioone kogeda võimaldav (teraapiline/tervendav) tegevus milles sisalduvad ka arendavad (enese tundmaõppimine, oma sisemaailmaga tutvumine) ja sotsiaalsed (erinevate suhete uurimine, oma suhtlemismustri uurimine) aspektid.

Sihtgrupp: **Lastekaitse Liidu liikmed ja koostööpartnerid**

Toimumise koht: **Pedase hotell & külalistemaja Vihterpalus, Harjumaal**

Toimumise aeg: **26- 28. juuni 2007.**

Registreerumine Lastekaitse Liidu kodulehel: www.lastekaitse.ee (suvekool 2007).

Osavõtutasu kuni aprilli lõpuni Lastekaitse Liidu koostööpartneritele 550kr, Lastekaitse Liidu liikmetele 350kr

Osavõtutasu sisaldab suvekooli programmis osalemist ja toitlustamist.

Osavõtjatel tuleb tasuda lisaks veel majutuse ja transpordi eest.

NB! Majutuse ja transpordi kohta vaata lisa 1.

Osavõtutasu palume kanda koos märgusõnaga “suvekool” Lastekaitse Liidu kontole 221001192369

PÄEVAKAVA 26. JUUNIL

11. 00.- 11. 30. Lastekaitse Liidu suvekooli avamine. Suvekooli sisu tutvustus.

12. 00. Lõunasöök

14.00- 17. 00 Töötoad suvekoolist osavõtjatele. Mida kujutavad endast loovteraapiad? Milles seisneb suhtlemiskunst?

LASTEKAITSE LIIDU SUVEKOOL 2007

Töötuba nr 1 (15 osalejat)

**Mis on kunstiteraapia?
Kunstiteraapia lastele, noortele ja täiskasvanutele**

Töötuba nr 2 (15 osalejat)

**Töö voolimissaviga
Töö voolimissaviga lastele ja täiskasvanutele**

Töötuba nr 3 (15 osalejat)

Mis on muusikateraapia?

Töötuba nr 4 (15 osalejat)

Manipuleerimine ja mõjutamine suhetes

18.00- 19.00 Õhtusöök

20.00 Õhtune programm hetkel kavandamisel

PÄEVAKAVA 27. JUUNIL

09.00-10.00 Hommikusöök

10.30-12.45 Töötoad suvekoolist osavõtjatele.
Oma kogemus kunstiteraapiast. Oma kogemus suhtlemiskunstist

13.00-14.30 Lõunasöök

14.30-17.30 **Omakogemuse töötoad jätkuvad**

Töötuba nr 1

Oma kogemus kunstiteraapiast...

Töötuba nr 2

Oma kogemuse saviväljateraapiast...

Töötuba nr 3

Oma kogemus muusikateraapiast...

Töötuba nr 4

Enesemotivatsioon...

Töötuba nr 5 (12 osalejat)

"Maskid minus ja elus"

18.00- 19.00 Õhtusöök

20.00 Alates Õhtune programm: NB ! Programmi koostavad töötubades moodustunud grupid.

22.00 Saun

PÄEVAKAVA 28. JUUNIL

09.00-10.00 Hommikusöök

10.30-12.45 Avatud diskussioon

"Miks on Eestile vaja kodanike initsiatiivile põhinevat lastekaitseliikumist ja kes ning mida peaks tegemam et seda liikumist käima lükata ka nendes piirkondades, kus see praegu ei toimi?"

13.00-14.00 Lõuna

14.30 Suvekooli lõpetamine.

LISA 1

Majutus	öö	arv	hind	märkus
Pedase Hotell (tubades Wc/dušš, sat-tv)				
Kahene tuba/eraldi voodid	2	21	425.-	42 in.
Kolmene tuba/eraldi voodid	2	2	417.-	6 in.
Economy tuba (4 in*3 tuba) dušš	2	3	295.-	12 in.
Külalisemaja, kaminasaal, saun				
Külalistemaja	2	1	328.-	18 in.
(6 tuba, 18 voodikohta)				
Telkimine			25.-	
Transport Tallinn-Pedase-Tallinn			125.-	in.

SUVEKOOLI TÖÖTUBADE TUTVUSTUS

Muusikateraapia

Alice Pehk

...on maailmas laialt kasutatav teraapiavorm, milles muusikat rakendatakse teraapia eesmärgil inimese füüsilise või psüühilise tervise säilitamiseks või parandamiseks ning ka haiguste ning sisemise disharmoonia ennetamiseks. Muusikateraapial on väga avarad rakendusvõimalused alates stressi leevendamisest neurooside ja psühhooside ravini, vaimsete ja füüsiliste puuetega inimestest koomapatsientideni, kriisiseisundite leevendamisest enesearendamiseni, enne- aegsetest vastsündinutest vanuriteni jpm

Muusikateraapia töötoas selgitatakse lahti muusikateraapia olemust ning käsitletakse muusika toime põhiseisukohti. Lisaks teoreetilistele teadmistele pakub töötuba ka esmase kogemuse muusika mõjust. Muusikateraapia omakogemuse päeval mängime muusikaga. Päev pakub avastamisvõimalusi eneses peituvat ja ümbritsevat suhtes, sisaldades inspireerivaid, stimuleerivaid ning lõdvestavaid muusikalisi hetki

Kunstiteraapia- punkt, punkt, koma, kriips...

Marie-Luise Geiß

Kritseldamisest joonistamiseni – mida laste joonistused meile jutustavad.

Nii nagu keelel, on ka kunstilisel väljendusel oma grammatika. Seminaril käsitletakse loomingulise ja kunstilise kujutamise kaudu kulgevat eneseavastamise akti.

Teooriat saadavad ja süvendavad praktilised harjutused.

NB ! Kaasa palun võtta laste joonistusi.

Osalejatele kirjalikud materjalid.

Töö voolimissaviga

Anna Dorothea Brockmann

„Töö voolimissaviga on gestaltteraapia meetod, mis on kasutusel nii teraapilises (kriisiabis, taastusravis, traumajärgses ravis, suhtehäiretes) kui pedagoogilises töös. Kõige enam kasutatakse seda meetodit laste ja noorte käitumise psühhosotsiaalsete aspektide väljaselgitamisel. Töö voolimissaviga sobib hästi ka tööks täiskasvanutega.

Mõjutamine ja manipuleerimine suhetes

Merike Mitt, Margo Mitt

Inimsuhted on just nii keerulised, kui me neid ise teeme.

Mõjutamise oskus, on tihedalt seotud suhtlemisega. Sellel lühikoolitusel käsitleme järgmisi teemasid: Mis on mõjutamine. Kuidas teisi mõjutada. Kui mõjutatav ma olen. Millised on mõjutamise liigid. Kas mõjutamine on hea või halb. Millal mõjutamine muutub manipuleerimiseks. Kuidas manipuleerimisvõtteid ära tunda ning neile vastu seista. Kuidas oma sõnumit mõjuvõimsalt esitada. Hea mõjutaja oskused.

Enesemotivatsioon

Merike Mitt, Margo Mitt

On mõttemudeleid, mis muudavad inimese kergesti mõjutatavaks.

Aeg on teadvustada, et sa ise oled ainuke inimene, kes tegelikult suudab ennast motiveerida. Tegelikult me tahame olla motiveeritud ja anda endast parimat. Sellel lühikoolitusel vaatame koos üle järgmised teemad:

Erinevad isiksused, erinevad motivaatorid.

Mis mind motiveerib, mis mind käivitab, mis tekitab rahulolu ja suurendab mu energiat.

Kuidas leida endas jõudu ning tahet oma ülesandeid üha paremini täita.

Väärtused ja põhmõtted minu elus ning nendele pühendumine.

Mis suunas ma lähen.

Kuidas leida tasakaal töö ja isikliku elu vahel.

Motivatsiooni psühholoogilised koostisosad.

Töötuba “Maskid minus ja elus”

Merike Mitt

Selles praktilises töötoas saab igaüks valmistada endale oma kätega maski. Arutleme maskide teooriat üldisemalt ning räägime maskidest oma elus: milliseid maske ma kannan. Kui tugevalt võib mask mõjutada minu käitumist. Kuidas ära tunda teiste maske. Kas elu on maskiball.

SUVEKOOLI LÄBIVIJATEST:

Alice Pehk

Lõpetanud Tallinna Konservatooriumi, kaitsnud magistrakraadi Tallinna Ülikoolis ning on hetkel Hamburgi Muusika- ja Teatriülikooli doktorant muusikateraapia alal. A. Pehk on osalenud mitmetel rahvusvahelistel muusikateraapia-alastel täiendkoolitustel (sh 1993-1996 Jyväskylä Ülikoolis Soomes, 2002-2004 Hamburgi Muusika- ja Teatriülikooli muusikateraapia täiendkoolitusel jpm) ning esinenud arvukate ettekannetega muusika toimest ja muusikateraapiast nii Eestis kui välismaal. Hetkel on ta keskendunud süvapsühholoogilise retseptiivse muusikateraapia meetodi Guided Imagery and Music omandamisele ja rakendamisele.

Alice Pehk on muusikaterapeut, muusikateraapia õppejõud Tallinna Ülikoolis, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias jm ning tegeleb kultuuriturundusega Tallinna Filharmoonias. A. Pehk on mitmete muusikateraapia ja muusika toimet käsitlevate publikatsioonide autor, sh monograafia „Muusade kunst aitab elada“ (1996). Ta on alates 1995.a ka Eesti esindaja Euroopa Muusikateraapia Konföderatsioonis.

Marie-Luise Geiß

Diplomeeritud kunstiterapeut (FH)
1994-98 väljaõpe *studios* ARBEIT AM
TONFELD® prof. Dr. A.-D. Brockmann'i, E.
Arns'i ja prof. H. Deuser'i käe all
2002-2004 väljaõpe koolitajaks *studios*
ARBEIT AM TONFELD® prof. Dr. A.-D.
Brockmann'i ja prof. H. Deuser'i käe all
alates 1997 töö laste ja täiskasvanutega oma
studios Lüneburgis
alates 2004 ARBEIT AM TONFELD® koolitaja
Bremenis ja Lüneburgis

Anna Dorothea Brockmann

Koolitaja prof. dr. Anna Dorothea
Brockmann, PhD on kunstiterapeut,
sotsiokultuurilise pedagoogika ja
terviseenduse emeriitprofessor, Bremeni
Ülikool, Saksamaa. Prof. dr. A. D. Brockmann
on Tallinna Ülikoolis kahel korral tutvus-
tanud tööd voolimissaviga: 2004. a. mais
kunstiteraapiate sümposiumil „Vägivald ja
tolerantsus“ ning 2005. a. augustis kunstite-
raapia täiendkoolituse raames.

Merike Mitt

Lõpetanud Tartu Ülikooli eesti filoloogia ja
psühholoogia eriala. Ta on end täiendanud
Tallinna Ülikoolis organisatsioonikäitumises,
grupipsühhoteraapias (GIS-international
Eesti), klienditeeninduses (US Regional
Support Center) ja Gordoni Perekoolis. Meri-
ke on diplomeeritud koolitaja-suhtlemistree-
ner (Self II erakool). Töötab perefirmas OÜ In
Spe Koolitus (elamuskoollitus.ee) koolitaja,
meeskonnatreeneri ja arendusjuhina.

Margo Mitt

Akadeemiline hariduse omandas Viljandi
Kultuuriakadeemias näitleja erialal ning
töötas aastaid Ugala teatris näitlejana. Ta
on end täiendanud Eesti Humanitaarinsti-
tuudis näitlejameisterlikkuse erialal, õppi-
nud psühhodraamat Moreno Keskuses ja
läbinud Gordoni Perekooli kursused. Hetkel
õpib edasi NLP Practitioneriks. Margo on
diplomeeritud koolitaja-suhtlemistreener
(Self II erakool). Omab pikaajalist esinemis-
ja juhtimiskogemust, on töötanud teatris,
televisioonis ja viimastel aastatel üha enam
koolitajana perefirmas In Spe Koolitus (www.
elamuskoollitus.ee).

Suvekooli korraldaja: Marika Ratnik
Marika.ratnik@mail.ee

Rahvusvaheline koostööprojekt Eesti hoolekandeesutuste juhtidele

Lastekaitse Liit on partner Leonardo Da Vinci ja orga-
nisatsiooni FICE koostööprogrammis, mis on mõeldud
laste hoolekandega tegelevate juhtide koolitamiseks ja
kogemuste vahetamiseks Kesk- ja Ida-Euroopas. Projekt
avati Budapestis möödunud aastal, projekti tegevused
on kavandatud 2008. aastani.

Projekti **sihtrühma** moodustavad Euroopa lastega tege-
levate hoolekandeesutuste juhid, kes seisavad silmitsi
muutustega. Nad peavad kohandama oma organisat-
sioonid vastavaks kõigile muutustest tulenevateke uutele
nõudmistele ja see on juhtide jaoks keeruline ülesanne.
Juhtimisprobleemid mõjutavad negatiivselt igapäe-
vast tööd - kannatajaks on aga laps.

Projekt keskendub Kesk- ja Ida-Euroopa riikide, näiteks
Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Eesti, laste hoolekandee-
sutuste – lastekodude ja lastekaitsega tegelevate insti-
tuutsioonide juhtidele. Eesti poolt on projekti kaasatud
Tallinna Lastekodu, Haapsalu Väikelastekodu, Keila SOS
Lasteküla ja Imastu Koolkodu.

Lisaks juhtidele on sihtrühmaks ka õppejõud ja tudengid,
kes samuti saavad sellest projektist kasu. Sofia, Cluj
ja Budapesti ülikool osalevad projektis ja materjalide
väljatöötamises ning võtavad projekti tulemused üle
oma õppekavadesse. Hollandis teevad projektis kaasa
Windesheimi ülikooli (Zwolle) õppejõud ja tudengid, kes

laiendavad oma teadmisi muutuste juhtimisest ja kultuuridevahelisest õppimisest. Eestist on projekti meeskonnas Mare Leino Tallinna Ülikoolist, kes saab lõpptulemusena teavet üliõpilaste ettevalmistamiseks laste hoolekande vallas.

Projekti **eesmärk** on edendada laste hoolekande juhtimist puudutavat haridust, parandada lastega tegelevate hoolekandeesutuste juhtide kvalifikatsiooni ja oskusi ja välja töötada meetmeid professionaalse laste hoolekande probleemide lahendamiseks. Kvalifikatsiooni ja oskuste paranemist on võimalik saavutada, stimuleerides lastehoolekandeesutuste juhtide teadmiste ja kogemuste vahetamist rahvusvahelisel tasandil. Lisaks töötatakse projekti käigus välja spetsiaalne kursus, milleks viiakse läbi küsitlused osalevate maade juhtide hulgas. Teadmiste rahvusvaheliseks vahetamiseks tuleb tugevdada juhtide ja haridusasutuste rahvusvahelist võrgustikku. Projekt näeb ette konverentside korraldamist, luuakse ka veebileht ning antakse välja käsiraamat.

Esimene projektiga seotud üritus Eestis leidis aset 30. – 31. märtsil 2007, kui toimus rahvusvaheliste projekti meeskondade töökohtumine ning minikonverents Eesti hoolekandega seotud ametnikele ja pressile, et tutvustada küsimustike analüüsitulemusi ning välja selgitada juhtimisalase koolituse ühiseid ja riigispetsiifilisi vajadusi.

Projekti kõige olulisemad **tulemused**:

- rahvusvaheline laste hoolekande juhtimiskursus
- lastehoolekande juhtimiskursused 4 riigis
- veebileht
- kursuste integreerimine ülikoolide õppekavadesse
- käsiraamat

Lisainfo:

Liina Kotsalainen

projekti assistent

e-mail: liit@lastekaitseliit.ee

Küsitlus laste kaasamisest kogukonnaelu kujundamisse

Malle Hallimäe, Lapse õiguste valdkonnajuht

Arenenud demokraatiat iseloomustab ühiskonna kõigi sotsiaalsete rühmade huvide ja vajadustega arvestamine ning nende sotsiaalne kaasatus. Ühiskonna täiskasvanud liikmetel on tänu suuremale teadmiste- ja kogemustepagasile oluliselt lihtsam oma arvamusi ja soove laiema avalikkuseni viia. Täiskasvanud ühiskonnaliikmed saavad oma huvide eest seista valimistel osalemise kaudu ning saavad ka ise kandideerida valitavatesse esinduskogudesse, mis kujundavad inimeste elukorraldust nii paikkonna kui ka riigi tasandil.

Ühiskonna täisväärtuslikuks liikmeks olemine ei sõltu aga east. ÜRO lapse õiguste konventsioon tunnustab lapse õigust oma arvamuse väljendamiseks igas teda puudutavas küsimuses ning õigust olla ära kuulatud. Eesti Vabariigi põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, samuti huvikooliseadus tunnustab lapse õigust osaleda koolikeskonna kujundamises. Eesti Vabariigi lastekaitse seadus sätestab lapse õiguse osaleda lastekaitseprogrammide väljatöötamises.

Laste ja noorukite elukvaliteeti mõjutab kogu ühiskonnakorraldus, aga kõige otsesemalt elukorraldus nende kodukohas. Kas kooli- ja kodutee on turvaline, kas kohalik transpordikorraldus vastab laste vajadustele, milliseid vaba-aja veetmise võimalusi soovitakse kasutada, kas kooli ja lasteaia ruumid on turvalised ning lapse-sõbralikud, millised mänguväljakud on laste jaoks huvitavad jne. Neile küsimustele on oluline saada vastuseid lastelt ja noorukitelt endilt.

2006. aastal viis Lastekaitse Liit kohalikes omavalitsustes läbi internetiküsitluse, et saada infot, kas ja kuidas kohalikud omavalitsused kaasavad lapsi ja noorukeid kogukonnaelu kujundamisse. Küsimustikku koostades eeldasime, et Eesti omavalitsustel on häid kogemusi laste ja noorukite kaasamises ning küsitluse läbiviimise eesmärk oligi koguda hea praktika näiteid, et tutvustada neid laiemale üldsusele.

Kuue küsimuse puhul võis vastaja valida variandi, mis talle sobis, viis küsimust olid lahtised. Küsimustik saadeti interneti teel kõigile maa- ja linnaomavalitsustele ja sellele vastas umbes kuuendik, so 34 omavalitsusest. Vastajate seas olid esindatud nii Eesti suured linnad kui ka väikesed maaomavalitsused. Kuna vastuseid saabus nii vähe, ei saa teha üldistusi Eesti olukorra kohta tervikuna. Et aga eesmärk oli koguda hea praktika näiteid, siis ei saa ka öelda, et küsitlus ei täitnud oma eesmärki. Küll aga võib arvata, et info nii mõnestki heast kogemusest jäi siiski saamata. Samas oleme väga tänulikud neile omavalitsuste esinduskogudele või -valitsustele, kes oma kiire põhitöö kõrvalt leidsid aega vastamiseks.

Järgnevalt lühike ülevaade vastustest. Küsimusele, mille alusel kohalik omavalitsus kaasab lapsi nende arvamuse väljaselgitamiseks, vastati enamasti (64 %), et see on kokkuleppe küsimus, 30 % vastas, et laste arvamused selgitatakse välja avatud noortekeskuste, õpilasomavalitsuste, noortekogude, noortevolikogude, aga ka noorteühenduste ja noorteorganisatsioonide kaudu. Märkimist

leidis ka psühholoogi roll noorte arvamuste edastamisel. Peamised valdkonnad, milles laste arvamust küsiti, olid koolielu 82 %, kohalik kultuurielu 79 % ja vaba aja veetmine 85 %. Keskkonnaküsimustes oli oma arvamust avaldanud 34 % ning transpordi asjus 29 % vastanutest. Lisaks nimetasid üksikud omavalitsused spordiprobleeme, nimetati ka küsimusi laste õiguste ja kohustuste teemal.

Peamised meetodid, mida omavalitsused on kasutanud laste arvamuste väljaselgitamiseks, on ühised arutelud omavalitsuse ametnike, volikogu liikmete ja laste vahel 52 %; küsimustikkude kasutamine 47 %; kohtumised lastega peredega 50 %, mõttetalgud 55 %. Kasutamist on leidnud loomingulised konkurssid, näiteks joonistusvõistlused ja esseekonkurssid, samuti lasteüritused.

Enamus vastanutest oli lapsi kaasanud õpilas- ja lasteorganisatsioonide kaudu 85 %, aga ka otse laste poole pöördudes 76 %. Perede kaudu laste kaasamist on kasutanud 58 %. Äramärkimist leidsid ka avatud noortekeskused ja spordiorganisatsioonid/klubid.

Enamasti on algatus laste kaasamiseks tulnud kas omavalitsuselt või siis koos lastega ühise algatusena. Lastepoolt tulnud algatust märkis ära 16 vastanut omavalitsust.

Omavalitsused on küsinud arvamusi kohaliku elu korraldamise kohta nii eelkooliealistelt kui ka põhikooli- ja gümnaasiumiealistelt lastelt ja noorukitelt. Muidugi on laste kaasamise meetodid olnud erinevad. Nii on näiteks eelkooliealiste laste arvamused jõudnud omavalitsusteni peamiselt joonistuste kaudu. Küsimustiku lahtised küsimused võimaldasid kirjeldada ka lastelt tagasiside saamise viise ning kuidas neid on kasutatud.

Omavalitsustelt laekunud vastuste põhjal on Lastekaitse Liidul kavas põhjalikumalt tutvustada oma koduleheküljel häid praktikaid juba konkreetsete omavalitsuste kaupa. Veel kord palju tänu koostöö eest kõigile küsimustikule vastanud omavalitsustele.

Lastekaitse Liidu teatrigrupp "MEIE"

Küsitles: Piret Soosaar

Lastekaitse Liidu sotsiaalteatri programmijuht

Lastekaitse Liidu teatrigrupi "MEIE" moodustavad koolinoored üle Eesti. Projektis teevad kaasa noored Järveotsa Gümnaasiumist, Tabasalu Ühisgümnaasiumist, Pelgulinna Gümnaasiumist, Türi Gümnaasiumist, Paldiski Gümnaasiumist, Võru Gümnaasiumist, Viimisi Kekkoolist, Kadrioru Saksa Gümnaasiumist. Teatrigrupi kuulub ligi kolmkümmend 14-17 aastast noort. Alates 2006. aasta kevadest on grupp saanud foorumteatri alal koolitust. Toimunud on neli foorumteatri koolitust Kloogaranna noortelaagris. Koolitustel töötavad noored välja foorumteatri lood, mida esitatakse koolides üle Eesti.

Foorumteatri meetodi lõi Augusto Boal 1960ndatel aastatel Brasiilias ja see on üks osa Boali ulatuslikust rõhutute teatri süsteemist. Rõhutute teatri ideoloogia baseerub usul, et kõigil inimestel on võime esile kutsuda sotsiaalseid muutusi ja et rõhumine leiab aset siis, kui inimestevaheline kommunikatsioon ei toimi – kui dialoog muutub monoloogiks.

Foorumteater on dialoogiteater, kuid ühtlasi ka kaasav osalusteater, sotsiaalne ja interaktiivne teater. Sotsiaalteatris saavad vaatajad võimaluse sekkuda draama kulgu ja muuta seda nii, et esitatud probleem leiaks sobiva lahendi. Selles teatris osalevad nii näitlejad kui vaatajatest näitlejad, sest igast vaatajast võib saada näitleja, kui ta hüüab mingil hetkel "stop" ning pakub välja parema võimaluse, kuidas peategelane võiks käituda. Siis seejärel ta saab võimaluse pakutu laval realiseerida.

Lastekaitse Liidu teatrigrupi "MEIE" noorte mõtteid:

Foorumteatri koolitustelt on õpitud eelkõige arvestamist teistega, seda, kuidas kaasata teisi ning osi, millest foorumteater koosneb. Esmalt koolitusest kuuldes mõtlesin, et „ah, see mingi tavaline jama asi“. Peale esimest koolitust sain aru, et tegelikult on see üks meeletult tore asi, mis õpetab seda kuidas elus hakkama saada ja enda probleeme lahendada. Eks igas asjas on midagi rasket, kuid praegu tagasi vaadates küll midagi sellist ei leia. Ehk esimene koolitus oli kõige raskem ja esimene lavaleminek looga, ja siis veel see „kuum tool“, mis alguses tekitas hirmu. Nüüdseks on aga „kuum tool“ minu lemmikosa etenduses. Iga etenduse ajal reageerib publik erinevalt, sest klassid, koolid ja inimesed on erinevad. Foorumteater on andnud teistsuguse vaate elule. Probleeme saab lahendada, kui etendusse kaasata teisi.

Eret Püvi
Türi

LASTEKAITSE LIIDU PROJEKTID

Foorumteatri koolitused on väga palju juurde andnud julgust ja näitlemisoskust. Igal koolitusel teeme ise väikse etenduse, millega käime paljudes koolides esinemas. Olen juurde saanud palju uusi tutvusi. Iga foorumkoolitus läheb aina raskemaks ehk teisisõnu me areneme paremuse poole. Mängud on hästi lõbusad ning aitavad enda sisse vaadata.

Publik on alati olnud erinev. Mõned ei suuda üldse kaasa mõelda ning mõned aina pakuvad ideid ja lahendusi. Hea on see, et me teeme kõik etendused ise, see aitab meil paremini näha meid ümbritsevaid probleeme ja nende lahendusi. Tavaline teater on huvitav, kuid foorumteatris on seda publikuga suhtlemist palju rohkem. See, et noored saavad publikust iseltulla proovima, mis tunne on olla laval ning mis tunne on ise olla kannataja rollis. Hästi huvitav oli vaadata publikut Võnnus, seda kuidas noored õndnikud tulid asendama kannatajat ja ütlesid narkootikumidele julgelt EI.

Eelmisel koolitusel rääkisin Erikaga sellest, kui mõnus foorumteater ikka on ja et mis me teeks ilma selleta ja et koolitajad on super.

ANNE-LIIS RIPS

Harku

Arvan, et eelkõige olen õppinud vabalt käituma, näitlema ja kõigest rääkima ning oma arvamust avaldama. Foorumteatriga tasubki sellepärast tegelda, et see avab nii sind kui teisi ja sa saad palju uusi tutvavaid. Mina tegelen foorumteatriga tuttavate ja uute lahedate inimeste pärast. Huvitav on uute inimeste värskeid lugusid kuulata ning nendest etendusi teha ja ise teistega oma kogemusi jagada. Kerge on peale etendusi rõõmu tunda tehtud tööst, kui foorumlugu on normaalselt töötanud. Saab sõpradega mõtteid jagada, publikut kommenteerida ja arutada, mis läks valesti ja mis tabas naelapea pihta. See on huvitav ja tähendab, et etendus töötas ka meie jaoks ja pani meid mõtlema.

Hästi on meelde jäänud töötoa läbiviimine Tallinna Ülikoolis. Seal sai etendust tehtud ja mängitud õpetajate, õppejõudude ning mõne tundengi ja paari veidike vanema inimesega. Tulemus oli väga õpetlik ja kõik said teada huvitavaid fakte. Kummitama jääb kõige esimene etendus Viljandis, kus sain kohe ära proovida jokkeri-ameti, mis oli eriti kihvt.

Foorumteatrile ja sellega tegelevatele inimestele mõtlemine teeb alati tuju rõõmsaks ning ma ei kujutaks oma noorust enam ilma nendeta ette.

Erika Sall

Tabasalu

Ma arvan ,et foorumteatriga tegelen sellepärast, et mulle meeldib see... nagu mulle meeldib inimestega suhelda ja foorumteatri kaudu saab seda suht palju tehtud. Olen õppinud rohkem sõna võtma ja oma arvamust avaldama. Mind isiklikult huvitaks isegi rohkem nähtamatu teater, sest see meenutab mulle varjatud kaamerat, mis on väga vahva. Huvitav oleks teha foorumteatrit ka nagu „laksust“ rahva sisse minnes, sest siis nad ei võta seda kui teatrietendust. Vahel on mõne inimesega ka raske olnud midagi koos teha, kui tegu on olnud mõne väga sellise raudse tüübiga. Aga nendest probleemidest on üle saadud, seega kõik kombes. Esinemine üldiselt pole probleem, kuid probleem tekib siis, kui publiku seas on tuttavaid... just siis on minul olnud probleeme, kuna üldiselt üsna paljud peavad mind imelikuks tüübiks, sest ma olen imelik ning siis tavaliselt publik keerab nagu meelega minu vastu. Nojah, eks me kõik ole omamoodi imelikud.

Tormi Tuuling
Tabasalu

MEIE on minule andnud väga palju juurde enesekindlust, julgust, võimalust midagi teha, võimaldanud olla eemal igapäevamuredest, olla koos üksteist toetava seltskonnaga. Käisin 2.-4. märtsil Kanepis Tegusate Eesti Noorte (TEN) sessioonilil.

Läksin sinna koos 3 inimesega - üks kooliõpilane ja kaks tüdrukut ühest teisest Võrumaa koolist. Oma mõtetes lootsin või ehk isegi kartsin, et kohtan seal suure hulga inimestega, keda ma ei tea. Aga nii tore oli minna, minna kohta, kus olid ees inimesed, kes mind juba nimeliselt tervitasid. Need inimesed olid Võnnu Keskkooli õpilased, kuna käisime ju MEIE'ga Võnnus esinemas. Mitte just väga paljude inimestega ei kallistata teisel kohtumisel hüvasti jättes nii - nii kõvasti. Võimalused on alati olemas. Kui miski ei meeldi, on alati võimalik ära minna. MEIE on minule andnud juurde julgust jääda paigale ja öelda, mis on minu arvamus. Oma arvamusel on palju lihtsam kindlaks jääda, kui ma tean, et kusagil keegi jagab minu arvamust ja toetab mind.

Siim Päike
Võru

Noortekogu

Kaur Kõtsi, „Kaasa mind“ projektijuht

26. jaanuaril toimus Lastekaitse Liidu noortekogu selle aasta esimene kokkusaamine. Kohale oli tulnud 12 noort, kellest pooled võtsid noortekogu tööst osa esimest korda.

Toimus vestlusring, kus uutele liikmetele tutvustati noortekogu varasemat tegevust ja noorte osalust projektis „Kaasa mind“. Arutleti noortekogu üldiste eesmärkide üle ja tehti plaane 2007. aasta tegevuseks. Lastekaitse Liidu juhataja Alar Tamm võttis kokku liidu nägemuse noorte osalemisest Lastekaitse Liidu töös. Üsna teatraalselt, kuid samas ka radikaalselt esitas noortekogu oma mõtteid noorte osalemise vajadusest Lastekaitse Liidu töös Lastekaitse Liidu liikmetele 9. veebruaril korraldatud teabepäeval. Märksõnadena jäid kõlama „Märka last“, „Ole ise laps“, „Kuula mind“, „Kaasa mind“.

PROJEKT „KAASA MIND“

Lastekaitse Liidu projektist „Ei vägivallale“ on tänaseks välja kasvanud mitu väiksemat projekti, näiteks „Võidan-võidad“ (2004-2005) ja „Meie-meie“ (alates 2005).

Koos projektide ja suvelaagritega on Lastekaitse Liidu tegevusega olnud kaks-kolm aastat seotud ka grupp noori, kes sotsiaal- ja foorumteatris erinevates töötubades on omandanud toimetulekuoskusi ja hiljem olnud ise eeskujuks teistele noortele üle Eesti.

Lastekaitse Liidu noortekogu põhiprobleem on selle liikmete paiknemine hajali üle kogu Eesti, millest on tingitud ka noortekogu harvad kokkusaamised ning sellest ka järjepidevuse puudumine noortekogu töös. Lastekaitse Liidu üldstrateegiast lähtudes võiks projektide kaudu liidu tegevusega pikka aega seotud noortest moodustatakse Lastekaitse Liidu noortekogu aktiivgrupi.

Noored on ka varem avaldanud soovi osaleda Lastekaitse Liidu töös ja teinud ettepanekuid organisatsiooni tegevuse mitmekesistamiseks omaalgatuslike tegevustega.

Projektidega on seni reisisid põhiliselt Eesti koolides. Noorte aktiivi eduka käivitumise korral võiksid selle liikmed külastada Lastekaitse Liidu piirkondlikke keskuste/ühingute noori, esinedes sealhulgas „Meie-meie“ projekti toel valminud foorumteatriga ja korral-

dades vestlusringe piirkondlike noortekogude tegevuse käivitamiseks enda positiivsele eeskujule ning koostööle toetudes.

Noored, kes on osalenud sotsiaal- ja foorumteatri projektides ja noortekogu töös, on kahtlemata õppinud ka paremini suhtlema, omandanud meeskonnatöö oskusi ja ühiste eesmärkide nimel ning koostööd tehes muutunud hästtoimivaks meeskonnaks. Tutvustades piirkondlike ühingute noortele oma tegevust ja kohapeal koolitusi läbi viies (näiteks foorumteatri eeskujul noortelt-noortele meetodit tutvustades) õpiksid noored üksteise kogemustest. Nad vahetaksid ideid ja mõtteid, otsiksid koos probleemidele lahendusi.

Noorte omavaheline koostöö ja suhtlemine aitaks kaasa ka Lastekaitse Liidu piirkondlike keskuste ja ühingute koostöö ning omavaheliste suhete tugevdamisele. Selline tegevus laiendaks laste osalust organisatsioonis ja tagaks organisatsioonile järelkasvu.

Lastekaitse Liidu Noortekogu otsustas tõsisemalt käsile võtta noorte õiguste ja kohustuste teema

Anete Elken, noortekogu juht

On palju inimesi, kes ei tea oma õigustest ja kohustustest midagi. Aga kui keegi tegutseb teiste õigusi eirates, siis teadmatusega ennast välja vabandada ei ole võimalik. Samuti ei ole õige väita, et ei tundnud oma kohustusi, juhul kui oled rikkunud mõnda seadust. Selleks, et ka noored inimesed Eestis oleksid piisavalt teadlikud oma õigustest ja kohustustest, hakkas Lastekaitse Liidu noortekogu välja töötama plaani, kuidas sellel teemal noori koolitada. Selleks viibisid noortekogu liikmed 17. ja 18. veebruaril Laulasmaal, et seal ennast õiguste valdkonnas täiendada ning koostada plaan edasiseks tegevuseks.

Esimesel päeval oli meiega Malle Hallimäe, kes haris noortekogu liikmeid õiguste ja kohustuste teemal, et me ikka teaksime, millest me räägime. Saime enese jaoks selgemaks üsna keeruliselt sõnastatud seadused noorte ja laste kohta. Seejärel hakkasime liikuma juba kindlamas suunas. Noortekogu liikmed seletasid enda tarbeks lahti kõik tähtsamad laste ja noorte õigusi käsitlevad sätted ning koostasid plaani, kuidas neid edaspidi rakendada. Meie idee seisneb selles, et tahame hakata läbi viima töötuba noorte õiguste teemal, et anda edasi oma teadmisi sel alal. See vähendaks teadmatust, mis valitseb noorte hulgas inimõiguste ja kohustuste suhtes.

Koolitus Tabasalu Ühisgümnaasiumis

21.02.07 oli noortekogu liikmetel Eretil ja Liisil võimalik minna koos Malle Hallimäega Tabasalu Ühisgümnaasiumi, et aidata läbi viia koolitus noorte õigustest õpilastele, mille korraldas Malle Hallimäe. Selles koolituses esinesid noortekogu liikmed näidiskõnastusega

teemal: „Kui kuuled, et kõrvalkorteris juba pikemat aega tarvitatakse lapse kallal vägivalda, siis kas on sul õigus sekkuda?“ Nende hooleks jäid ka mõnede mängude läbiviimine.

Kuulajaskond sai lahendada noorte õigustega seotud ülesandeid, mis oli koostanud ja ette valmistanud Malle. Samuti oli võimalus esitada küsimusi asjade kohta, mis neile huvi pakkusid või muret tegid. Kindlasti said õpilased palju rohkem teada oma õigustest ja samas ka nendega kaasnevatest kohustustest. Noortekogu liikmed jäid koolitusega väga rahule ja arvasid, et niisuguse väikese koolitusega noorte õiguste ja kohustuste teemal peaks külastama kõiki kooli Eestis.

Noortekogu

Noortekogu on täpselt niisugune koht, milliseks me ise selle muutnud oleme. Me oleme aktiivsed, tublid ja energiat täis noored, kes tahavad midagi ära teha ja oma sõna sekka ütelda, tegutseda oma ideede nimel. Me saame kaitsta oma õigusi ja samas on meil ka oma kohustusi. Meil on võimalus kaasata uusi ja kogunud inimesi ja organisatsioone, kes aitavad ellu viia muudatusi, teostada eesmärgi. Noortekogu on koht, kuhu võivad tulla kõik, kellel on noortetöö vastu huvi.

Noortekogusse kuulumine annab elule palju juurde. Esiteks saad sa sealt kogemused, mida mitte kuskilt mujalt ei saa. Sa saad sealt tugeva kogemustepagasi, et ise elus hakkama saada. Kuuludes noortekogusse, võid olla kindel, et oled andnud oma panuse muutmaks Eestis noorte olukorda paremaks.

Lugemine on lahe!

Küsitelnud: Kätlin Vainola, "Raamat tuleb külla" projektijuht

Tihti võib kuulda kurtmist, et lapsed loevad järjest vähem. Samas pole päris kindel, kas täiskasvanutest kurtjad ise ikka loevad piisavalt. Igal juhul käivitas Lastekaitse Liit koos Ajakirjade Kirjastusega 2006. aastal projekti, mis kutsus lapsi rohkem raamatuid nautima.

Rääkisime raamatutest ja lugemisest Tallinna Keskraamatukogu lasteteeninduse peaspetsialisti Ülle Kuusega.

Miks laps peaks üldse lugema? Miks on lugemine parem kui näiteks televiisori vaatamine või internetis viibimine?

Kuigi lugema õppimine on paljudele väga raske ja aeganõudev tegevus, on see ühel hetkel selge ja tundub igapäevase oskusena. Eraldi on vaja õppida lugema raamatuid. On ju nii, et kes lapsena ei ole harjunud raamatuid lugema, sellel ei teki üldjuhul ka hiljem huvi kirjanduse vastu. Raamatute lugemine avardab meie silmaringi, aitab paremini mõista ümbritsevat, arendab eneseväljendusoskust. Tegelikult ei ole ju teleri vaatamise ja internetis viibimise midagi halba, lihtsalt kõigega tuleb tegelda mõistlikkuse piires. Probleemid algavad siis, kui ei suudeta enam arvuti või teleri tagant ära tulla. Teisest küljest on ju selliseidki lapsi (ka täiskasvanuid), kes paevade kaupa ainult raamatute taga istuksidki.

Kuidas panna lapsed rohkem raamatuid ja lugemist armastama? Millest võiks see armastus alguse saada?

Huvi kirjanduse vastu algab üldjuhul ikka kodust. Kui vanemad loevad, siis nad muretsevad ka rohkem laste lugemaõpetamise pärast. Väga heaks vahendiks on ettelugemine, näiteks unejutud. Kuulates saab laps ülevaate raamatutest-lugudest ja mingil hetkel tekib soov ise lugeda. Tean perekondi, kus unejutte loetakse kordamööda - vanemad lastele ja lapsed (küll lühemaid lugusid) vanematele. Kodu järel saavad määravaks lasteaed ja kool. Koolis on tegemist juba kohustusliku kirjandusega, ja kui lapsel ei ole ülevaadet sellest, et raamatuid on palju ja mitmesuguseid, siis võib tekkida tõrge. Näiteks võib esimene kohustuslik lektüür olla lapsele kas liiga raske või sisult mittehuvitav ja sellest tehakse järeldus, et kõik raamatud on rasked ja igavad.

Milline on raamatukogu roll tänapäeva laste elus? Mida pakub raamatukogu lasteosakond?

Raamatukogu on lastele ikka see sama vana hea raamatukogu. Muutunud on vaid see, et oleme (nagu kogu ühiskond) arvutiseeritud, pakume peale kojulaenuutamise - mis on meie põhitöö - veel ka interneti kasutamise teenust, CD ja kassetide kuulamist ja filmide vaatamist. Üldjuhul tulevad lapsed

ikka raamatuid ja ajakirju lugema ning laenutama, siin tehakse ka koolis antud ülesandeid, sest raamatukogus on vaikne ja rahulik. Lasteosakonnad on läbi aegade teinud ka igasuguseid üritusi. Meil on traditsiooniks kujunenud raamatukogu tutvustavad ekskursioonid ja erinevad raamatutunnid. Korraldame kaks korda aastas ülelinnalisi kirjanduslike viktoriine, teeme koolivaheaja üritusi, suvel on eraldi programm "Suvi raamatuga" ning toimunud on ka loomingulised konkursid.

Millal tasuks lapsega raamatukogusse tulla?

Meie lasteteeninduses on raamatuid kõigile. Alates paist pildiraamatutest väikestele ja lõpetades noorsookirjandusega.

Kui populaarne tundub olevat raamatukogu käimine? Kes on põhilised käijad?

Meie lasteteeninduses on aastas end lugejaks registreerinud ligi 4000 last. See arv näitab, et oleme küllaltki populaarsed. Üsna suur on nende protsent, kes käivad kohustuslikku kirjandust laenamas. Aga on ka lihtsalt kirjandushuvilisi lapsi ja siis veel väikelapsed, kes käivad koos vanematega.

Kas raamat jääb püsima?

See küsimus tuleb mulle meelde, et kui hakati filme tegema, siis räägiti - teatrid kaovad ära. Ei kadunud aga kuhugi. Nüüd arvatakse, et arvutid kaotavad raamatud. Eks iga uus asi "ohustab" midagi-kedagi. Arvan, et nii kaua, kui on inimesi, kellel on vajadus oma mõtteid kirja panna, ja neid, kes neid lugeda soovivad, nii kaua on ka raamat.

Kommentaar:

Kaili Roosioja, 4- ja 2- aastase poja ema

Raamatute vaatamist alustasime mõlema poisiga umbes 1-aastaselt. Alguses võiks seda pigem raamatuga tutvumiseks ja raamatu katsumiseks nimetada. Piltide vaatamine tuli koos kõne arenguga ehk ligikaudu 1,5-aastaselt. Raamatu ettelugemine algas mitte varem kui 3-aastaselt, sest laps ei suutnud enne juttu lõpuni kuulata. Täielik lühijuttude ettelugemine on võimalik 3,5-aastaselt.

Vanem laps kuulab hoolega muinasjutte ja nende ümberjutustusi. Pärast ettelugemise lõppu tekib vestlus, kus laps küsib arusaamatuks jäänud asjad üle. Noorematele tuleks muinasjuttu esitada etendusena, st jutustades ja küsimusi esitada, et laps saaks pidevalt kaasa rääkida.

Raamatute lugemine ja juttude kuulamine on oluline, sest nii tekib lapsel huvi ka iseseisvalt raamatuid lugeda. Fantaasia arenedes areneb ka laps. Telerist tuleb nõu valmistoitu, mis sageli ka juba läbi näritud. Raamatut on aga võimalik ka ise "närida" - see on kohati aeganõudev tegevus, aga see-eest huvitav ja nauditav.

Sirgit Simso – Lastekaitse Liidu stipendiaat

Küsitlenud Käthlin Mikiver, Märka Last projektijuht

Sirgit Simso on Tartu neiu, kes võitis 2006a. Lastekaitse Liidu Fondi konkursi. Vaatamata pingelisele õppetööle Tartu Kunstigümnaasiumis, jõuab Sirgit tegeleda väga paljude asjadega ning olla sealjuures alati rõõmsameelne ja mitte viriseda. Temast lihtsalt õhkub positiivsust.

Kuidas tekkis mõte taotleda stipendiumit Lastekaitse Liidult?

Kaie Tamme (Tartu LÜ liige) soovitusel, ise ei teadnud ma sellest stipendiumist alguses midagi.

Millega Sa kooli kõrval veel tegeled?

Ma tegelen õmblemise, maalimise, projektijuhtimise ja -kirjutamisega, perede tugiisiku abistamisega, lasteürituste korraldamisega ja käin kirikus.

Kui kaua Sa oled maalimisega tegelema?

Joonistama hakkasin juba väiksenä, kuid maalima hakkasin koolis. Olen see, kes inimesi maalida ei oska. Ma võin joonistada, kuid ka natüürmort ei ole päris minu jaoks. Aed, lilled, loodus üldse – see mulle meeldib. Kuid mu pildid on fantaasiamaailmast ja pigem müstilised kui reaalsed. Minu lemmikkunstnikud on Konrad Mägi, Salvador Dali, G. O'Keeffe ja pea kõik Itaalia kunstnikud, kes ajalugu tegid. Aga eeskujudeks on rohkem Dali, F. Marc ja Nerva.

Õmblemine?

Õmblemist olen ise õppinud. Mulle meeldib väga moedemonstratsioonidel käia. Seekord kahjuks ei jõudnud. Mõned aastad tagasi, oli minu kollektsioon väljas Moeke´sel. Siis oli teemaks Eesti. Päriliseks ei saanud, küll aga saime parima meesmodellid ja parima tekstiili auhinna. Kes teab, võibolla kunagi jõuan Super Novale ka. See on üks mu unistustest.

Kuidas Sa jõuad selle kõigega tegeleda?

Vahel jääb aega väheks. Tuleb osata aega planeerida. Vahel pean koolist ära tulema, kui mul on mõni projek-

tiüritust teha. Koolis sellega probleeme ei ole, õpetajale pigem meeldib, et mul on palju koolivälisest tegevust, sest see kõik annab mulle nii palju. See on mind pigem täiendanud ja mulle kasuks tulnud. Kui mõni asi vajab ekstra tähelepanu, siis tuleb mõneks ajaks millestki loobuda. Kui tunnen, et koolis oleks vaja pisut rohkem pingutada, siis tegelen koolivälise asjadega lihtsalt vähem.. Näiteks mõnda aega kuulusin ka õpilasesindusse, kuid see võttis nii palju aega, et pidin sellest loobuma. Nüüd, kevadel on tulemas eksamid, siis keskendun ka rohkem koolile ja projektidega tegelevad teised. Asjad tuleb lihtsalt tasakaalus hoida, siis on kõik hästi.

Mis eksamid Sa teed?

Valisin bioloogia ja inglise keele. Ja koolieksamitest kunstiajaloo eksami ja kunsti kaitsmise. See viimane on selline eksam, et pean tegema ühe maali ja siis seda kaitsma. Teema on mul idee tasandil olemas. Kirjand ka muidugi. Mulle meeldib väga kirjutada, kuid samas ei oska ma vahel lauseid siduda. Mõtteid ja ideid on nii palju...

Kust tuli idee hakata Tartu LÜ vabatahtlikuks ja mis see sulle andnud on?

Vabatahtlik olen eelmisest suvest. Mind motiveeris Kaie Tamm. Tema on mu endine matemaatika õpetaja ja tema kutsus mind perepäevadele, mida Lastekaitse Ühing korraldas. Seal see algas. Siis tegime juba lastele linnalaagrit. Käisime nendega teatris, kinos, väljas palli mängimas, piknikul jne. Tema kaudu ma siia sattusin. Ta on inimene, kes annab

noortele endast alati väga palju ja tagasi tahab õiget ellusuhtumist. Ja see ei ole minu jaoks töö, vaid osa elust, mis õpetab andma.

Mis Sind motiveerib olema vabatahtlik?

Laste tänulikud naeratused ja austavad sõnad. Vahel tuleb mõni laps ja küsib, et kasvataja või õpetaja, ma nüüd lähen ära või kas ma tohin sinna minna... See on nii liigutav, sest nad ei pea tulema küsima või ütleva, kuid nad teevad seda. See näitab nende austust ja head suhtumist. Mulle on see väike tegu nii oluline ja liigutav.

Sa lõpetad nüüd gümnaasiumi.

Räägi, mis on Su tuleviku plaanid?

Oi, ma ei tea. Mõtteid on nii palju ja neid on seinast seinä. Näiteks olen mõelnud minna meditsiinikooli. Samas õpin praegu kunstikallakuga koolis ja et see mind huvitab, siis ehk kunsti õppima. Välismaale tahaks. USA-s on üks misjonikool, kus mul on tuttavaid, nii ameeriklasi kui ka mõned eestlased. Sinna tahaksin kunagi jõuda. Kunagi mõtlesin isegi sõjaväe peale. Võimatu ei ole ka hakata õppima kehakultuuri, sest sport meeldib mulle väga.

Mis on Sinu arvates Eesti noorele kõige raskem või keerulisem?

Kindlasti majanduslik olukord, millest sõltuvad edasiõppimise võimalused ning peresisesed ja -välised suhted.

Soovid Sa midagi öelda noortele, kes ajakirja loevad?

Kui sul on tahe, siis lihtsalt tee! Seda on raske seletada, kuid kindlale sihile keskendudes jõuad kaugele. Vahel tuleb mõnest asjast ka loobuda. Võibolla ongi üks tähtis oskus osata teha valikuid ja mõnest asjast loobuda, et samas rohkem panustada teise tegevusse.

Ja alati tuleb abi küsida. Abi küsimine ei ole häbiasi! Kaaslastes ei tohi näha ainult konkurente. Konkurentsi on vaja, et edasi liikuda, kuid tuleb osata ka koostööd teha. Koostöös ongi võti!

Laagrisse!

Kõik lapsed ootavad suve, selles ei ole mingit kahtlust. Suvi meeldib, sest ilmad on soojad, saab puhata ja ennast vabalt tunda. Osa lapsi ootab lisaks koolivaheajale suve veel ühel põhjusel – suvel saab minna laagrisse!

Mida kujutab endast suvelaager

Suvelaager on koht, mis on kodust kaugel ja kodust erinev. Seal tuleb kohaneda uute inimeste, olukordade ja reeglitega, peab ise hakkama saama ja seal on võimalik ka enda üle uhkust tunda, sest laagripäevade jooksul koguneb saavutusi üsna palju. Tavaliselt saab laagris palju nalja ja laagrist leiab uusi sõpru. Laagris käib elu päevaplaani järgi ja laagripäevade jooksul saab:

- mängida palju mängu – lauamängudest maastikumänguni
- teha sporti (korvpall, jalgpall, teatevõistlused, lauatennis jne)
- käia matkamas ja ujumas, nautida puhast loodust ja värsket õhku
- meisterdada uusi asju, joonistada pilte, valmistada ehteid, teha taimeseadeid jne
- õhtuti pidada pidusid (tutvumisõhtu, lõkkeõhtu, disko)
- Laulda, tantsida ja näidelda, osaleda mitmesugustel konkurssidel.

Laagris käib elu laagrielu reeglite järgi, mida on vaja selleks, et iga laagriiline tunneks ennast turvaliselt ja et temaga ei juhtuks õnnetusi. Laagri reeglitega tutvutakse esimesel laagripäeval ja nendest tuleb üsna rangelt kinni pidada. Suurte korrarikkumiste puhul, näiteks ilma loata laagrist lahkumine, loata ujumaminek, keelatud ainete omamine või kasutamine, on laagri juhtkonnal õigus laagriiline koju saata. Reeglid on eelkõige selleks, et laste turvalisus oleks tagatud.

Laagrielu on säitud päevaplaani järgi ja see kehtib kõigile laagriilistele. Päris tore on hommikuti koos ärgata, virguda, pesta ja hommikust süüa – kõik 60 kuni 250 laagriilist! Magama minna ei ole alati nii tore, sest öörahu algab varem, kui ollakse kodus harjunud. Samas on laagripäevad nii tegevusi ja muljeid täis, et uni maitseb kõigile hästi. Laagri päevaplaan võib olla umbes selline: **8.30** äratus, **9.30** hommikusöök, **10.00** ennelõunased tegevused, **13.30** lõunasöök, **14.00** puhkus ehk siesta, **15.30** pärastlõunased tegevused, **17.30** õhtusöök, **18.00** ettevalmistus õhtuks, **20.30** õhtuode, **21.00** õhtune üritus, **23.00** öörahu.

Kuidas valida laagrit

Kogenud laagrijuht ja paljudele laagriilistele tuttav Pivarootsi Õppe- ja Puhkekeskuse juhataja Katrin Kadakas palub vanematele südamele panna eelkõige seda, et nad mõtleksid järele ja arutaksid pereringis, mida tähendab nende pere laste jaoks elu laagris ja miks soovitakse lapsi laagrisse saata: kas selleks, et laps tahab ise minna, et saaks aktiivselt ja tervislikult puhata, või tahab lapsevanem ise puhata? Kui laps/noor saadetakse laagrisse nõ tagaselja, temaga nõu pidamata, võib see kaasa tuua trotslikku ja halba käitumist või endasse tõmbumist ja kurbust. Sellist laagrikogemust ei ole kellelegi vaja.

Kui üheskoos on otsustatud, et laager on tore ja meelepärane koht ning leitakse ka sobiv laagrivahetus, tuleks uurida järgmist:

- Kas laager vastab haridus- ja teadusministeeriumi nõuetele (kehtiv tegevusluba) ja kas laagris töötavad kasvatajad on korraliku pedagoogilise ettevalmistusega. Infot selle kohta leiate aadressilt: www.noortelaagrid.edu.ee. Lastekaitse Liidu laagritel Pivarootsis ja Remnikul on tegevusluba olemas.
- Kas laagrivahetuse programm vastab teie lapse huvidele ja kas selles osalevate laste vanus sobib? Eri vanuses laste huvid on üsnagi erinevad. Nii tahavad 7-9aastased lapsed eelkõige sõbraga mängida, 9-12aastased moodustada väiksemaid rühmi ja tegutseda rühma piirides vastastikkü kasu saades, neist veelgi vanematel on murdeega seotud huvid. Kuidas tunneb ennast 7aastane pois 12-14aastaste tüdrukute tantsulaagris? Õnneks on laagris tavaliselt igas vanuses lapsi.
- Kus laager täpselt asub (asukoht) ja kuidas on korraldatud laagriiliste transport? Tavaliselt palutakse vanematel laagriiline ise kohale tuua ja see on osutunud komistuskiviks – laagrit ei leita üles. Mõned laagrikorraldajad pakuvad tuusiku hinna sees ka ühist bussisõitu laagrisse ja tagasi.
- Kui lapsel on erivajadus (enurees, mõni krooniline haigus, käitumishäire, allergia toidu, tolmu, putukahammustuste jne suhtes, psühhiaatriline eripära vm), siis kas ta üldjoontes suudab tulla endaga toime, kui 15 laagriilise kohta on üks kasvataja? Kui laps peab võtma päeva jooksul mitut ravimit ja nõuab pidevat tähelepanu, siis ühest kasvatajast ei piisa. Lapse erivajadusest tuleb tingimata anda teada laagri juhatajale ja kasvatajatele, sest laagri oludes kipuvad tervisehädad välja lööma.

Mida laagrisse kaasa võtta

Kui kõik on läinud plaanipäraselt ja laagrituusik on välja ostetud (paljulapselistel ja majanduslikult vähekindlustatud peredel soovitan kindlasti pöörduda kohaliku omavalitsuse sotsiaalhoolekande osakonda kompensatsiooni saamiseks – enamik KOVi toetab oma piirkonna laste osalemist laagrites), on aeg pakkida laagrivarustus. Laagrisse minnes peaks laagrilisel olema kaasas:

o arstitõendi kindlaksmääratud vorm; blankett peaks olema perearstil olemas, aga selle võib saada ka Lastekaitse Liidu kodulehelt. Kui perearst ei ole märkinud lapse tervisesse puutuvaid iseärasusi, peaks seda lapse tervise ja turvalisuse huvides tegema lapsevanem. Lastelaagri tõend peaks olema tasuta, kuid mõned perearstikeskused võtavad ka tasu.

- isiklikud hügieeni- ja pesemistarbed (hambahari ja -pasta, seep, kamm v hari)
- sääsetõrjevahend ja päevituse kaitsekreem, et kaitsta nahka
- jalatsid ja riided vastavalt ilmastikule: vettpidav jope, spordiriided ja -jalatsid, soojad riided, peakate, sobiv arv sokke-särke, õhtused peoriided
- käterätik, saunalina, ujumisriided
- taskuraha juhuks, kui laagris on olemas puhvet või kui külastatakse poodi.

Laagrisse tulles võib soovi korral kaasas olla:

- lemmikmuusika CD-plaadid, laulusõnad, muusikainstrumentid
- lemmikraamat, vihmase ilmaga saab neid
- mavahel vahetada ja ette lugeda
- üks lemmikmäng, mis ei kaalu palju ega võta kotis liialt ruumi
- lemmikmänguasi, mida saaks kaissu võtta.

Maha võiksid jääda kõik asjad, mis on ka koolis keelatud ja mida ükski mõistlik laagriline kotti ei topi – tikud, kergestisüttivad ained, keelatud sõltuvusained, lõikeriistad.

Kuidas laagris edukalt ja õnnelikult hakkama saada

Laager võib olla mõne lapse jaoks liiga stressirohke, sest vanematest ja tavaelust eemalolek on harjumatu. Ka ei sobi iga isiksus elamiseks kollektiivis ning enda tahtmiste allutamise ühiselu reeglitele võib tunduda võimatu. Kuidas laagris ettetulevate probleemidega hakkama saadakse, konflikte lahendatakse, reegleid kehtestatakse – ise samas positiivseks, rõõmsaks ja rahulikuks jäädes – see on laagri kasvatajate professionaalsuse küsimus. Kindasti peavad stressiga

toimetulekuks olema rahuldatud esmased vajadused – laagriline peab laagris saama piisavalt tervislikku toitu, 9 tundi magada, viibima värskes õhus päikesevalguses, olema füüsiliselt aktiivne ja tundma ennast turvaliselt. Turvaliselt tunneb laps ennast siis, kui ta teab, et teda ei kiusata, vajadusel saab ta abi täiskasvanult ning tema õigustega arvestatakse.

Laagreid on mitmesuguseid ning kuidas laps seal hakkama saab, sõltub suuresti nii kasvatajate kui laagriliste ühistest pingutustest. Kui laps tunneb, et temaga ei käituta õigesti, siis ta helistab tavaliselt koju ja kurdab. Seejärel peaks lapsevanem hankima laagri korraldajalt lisainfot ning koos edasi tegutsema – rääkima lapsega, kasvatajatega ning leidma lahenduse, mis on kõigile vastuvõetav. Samas ei tohiks lapsevanem tekitada laagris viibivale lapsele lisastressi, üleliia palju helistades ja muretsedes. Tasub väga mõelda sellele, millist infot lapsele anda ja kuidas see võib lapsele mõjuda. Näiteks ei tohiks telefoni teel teatada kellegi surmast või suurest õnnetusest. Sellisel juhul tuleb ise kohale tulla ja lapsega rääkida – kas ta jääb edasi laagrisse või ei, seda otsustatakse juba ühiselt.

Laagrilisel veab, kui tema laagri täiskasvanute meeskond on jõudnud arusaamisele, et lisaks karmidele spordi- ja drillimislaagritele ning lihtsalt mittemidagitegemislaagritele saab teha ka laagreid, kus arvestatakse võimalikult palju kõigi laagriliste vajadustega, kuid mille eesmärk on ikkagi see, et laps läheks laagrist koju, rind enda üle uhkusest kummis. Et on palju tegevusi, milles on võimalik saavutada edu või tunda end lihtsalt hästi, leida uusi sõpru, saada tugevamaks, õppida juurde uusi oskusi jne. Niisuguses laagris osalevad lapsed ise reeglite väljatöötamises ja oma päevaplaani paikapanemises. Ise otsustad, teed ja vastutad! Ise teed hästi ja ise oled tubli! Selliseid laagreid korraldab ka Pelgulinna Lastekaitse Keskus, käesoleval aastal 17.-22. juunil Pivarootsis. Tallinna laste osalust toetab Tallinna linn. Lisainfo ja registreerimine www.plk.ee.

Kärt Käesel
projektlaagri juht

PIVARROOTSI ÕPPE- JA PUHKEKESKUS 2007

Pivarootsi õppe- ja puhkekeskus on koht laste ja noorte puhkuse ning vaba aja veetmiseks ja perepuhkuse, kursuste, seminaride, õppekäikude, nõupidamiste ja ürituste korraldamiseks.

Hooaega tahame alustada, kui ilmad kevadiseks ja soojaks lähevad, st aprilli keskpaigast. Olete oodatud koolitusi, seminare ja muid üritusi läbi viima looduslikult kaunis Pivarootsis. Põhihooaeg ehk laagrisuvi algab 5.juunil.

2007. aasta suvel korraldavad laagrivahetusi nimetatud ühingute / projektide vanemad või projektijuhid, kes koostavad laagrivahetuse programmi, lähtudes oma piirkonna laste vajadustest ja huvidest. Ühingute korraldatavad laagrid on mõeldud eelkõige oma piirkonna ja liikmete lastele. Vabade kohtade korraldajad müüvad ühingu tuusikuid ka soovijatele väljastpoolt oma liikmeskonda. Täpsemat infot annavad korraldajad ühingu ise. Kontaktandmed leiate Lastekaitse Liidu häälekandjast "Märka Last" või Lastekaitse Liidu koduleheküljelt

I vahetus	5. - 10. juuni	Türi LÜ
II vahetus	11. - 16. juuni	Harku valla LÜ
III vahetus	17. - 22. juuni	Pelgulinna LK
IV vahetus	25. - 29. juuni	looduslaager
V vahetus	2. - 7. juuli	Tartu LÜ
VI vahetus	9. - 14. juuli	Sally Stúdio
VII vahetus	16. - 21. juuli	Pärnu Lastekodu
VIII vahetus	23. - 31. juuli	Saue linna LÜ
IX vahetus	3. - 10. august	KKReKO
X vahetus	12. - 20. august	Laste- ja Noorte Kriisiprogramm
XI vahetus	22. - 28. august	Eesti Toiduravi Konsultantide Ühing

Pivarootsi – tuusikupõhine vahetus 2007

Sel aastal ei ole plaanis korraldada tuusikupõhist vahetust. Kui aga juhtub, et mõni laagrivahetuse broneerinutest oma vahetusestst loobub, siis läheb see tuusikupõhisesse müüki.

Laagri juhtkond on koostanud ka mõned lisaprogrammid, et pakkuda vaheldust laagrivahetuse argipäeva. Lisaprogrammid koosnevad bussiekskursioonidest, jalgrattamatkadest ja külastustest. Programmide maksumus on erinev ega kuulu laagri päevahinna sisse. Infot lisaprogrammide kohta annab laagri juhataja.

Tere tulemast Pivarootsi õppe- ja puhkekeskusesse!

REMNIKU PUHKEKESKUS

Remniku puhkekeskuse laagrivahetuste ajad

SUVI 2007

I vahetus	04. – 10. juuni
II vahetus	12. – 22. juuni
III vahetus	10. – 19. juuli
IV vahetus	21. – 30. juuli
V vahetus	14. – 20. august
VI vahetus	22. – 28. august

PÄEVAKAVA

- 8.30 äratus
(hommikvõimlemine, pesemine, tubade koristamine)
- 9.30 hommikusöök
- 10.00 valiktegevused (vastavalt planeeritule)
- 13.30 lõunasöök
- 14.00 siesta (vaikne tund)
koristaja koristab üldruume
- 15.30 valiktegevused (vastavalt planeeritule)
- 17.30 õhtusöök
- 18.00 valiktegevused
- 20.30 õhtuode
- 21.00 õhtune üritus (lõkkeõhtu, disko jm.)
- 23.00 öörahu

SOS Lasteküla töötamise põhimõtted

Aire Nurm, SOS Lasteküla Eesti Ühing, tegevdirektori asetäitja

MTÜ SOS Lasteküla Eesti Ühing koordineerib tööd neljas allüksuses: Keila SOS Lasteküla, Keila ja Tallinna SOS Noortekodud ning Keila SOS lasteaed-alkool. Lisaks on Ühing algatanud mitmeid perede tugevdamise programme. SOS lastekülade eesmärk on aidata perehooldussüsteemi kaudu lapsi, kes on orvuks jäänud, vanemate poolt hüljatud või kelle vanemad ei suuda kanda nende eest vanemlikku hoolt. SOS lasteküla idee seisneb selles, et igal lapsel on õigus perele ja kodule.

Täna tegutseb rahvusvaheline SOS organisatsioon 130 riigis. SOS Lastekülade liikumine on üks lapsesõbralikumatest püüetest aidata vanemliku hoolitsuseta lapsi. Siin on ema, tema ümber moodustuv väike pere, igal perel oma kodu (maja). Nii on see ka Keila SOS Lastekülas. Lapse jaoks on pikaajaline perepõhine hoolekanne jagatud nelja etappi: lasteküla, noortekodu, poolisesisev elamine ja järelhoolduse etapp. Täna kasvab Keila SOS Lastekülas 67 last, kahes Noortekodus elab kokku veidi üle 20 noort. Iseseisvasse ellu on tänaseks astunud 16 noort.

Tuginedes 12-aastasele kogemusele Eestis ja rohkem kui 50-aastasele kogemusele mujal maailmas, tahab meie organisatsioon hea seista selle eest, et teha Eesti laste käekäik Eesti asjaks. Tuginedes meie SOS-emade väärtuslikele kogemustele, tahame kaasa rääkida parima võimaliku lastehoolekande mudeli väljatöötamisel Eestis. Eestis on rohkem kui 4200 vanemliku hoolitsuseta last, kes on peres hooldamisel, eestkostel või kasvavad lastekodus. Oleme veendunud, et lastele turvatunde andmiseks ei pea neid alati vanematest lahutama ja lastekülla tooma. Oluline on algatada uusi programme, et toetada neid peresid, kel on erinevatel põhjustel raskusi laste hooldamise ja kasvatamisega. Põhjuseks võivad olla pere vähesed sotsiaalsed oskused, sõltuvushaigused või muud terviseprobleemid. Aktiivne ennetustöö on SOS Lasteküla Eesti Ühingu üks lähiaastate prioriteetidest.

Proua Evelin Ilvese külastäik Lasteküla peremajja, vestlus pereema Marega.

Keila SOS Lastekülast ellu astunud Veronika kasvatab juba oma last.

Meie jätkusuutlikkus ja pakutava teenuse kvaliteet sõltub kogunud personalist. Keila SOS Lasteküla 12-st SOS-emast on pooled töötanud Lastekülas selle loomisest alates ehk 12 aastat. Loeme nende emade kogemusi hindamatuks. Samas ootame täna Lastekülla tööle uusi emasid, kes lähitulevikus pensionile siirduvate emade käest teatepulga üle võtaksid. Töö nõuab pikaajalist pühendumist, ent usume, et Eestis on täna kindlasti naisi, kellel enda lapsed suureks kasvatatud ja kes on mõelnud tööle SOS Lastekülas. Loodame, et tulevikus on võimalik ka peredel (abielupaaridel) pühenduda laste kasvatamisele SOS Lastekülas, kui saame pakkuda tuge ja hajutada kahtlusi, mis selle tähtsa töö juures paratamatult tekivad.

Äsja läbi viidud ja ees ootavad järgmised põnevad sündmused:

- 8.märtsil andsime üle Eesti presidendi abikaasale proua Evelin Ilvesele Keila SOS Lasteküla patrooni tunnustuse.
- 13-15.märtsil toimus sotsiaalministeeriumi ja SOS Lasteküla Eesti Ühingu korraldusel kõrgetasemeline seminar teemal "Deinstitutionaliseerimine ning muutuvad hoolekandeteenused lastele".
- 18.mail korraldame oma partneri Radisson SAS konverentsiruumides konverentsi teemal „Miks annetada?“, et ärgitamada laiemat diskussiooni ühiskonnas.
- 16-17.juunil plaanime korraldada Eesti Statoili toetusel lastekodudevahelise jalgpalliturniiri Keila SOS Lasteküla juures 2006.aasta suvel avatud uuel jalgpallistaadionil.

Tegevust on palju. Meie tegemistest loe lähemalt: www.sos-lastekyla.ee.

Taninfo pakub infot, mida vajad

Saabumas on suvi - palju vaba aega, mida sisustada, kuid sa ei tea kuidas? Tahaksid minna tööle või malevasse, aga ei oska õigestest kohtadest otsida, avaldusi või CV-d kirjutada? Sind huvitab tantsimine või kitarri mäng, kuid kus nendega ometigi tegeleda saab? Selleks olemegi meie – Tallinna noorte infokeskus (taninfo). Meie juurest leiad infot õppimise ning töötamise; vaba aja sisustamise (noortesünnimused), laagrid, projektid, konkursid jne); tervise ja kodanikekohustuste kohta; samuti praktilist infot Tallinnast ja seda mitte ainult noortele vaid ka lapsevanemal, õpetajale, noorsootöötajale jne.

Mägi võib Muhamedi juurde tulla - samamoodi võib ka taninfo Sinuni jõuda, näiteks koolis või noortekeskustes infotundide või töötubade näol või läbi atraktiivsete reklaamplakatite. Peagi ilmub ka Suvekalender 2007 (15. mai), kust leiad kindlasti huvipakkuva suvetegevuse, mis just Sinu tingimustele vastaks. Kus me asume? Meie aadress on Pärnu mnt 6, kus ootame Sind infot pärima igal tööpäeval kella 10.00-18.00 (suve perioodil 10.00-16.00). Kohal on rõõmsameelsed infotöötajad, kes Sind ära kuulavad ning koos Sinuga küsimustele lahendusi otsivad. Võid ka helistada - 641 2271 või 55 567 782.

Meil on ka koduleht värskel infoga: www.taninfo.ee, kus saad liituda meie mailinglistiga. Sellega liitudes jõuavad Su postkasti igal neljapäeval järgmise nädala noortesünnimused Tallinnas. Lisaks sellele saad läbi

kodulehe saata meile küsimusi, millele ise lahendusi ei leia – kiire vastus on garanteeritud. Infopäringuid ootame ka e-postile info@taninfo.ee. Seega variante meiega kontakti leidmiseks on palju.

Ära kõhkle - info on tegelikult käegakatsutav!

Noored jooksevad heategevuse nimel

Tänavu toimub teist aastat järjest suur heategevuslik teatejooks, kus noored jooksevad, mõeldes oma eakaaslastele, kes on õnnetuse läbi liikumisvõime kaotanud. Ürituse tulud lähevadki nende laste ravi toetuseks.

Teatejooks leiab aset neljapäeval, 17. mail, mil koolinoored kogunevad koguni neljas linnas: Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Paides. Osalema on oodatud kõik noored üle Eesti oma koolikaaslastest või ka lihtsalt sõpradest koosnevate võistkondadega.

Jooksu eestvedaja Erik Pallase sõnul on korraldajate eesmärk pakkuda noortele võimalust tunda rõõmu liikumisest. Samuti saavad noored anda panuse nende eakaaslaste heaks, kes on õnnetu juhuse tõttu viga saanud ja liikumisvõime kaotanud.

„Tänavune jooks on järjekorras teine, aga loodame, et teatejooksust kujuneb üleriigiline ning pikaajaline hea traditsioon meie noortele,“ rääkis Pallase. Korraldajate eesmärk on teha teatejooksust Eesti suurimaid noorteüritusi.

Teatejooksu tuludest ja maikuu avatavalt Elioni heategevusnumbrilt 900 7777 saadavad annetused lähevad Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse (HNRK) toetuseks, kus ravitakse liikumisvõime kaotanud lapsi.

Mulluse teatejooksu 55 tuhande kroonise annetuse eest osteti HNRK-le seisulaud ja laste mängutoa sisustus. „Täna on suurim vajadus füsioterapeutiliste seadmete järele, mis aitavad edasi arendada laste asendit ja arenguabi,“ rääkis HNRK juhataja Zemfira Tammik. Eestis toimus heategev teatejooks esmakordselt 2006. aastal, kui Tallinnas Schnellli pargis ja Kernus jooksid ligi pooltuhat last. Teatejooksu idee said korraldajad Norrast 2005. aasta kevadel, kui viisid Kultuurkapitali abiga Tallinna gümnaasiumiõpilaste võistkonna Oslos toimunud TineStaffeteni teatejooksule.

„Norras on heategev teatejooks üle kümne aasta vana ja saavutanud ülisuure populaarsuse – jooksus osaleb üle riigi korraga ligikaudu sada tuhat noort,“ rääkis Pallase. Ka tänavu saab üks teatejooksul osalev võistkond võimaluse osa võtta Norra jooksust. Norraste sõitev võistkond selgitatakse välja loosi teel.

Gustav Adolfi Gümnaasiumi õpilane Liisa Lippe, kes osales Norras TineStaffeteni jooksus kaks aastat tagasi, ütles, et teatejooksus osalemine oli tema jaoks imeline elamus. „Olla üks nendest jooksjatest, keda oli seal terve riigi peale kokku rohkem kui mõnes Eesti linnakeses elanikke, on kogemus, mille peaksid saada kõik lapsed. Sealne rahvamass lihtsalt tõmbab sind endaga kaasa,“ rääkis Lippe.

Lippe arvates ei saa heategev teatejooksu võrrelda mõne koolidevahelise teatejooksuvõistlusega, kuna TineStaffeteni ei joosta võidu, vaid jooksu enda pärast. „See on võistlus, mis kindlasti peaks Eestis toimuma ja muutuma üleriigiliseks, kuna õpetab teistega arvestama ning näitab, et elus on ka muid asju kui võit,“ tõdes ta.

Teatejooksul peetakse võistlused viies vanusegrupisviienda, kuuenda, seitsmenda ja üheksanda klassi noortele, osalema on oodatud kõik 10- kuni 16-aastased lapsed. Iga kool võib välja panna piiramatul arvul võistkondi, samuti võivad osaleda sõpruskondade võistkonnad. Võistkonnas on kaheksa liiget, iga laps läbib 200-meetri pikkuse distantsi. Heategevale teatejooksule saab registreeruda 26. märtsist 20. aprillini. Täpsemad võistlusreeglid Teatejooksu kodulehel www.teatejooks.ee.

Jooksu peakorraldaja on võistluste korraldamise ja sportlaste esindamisega tegelev mittetulundusühing MTÜ Tallinnmeeting koostöös Kuningliku Norra Saatkonna ja Norra Kergejõustikuliiduga. Teatejooksu patroon on Norra suursaadik Stein Vegard Hagen.

Erik Pallase, Teatejooksu eestvedaja

Noored peateel!

Eva Saar, Spordi- ja Noorsooamet, programmijuht

Käesolev aasta on pealinnas noorteaasta ja meil tuleb olla tähelepanelik, sest noorteaasta hüüdlause ehk slogan ütleb, et sellel aastal on peateel noored! Tallinna noorteaasta (edaspidi NOA) 2007 mõte on pöörata rohkem positiivset tähelepanu noortele ning otsida koos üha paremaid lahendusi noorte ettevõtmiste toetamiseks.

Aasta algas suure hooga, sest esimese kuu teemaks oli sport. Noorteaasta kava kohaselt pöörame iga kuu peatähelepanu ühele vaba aja sisustamise võimalusele. Aasta jooksul paneme rõhku noortekultuurile,

eri kunstiliikidele, tervislikele eluviisidele, keskkonnasäästlikule tegevusele, innovaatikale, haridusele, noorte kaasatusele ning julgustame noori osa võtma mitmesugustest ettevõtmistest.

NOA 2007 peab olema just selline nagu noored ise soovivad, mistõttu Tallinna Spordi- ja Noorsooamet kuulutas välja konkursi NOA 2007 programmi koostamiseks. Neli korda aastas on võimalik esitada ametile projekte, mis lähtuvad NOA 2007 põhimõtetest ja on koostatud ühe või teise kuu teemal.

Projektkonkursiga soovitakse motiveerida mittetulundusühinguid ja -ühendusi korraldama huvitavaid ja sihispäraseid, noorte endi algatatud üritusi. Nõnda saavad teoks noorte head ideed, mis tihti jäävad ellu viimata finantstoe ja nõuannete puudumise tõttu.

NOA 2007 iga kuu programm on oma nägu, aga aastal on ka regulaarselt toimuvaid üritusi. Nendeks on alkoholi- ja tubakavaba noortepidu „NOApidu“, mida peetakse iga kuu teisel pühapäeval Club Prive's. Igal peol astuvad üles Eesti tuntumad artistid ning võimalus antakse ka noortele DJ-dele, sest kaks noort selgitavad, kumb on neist kõvem plaadikeerutaja. Aasta lõpus läheb parimate plaadikeerutajate vahel loosi noore DJ stardipakett, mis koosneb puldist ja kahest vinüülmängijast ehk uuele talendile hädavajalikust tehnikast.

Tallinna Spordi- ja Noorsooameti noorsootöö osakonna juhataja Ilona-Evelyn Rannala märkis: „Tuleb meeles pidada, et noored on vanuses 7-26 eluaastat ning see tähendab, et NOA 2007 programmis tuleb tegevust pakkuda kõigile vanusegruppidele.“ Seetõttu on alati kavas ka üritus, mis on mõeldud ainult täiskasvanud noortele inimestele- „Heroes of Hip-Hop“ ehk eesti keeli Hip-Hopi kangelane. Selle üritusega toome koostöös Club Prive'ga Eestisse kuulsusi välismaalt. Näiteks juba esimesel peol pani rahva rõkkama räpilegend Kurtis Blow.

Toimub ka väitlus- ja diskussioonisari „Fookus“, kus iga kuu arutame noori puudutavaid küsimusi. Oleme koos noorte ja spetsialistidega juurelnud selle üle, kas kehalise kasvatuse hindamine on ebaõiglane ja kas graffiti on kunst või mitte.

Ilona-Evelyn Rannala ütles, et jaanuarikuu Fookus teemal, kas õpilaste hindamine kehalise kasvatuse tunnis on ülekohtune, oli väga menukas ning hea oli tõdeda, et noored võtsid aktiivselt sõna ning tegid asjakohaseid ja uuenduslike ettepanekuid.

Selline ettevõtmine näitas, et dialoogi arendamine osapoolte vahel on oluline. Samasugust arutelu pakume ka Raadio 2 saates „Sõnasõda“, mida on võimalik kuulata igal esmaspäeval ja teisipäeval ning kus me viime omavahel kokku noored ja spetsialistid.

Postimehe lisas Hip! ilmub iga kuu esimesel laupäeval NOA 2007 pühendatud lehekülj, millel on ka rubriik „Noor arvab“. Rubriigis on kõigil noortel kirjutajatel võimalik avaldada arvamust noorteaasta selle kuu teemal. Parimate kirjutajate vahel loositakse välja lisaks kõigele muule heale ka praktikakohad Postimehes. Näha on, et noored armastavad kirjutada, mistõttu ilmub ka noorteleht Point, mille toimetuses koosneb ainult noortest ja selles saavad nad avaldada oma arvamusi ja mõtteid just neile huvipakkuvatel teemadel.

See on vaid osa NOA 2007 tihedast programmist, mille koostamisel loodame noorte aktiivsusele ja

kutsume noori esitama projekte, mida peetakse vajalikuks läbi viia noorteaastal 2007.

Tallinna Spordi- ja Noorsooameti jaoks on oluline, et noored ise kujundaksid Tallinna linnapildi ja noorteaasta just selliseks nagu nad soovivad. Üks hea võimalus selleks on konkursid. Seni menukaim konkurss toimus koostöös FIBIT'iga, kus andsime noortele moeloojatele võimaluse tutvustada noorte loodud moodi kevadisel moe suursündmusel FIBIT. Kavandeid laekus 38 ning neist kaheksa pääses kõrgmoe lavalaudadele. Käimas on linnalegendide konkurss, millel ootame ajaloo huviliste noorte lugusid, et teha Tallinn ligi tõmbavaks pealinnaks kaasaegete linnalegendide kaudu. Kirjutajad kandideerivad 5 kohale Brüsselis, kus saab juba kohapeal tutvuda nii Tallinna esindusega Euroopa Liidus kui ka kohalike linnalegendidega.

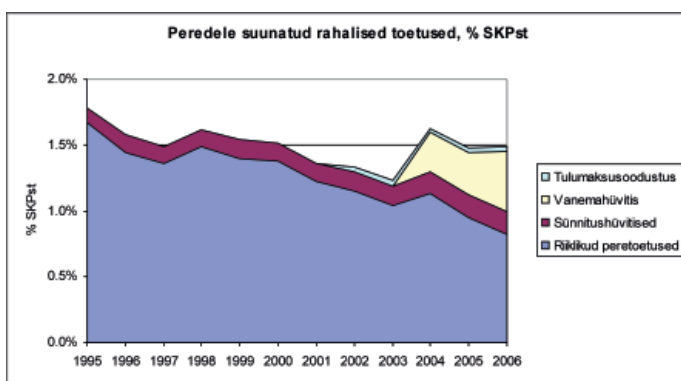
Tundub, et noorteaasta on teema, millest võiks jäädagi rääkima. Järsku peaski noorteaasta liikuma linnast linna, et kõikjal väärtustada andekaid ja tublisid noori?

Huvitavaid ja meelepäraseid teemasid on võimalik valida NOA 2007 kodulehelt aadressil www.tallinn.ee/noorteaasta.

Vanemahüvitise mõjust vaesusele ning sündimus- ja tööturukäitumisele

Andres Võrk, Marre Karu, Sten Anspal
PRAXISE töö- ja sotsiaalpoliitika analüütikud, TÜ doktorandid

Eestis on viimasel ajal sündimus pisut kasvanud ning sageli seostatakse seda 2004. aastal käivitunud vanemahüvitisega. Vanemahüvitis suurendas oluliselt rahalist toetust väikelapsega peredele ja vanemahüvitisele kulutatud summad moodustavad üha suurema osa riiklikest rahalistest toetustest, mis lähevad lastega peredele.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, rahandusministeerium, Statistikaamet, PRAXISE arvutused

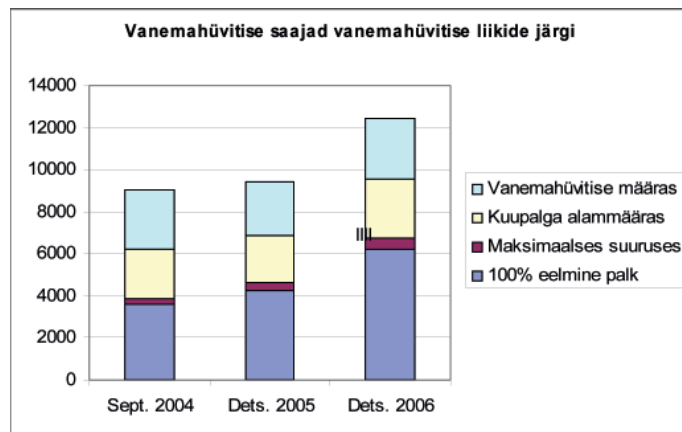
Vanemahüvitise seaduse eesmärk on hüvitada laste kasvatamise tõttu saamata jäänud tulu ning toetada töö- ja pereelu ühitamist. Vanemahüvitise kehtestamisega loodeti, et see suurendab sündimust. Vanemahüvitis peaks soodustama olukorda, kus kõigil on võimalik luua perekond ning saada lapsi, ilma et peaks selleks rahalistel põhjustel loobuma töökäimisest ning karjäärist. Vanemahüvitise näol sisuliselt pikendati rasedus- ja sünnitushüvitise maksmist ning vanemad, kel enne lapse sündi puudus sotsiaalmaksuga maksustatav tulu või oli see väga väike, said õiguse hüvitisele.

Poliitikauringute Keskus PRAXIS on mitmes oma uurimuses püüdnud avada vanemahüvitisega seonduvat. Võrk ja Karu (2006) andsid ülevaate sellest, millised üldse võiksid olla vanemahüvitise mõjud, mis andmetega neid hinnata ning püüdsid ka ise analüüsida vanemahüvitise esmaseid mõjusid sündimuskäitumise muutumisele. Võrk ja Paulus (2007) analüüsisid erinevate peretoetuste, sealhulgas vanemahüvitise mõju lastega perede vaesuse vähendamisele ja erinevate peretoetuste omahinda vaesuse vähendamisel. Järgnevalt lühike kokkuvõte nende uurimuste tulemustest.

Vanemahüvitise mõju sissetulekute jaotumisele

Vanemahüvitise esmaseks mõjukuks on osa perede sissetuleku suurenemine ning selle tulemusena vaesuse vähenemine. Võrk ja Paulus (2007) näitasid, et 2004-2005. aastal vähendas vanemahüvitis allpool absoluutset vaesuspiiri elavate laste hulka ligikaudu 4-5 protsendi ehk ligi 1 protsendipunkti võrra. Vanemahüvitis sissetulekute ebavõrdsust ei suurendanud, võrreldes vanemahüvitise-eelse situatsiooniga. Gini koefitsient vanemahüvitise tulemusena praktiliselt ei muutunud.

Teisest küljest on vanemahüvitis vaesuse vähendamise vahendina suhteliselt kulukas. Võrk ja Paulus (2007) näitasid, et võrreldes teiste peretoetustega (nt paljulapseliste perede toetustega või lapsehooldustega), on vanemahüvitis olnud kõige kallim vaesuse vähendamise meede. See ei ole ka üllatav, sest ligi pooled vanemahüvitise saajad saavad seda endise palgaga võrdses summas, mis ületab oluliselt vaesuspiiri ning seega kellegi vaesust ei mõjuta. Teine pool lapsevanemaid saab vanemahüvitist kas miinimumpalgaga võrdses määras või alla selle, vanemahüvitise määras¹.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

¹ vanemahüvitise määr kehtestatakse igaks eelarveaastaks riigieelarvega.

Vanemahüvitise mõju sündimuskäitumisele

Vanemahüvitise kehtestamise eesmärk oli pigem sündimuse suurendamine, mitte niivõrd vaesuse vähendamine. Vanemahüvitis peaks soodustama sündimust, kuna võimaldab ühel lapsevanemal olla üle aasta lapsehoolduspuhkusel, ilma et perekond peaks sissetuleku languse pärast muretsema.

Palgast sõltuva vanemahüvitise taga on tegelikult majandusteadusele omane eeldus, et inimesed teevad ratsionaalseid valikuid. Sellisel juhul vanemad kaaluvad lapse saamisega kaasnevat tulusid ja kulusid, võttes arvesse enda sissetulekut, tulevikus oodatavat töist karjääri, enda ootused lapse kasvatamise taseme ja kvaliteedi suhtes. Sealjuures tuleb arvestada, et naiste karjäärivõimaluste avardamine, haridustee pikenemine, tööhõive kasv ja palga suurenemine on muutnud lastega kodus olemise suhteliselt vähetraaktiivseks. Naise kõrgel palgal on sündimuskäitumisele erinev mõju. Ühest küljest võimaldab perekonna suurem sissetulek saada rohkem lapsi. Teisest küljest, mida suurem on naise palk, seda suurem on naise kaotus sissetulekus ja tööalases karjääris, kui ta lapsehoolduspuhkusele jääb (ehk majandusinimeste keeles „alternatiivkulu“).

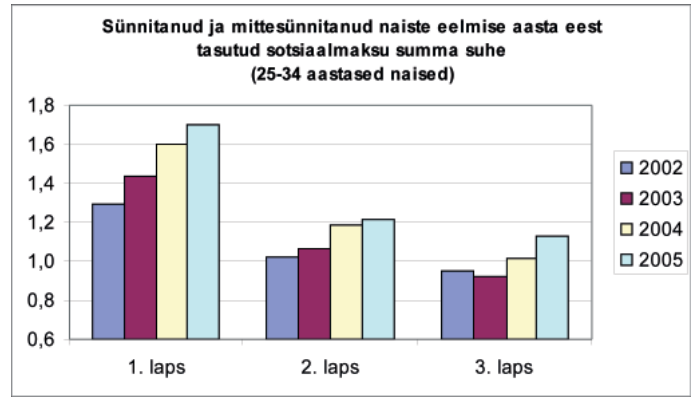
Kuna vanemahüvitis on varem kehtinud lapsehooldustasust märgatavalt suurem, peaks vanemahüvitis suurendama sündimust nii madala kui kõrge palgaga naiste puhul. Eriti peaks palgast sõltuv vanemahüvitis võimaldama kõrgepalgalistel naistel lapsega koju jäämist ning seega ka laste sünnitamist, kuna hüvitis vähendab oluliselt nende alternatiivkulu.

Vörk ja Karu (2006) püüdsid kontrollida, kas pärast vanemahüvitise kehtestamist hakkasid enam sünnitama kõrgepalgalised naised, keda vanemahüvitis võiks enim mõjutada. Selleks võrdlesid nad sünnitanud ja mitesünnitanud naiste haridustaset ning varasemat sissetulekut, võrreldes selleks Eesti Meditsiinilise Sünniregistri ja Sotsiaalkindlustusameti registri andmeid küsitlusandmetega.

Analüüs näitas, et alates 2002. aastast on sünnitama hakanud järjest kõrgema palgaga naised. Aastal 2002 oli oma esimese lapse sünnitanud 25-34 aastaste naiste sissetulek 1,3 korda kõrgem samas vanuses mitesünnitanud naiste sissetulekust. Aastaks 2005 oli sissetulekute erinevus kasvanud juba 1,7 kordseks. Samas on tegemist sujuva arenguga ja pole võimalik tuvastada mingeid järske muutusi 2004. või 2005. aastal, mida saaks seostada vanemahüvitise kehtestamisega.

Küll aga viitas analüüs sellele, et vanemahüvitis võis avaldada soodsat mõju kõrgepalgaliste naiste soovile sünnitada teine ja kolmas laps. Seda näeme, kui vaatame analoogselt esmasünnitajate sissetulekuga teist või kolmandat last sünnitanud naiste eelnevat sissetulekut. 2004. ja 2005. aastal toimus hüppeline tõus teist või kolmandat last sünnitanud naiste sissetulekus, võrreldes mitesünnitanud naiste sissetulekuga. Kui 2002. aastal ei erinenud teise lapse sünnitanud naiste sissetulek ülejäänud naiste sissetulekust peaaegu üldse, siis aastaks 2005 on teise lapse sünnitanud naiste sissetulek 1,2 korda kõrgem.

Samuti, kui aastani 2003 oli oma kolmanda lapse sünnitanud naiste sissetulek madalam nende naiste sissetulekust, kes kolmandat last ei sünnitanud, siis aastaks 2005 on olukord muutunud vastupidiseks: kolmanda lapse on sünnitanud eeskätt kõrgepalgalised naised.

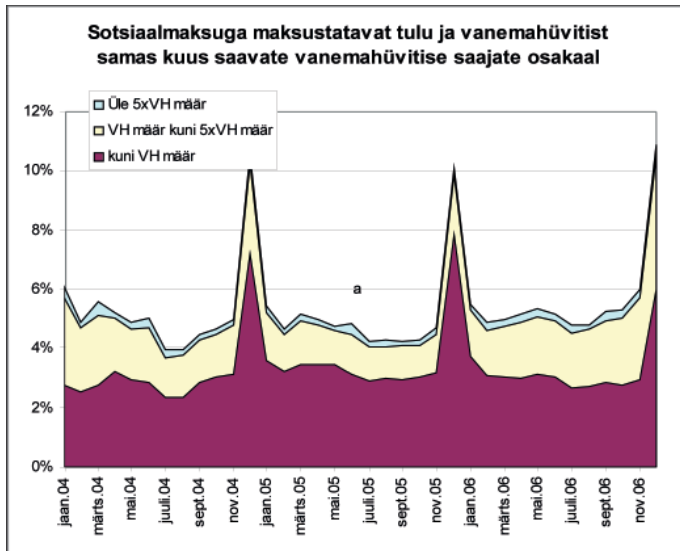
Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, PRAXISe arvutused

Ka kõrgharidusega ja eelnevalt tööturul hõivatud naiste osakaal hakkas sünnitajate seas kiiresti kasvama juba alates 2001. aastast. Kui veel 2000. aastal oli sünnitajate seas kõrgharidusega naisi 15,7%, siis 2005. aastal juba 26,7%. Kõrgharidusega naiste osatähtsuse kasv sünnitajate hulgas on sealjuures olnud kiirem kui kõrgharidusega naiste osatähtsuse kasv sünnitus-ealiste naiste hulgas. Seetõttu ei ole kõrgharidusega sünnitavate naiste osakaalu kasv seotud mitte ainult sellega, et üha enam naisi enne lapse sündi kõrghariduse on omandanud, vaid mingite muude teguritega, milleks võib olla ka vanemahüvitis. Kuna muutused sünnitajate hariduses hakkasid pihta juba enne vanemahüvitise seaduse jõustumist, siis ei ole võimalik kinnitada, et kõrgelharitud naiste aktiivsema sündimuskäitumise oleks kaasa toonud vanemahüvitis.

Vanemahüvitis ja tööturukäitumine

Vanemahüvitisel on mitmesugune mõju ka lapsevanemate tööjõupakkumisele nii enne lapse sündi, vanemahüvitise saamise ajal, kui ka pärast vanemahüvitise lõppu. Eestis ei ole veel oluliselt uuritud seoseid vanemahüvitise ja töötamise vahel. Kui võrrelda praegust olukorda olukorraga, kus vanemahüvitist ei oleks, siis võib oletada, et ühest küljest vanemahüvitis suurendab motivatsiooni rohkem töötada enne lapse sündi, et oleks võimalik saada suuremat vanemahüvitist. Kui suur see efekt võiks olla, on kahjuks veel uurimata. Kiire tööturule naasmise vajadus kohe peale sünnitust peaks tänu vanemahüvitisele vähenema. Mida pikemalt vanemahüvitist makstakse, seda enam peaks see motiveerima vanemat koju jääma. Teiste pereliikmete (peamiselt isa) töötamine enne ja pärast lapse sündi peaks tänu vanemahüvitisele vähenema, sest lihtsalt väheneb vajadus teise sissetuleku järele. Töö ja pereelu paremaks ühitamiseks võimaldab vanemahüvitise seadus töötamist ka vanemahüvitise saamise ajal. Saades töötasu, ei kaota inimene õigust vanemahüvitist saada, välja arvatud juhul, kui töötasu ületab määratud ülempiiri. Küll aga vähendatakse hüvitist seaduses toodud valemi alusel, kui töötasu ületab vanemahüvitise miinimummäära (2007. aastal 2690 kr).

Võimalust vanemahüvitise ajal töötada kasutab ligi 5% vanemahüvitise saajatest. Suurem osa neist inimestest saavad tulu alla vanemahüvitise määra, mis võimaldab neil saada lisaks töötasule ka täies ulatuses vanemahüvitist. Väiksem osa vanemaid saab kuni viiekordse vanemahüvitise määra ulatuses sissetulekut ning üksikud üle viiekordse vanemahüvitise määra ja jäävad seega vanemahüvitisest ilma.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Vanemahüvitise ja töötasu maksmist reguleeriv valem, mis hiljuti tegi läbi väikese kosmeetilise muudatuse, võib mõningail juhtudel panna lapsevanemad olukorda, kus nad lapsehoolduspuhkuse ajal töötamisest mitte ei võida, vaid hoopis kaotavad. Näiteks kui Eesti keskmisele lähedast 10 000-kroonist palka saav ema otsustab lapse kasvatamise kõrvalt veerandkohaga tööle käia, jääb tema töötasu alla hüvitise määra, vanemahüvitist ei vähendata ning netotulu kasvab 1935 kr võrra. Kui aga lapsevanem otsustab töötada kaks korda rohkem ehk poole kohaga, rakendub seaduses toodud valem, hüvitise summa väheneb ning kokkuvõttes muutub netotulu 2269 krooni võrra, mis on vaid 334 krooni rohkem kui veerandkohaga töötades. Küllap on seadusandja motivatsioon

olnud soodustada pigem väikese koormusega töötamist kui täisajaga tööd. Selles suhtes kohtleb valem aga töötajaid ebavõrdselt, karistades kõrgepalgalisi: mida kõrgemalpalgisem töötaja, seda väiksem on tal töökoormus, mida vanemahüvitise valem veel ei karista.

Kokkuvõtteks on hea meel tõdeda, et Eesti elanike arvates peaks inimese prioriteediks olema perekond (vt nt Kasearu, 2005) ning inimesed soovivad saada keskmiselt kahte last (Kasearu ja Kutsar, 2003). Kuigi rõõmu, mida laps perele toob, pole võimalik rahas mõõta, tähendab lapse sünd paratamatult perele suuri materiaalseid kulusid. Lapse sünd suurendab ühelt poolt oluliselt perekonna väljaminekuid ning samas vähendab sissetulekuid, kuna üks vanematest jääb tavaliselt päris pikaks ajaks tööelust kõrvale, lapsehoiu halva kättesaadavuse tõttu sageli kauemaks kui tegelikult soovitakse. Ja ehkki vanemahüvitise mõju sündimusele ei ole lõplikult selge, on vanemahüvitise kehtestamine muutnud väga paljude värske vanemate elu lihtsamaks. Ilmselt suudavad juba lähiaastate analüüsid ka näidata, kuidas oleks võimalik olemasolevat vanemahüvitise skeemi muuta veelgi tõhusamaks ja töö- ning pereelu ühitamist soodustavamaks.

Viidatud allikad:

Kasearu K. (2005) Perekond. Ainsaar M., Kutsar D., Harro M. (toim.) Euroopa Sotsiaaluuringu 2004 Eesti Raport. Tallinn: Eesti Tervise- ja Käitumisteaduste Tippkeskus

Kasearu, K., Kutsar, D. (2003). Perekonna ideaalkujundid ja nende realiseerumise võimalikkus. Kogumikus: Millist perekonnapoliitikat me vajame? Toim. D. Kutsar. Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 88-103.

Võrk, A., Karu, M. (2006) Eesti vanemahüvitise mõju sündimus- ja tööturukäitumisele: hindamise võimalused ja esimeste kogemuste analüüs. PRAXISe Toimetised 25/2006.

Võrk, A., Paulus, A. (2007) Peredele suunatud rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamisele Eestis: analüüs mikrosimulatsioonimeetodi abil. Uurimisraport. PRAXIS. http://www.praxis.ee/data/VorkPaulus_Peretoetusedjavaesus0.pdf

KONKURSID

Kirjandivõistlus põhikooli- ja gümnaasiumi õpilastele

Lastekaitse Liit korraldab kirjandivõistluse teemal "Meie pere ühiseid ettevõtmisi" sooviga koguda laste lugusid perede ühistest ettevõtmistest, traditsioonilistest pereüritustest.

Kirjandivõistluse eesmärgiks on innustada lapsi kirjutama oma perekonna traditsioonilistest ettevõtmistest, meeldejäävatest tegemistest ja seiklustest, et laste poolt kirjeldatu kaudu ka täiskasvanud väärtustaksid enam laste ning perega koosveedetud aega. Kirjandivõistlusele oodatakse võistlustöid 6.-12. klassi õpilastelt.

Ootame kirjandeid teemadel:

Minu vahvaim päev koos isaga/emaga.
Meie pere ühised seiklused.
Meie pere traditsioonidest...
Vaba teema: Otsusta ise, millest tahaksid kirjutada!

Konkursi tingimused:

Hindamine toimub kahes vanusekategorias: 6.-9. klass ning 10. - 12. klass.
Konkursile ootame töid pikkusega kuni 2 lehekülge A4 formaadis.

Lastekaitse Liit moodustab kirjandite hindamiseks žürii.

Kolm oma vanusegrupis parimaks osutunud kirjandikirjutajat saavad auhinnad.

Võistlustöid oodatakse kuni 30. aprillini 2007.

Võistlustööd palume saata märgusõnaga "KIRJANDIVÕISTLUS" aadressil: Lastekaitse Liit, Endla 6-18, Tallinn 10142.

Konkursitööle peavad olema kinnises ümbrikus, lisatud töö esitaja andmed:

- Ees- ja perekonnanimi
- Vanus ja klass
- Töö pealkiri
- Osaleja kodune aadress, indeks, telefon, e-maili aadress
- Kooli nimi ja aadress

Kirjandivõistluse tulemused tehakse teatavaks 2007 aasta novembri alguses.

Parimad kirjandid kuulutatakse välja ja auhinnad antakse üle Lastekaitse Liidu konverentsil "Meie lapse mured" novembrikuus.

Lisainformatsioon telefonil 6418486 e-post: kathlin.mikiver@lastekaitseliit.ee

Euroopa Komisjoni plakatikonkurss „Euroopa Liit ja mitte diskrimineerimine“

Hei noored!

On aeg hakata valmistuma uueks üle-euroopaliseks plakatikonkursiks

Teema: Euroopa Liit ja mitte diskrimineerimine
Aeg: 1. juuni–16. oktoober

Plakatikonkurss on üle-euroopaline ja sellest saavad osa võtta kõik noored vanuses 12-18. eluaastat. Eestis viib konkursi läbi Euroopa Komisjon koostöös Lastekaitse Liiduga.

- Võistluses on kaks vanusekategoriat 12.-14.aastased ja 15.-18.aastased.
- Võistkonnad peavad olema vähemalt neljaliikmelised.
- Võitja võistkond sõidab Brüsselisse!

Lisa info saab olema 1. juunist meie kodulehel www.lastekaitseliit.ee

Küsimuste korral kirjutage: infokeskus@lastekaitseliit.ee

Käthlin Mikiver
projekti Eesti poolne koordinaator

PROJEKTIKONKURSS LASTEKAITSE LIIDU LIIKMETELE

„Võrdsed võimalused“

*Euroopa Liit on kuulutanud 2007. aasta võrdsete võimaluste aastaks. Euroopa aasta „Võrdsed võimalused kõigile – õiglase ühiskonna poole“ võtmesõnadeks on **õigused, esindatus, (mitmekesisuse) tunnustamine ja austus.***

Projektikonkursi eesmärgiks on toetada uusi ideid ja algatusi, mis toetavad iga lapse täisväärtuslikku osalemist perekonnas, kogukonnas ja ühiskonnas.

Konkursile on oodatud projektid, mille tegevus on suunatud tolerantsuse ja võrdväärse kohtlemise edendamisele ühiskonnas, sh ka teemakohaste arutelude läbiviimine laste, noorte ja täiskasvanute seas.

NB! Eriti on oodatud projektid, mille kavandamises ja läbiviimises osalevad lapsed ja noored.

Konkursile projektide esitamise tähtajaks on **25. aprill 2007.a.** Toetusfondi suurus on **50 000.- krooni.** Projektikonkursi hindamise komisjon teeb tulemused teatavaks hiljemalt **02. maiks 2007** Lastekaitse Liidu koduleheküljel ja teavitab projekti esitanud ühinguid konkursi tulemustest kirjalikult.

Nõudmised projektile:

- projektitaotlused tuleb esitada Lastekaitse Liidu projektitaotluse vormi alusel, mis on kättesaadav koos lisaga - eelarve näidis - LL koduleheküljel www.lastekaitseliit.ee (jaotus: organisatsioon – dokumentatsioon LL liikmetele – projektitaotluse vorm 2006)
- projekti tegevuste läbiviimise ajaks on periood mai-november 2007

Ootame Lastekaitse Liidu liikmetelt lennukaid ideid ja lahendusi.

NB! Juhul kui väljakuulutatud tähtajaks projektikonkursile laekunud projekte on vähe ja/või need ei vasta konkursi kutses esitatud kriteeriumitele kuulutab Lastekaitse Liit välja lisakonkursi st konkurs on siis avatud kõikidele avaliku ja kolmanda sektori organisatsioonidele.

Projektitaotlused palun saata:
Projektikonkurss „Võrdsed võimalused“
Lastekaitse Liit
Endla 6-18, 10 142 Tallinn

Lisainfo: Malle Hallimäe
Tel.: 6311 128, e-post: malle@lastekaitseliit.ee

Lastekaitse Liit kuulutab välja
koolikeskkonna teemalise **fotokonkursi**

MEIE SAAME HAKKAMA VÄGIVALLATA!

Konkursi eesmärgiks on väärtustada tolerantseid ja sallivaid hoiakuid ning abistavaid ja sõbralikke suhteid koolis. Konkurs kestab märtsikuu algusest kuni 31. maini 2007. Võitjad kuulutatakse välja 1. septembril 2007 koolirahu tseremoonial Pärnu keskväljakul. Ühtlasi avaldatakse parimate nimed ajakirjanduses ning Lastekaitse Liidu koduleheküljel www.lastekaitseliit.ee.

Konkursist on osa võtma oodatud kõik õpilased erinevatest koolidest (algkoolid, põhikoolid, gümnaasiumid, kutseõppeasutused, huvikoolid, jms). Võisteldakse kolmes vanuseastmes:

1. kuni 5. klass / 6. kuni 9. klass / 10. kuni 12. klass

Konkursi tingimused:

- Esitada võib mustvalgeid ja värvifotosid, mis ei ole osalenud teistel konkurssidel.
- Foto peab olema enda tehtud, iga osaleja saab saata kuni kolm fotot.
- Piltidel kujutatud situatsioonide sõnum peab olema seotud koolikeskkonnaga (ilmekad ja/või kriitilised olukorrad koolis, suhted õpetajate ja õpilastega, positiivsed tegevused, jms).
- Fotod esitatakse digitaalselt:
- Fotode eraldusvõime peab olema vähemalt 2000 x 1500 pikslit (lubatud formaadid on .jpg .tiff .bmp).
- Fotode digitaalsel töötlemisel/manipuleerimisel lisada juurde pildi originaal.
- Digifotosid võib saata e-postiga foto@lastekaitseliit.ee või saata/tuua ise pildid cd'l Lastekaitse Liitu (Endla 6-18 Tallinn 10142).
- Võistlustöödel peab olema:
- Pildi allkiri ja lühike seletus pildi sõnumi kohta (maksimaalselt 150 tähemärki).
- Autori ees- ja perekonnanimi.
- Kontaktandmed.
- Kooli nimi ja klass.
- Konkursist osavõtja garanteerib fotol olevate kolmandate isikute nõusoleku piltide kasutamiseks.
- Lastekaitse Liidu poolsetel korraldajatel on õigus avaldada esitatud pilte trükistes, veebis ja näitustel fotokonkursiga seonduvalt. Esitatud tööd kuuluvad peale konkursi Lastekaitse Liidule.

Konkursitöid hindab vastava valdkonna inimestest koosnev žürii. Igas vanusegrupis on peaaühinnaks Photopoint'i poolt välja pandud digikaamerad, lisaks antakse välja ka teine ja kolmas koht ning eriauhinnad. Uue kooliaasta alguses toimub parimatest töödest näitus Pärnus Port Arturi kaubanduskeskuses (september), Tallinnas Viru Keskuses (oktoober) ning edaspidi teistes paikades.

Meie koostööpartnerid:

Photopoint, Filmari, Viru Keskus, Port Artur. EestiFoto.ee
Lisainfo: www.lastekaitseliit.ee
Kirjuta: foto@lastekaitseliit.ee Helista: 6311128

TRÜKISED

Trükiseid ja LL sümbolikaga tooteid saab osta Lastekaitse Liidu veebipoest www.lastekaitseliit.ee või infokeskusest Märka last, Tõnismägi 3, Tallinn.

Kunstialbum "Laps eesti kunstis. Lapsepõlv."

Koostajad: Reeli Kõiv ja Mare Joonsalu
270 leheküljel tutvustatakse lapse kujutamist eesti kunstis läbi kahe aastasaja erinevate teemade lõikes. Esindatud on maal, skulptuur ja graafika. Selgitavad tekstid ja kommentaarid on eesti ning inglise keeles. Raamat on valitud 2003. a. 25 kaunima raamatu hulka. **Hind 550.00 (liikmetele 390.00)**

Lastekaitse Liit 15. Ajalugu ja tänane päev.

Raamat annab ülevaate lastehoolekande ja lastekaitse ajaloost Lastekaitse Liidu taasloomisest aastal 1988 ja järgneva 15 aasta tegevusest. **Hind: 40.00**

Estonian Union for Child Welfare. About the organisation

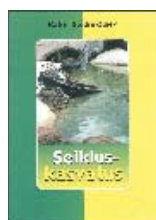
Lühike inglisekeelne ülevaade Lastekaitse Liidu ajaloost, tegevussuundadest ja projektidest koos liikmeskonna kontaktandmetega. **Hind: 20.00**

Õpilasmalev

Koostajad: Katrin Soidra-Zujev ning Sulev Kallavus.
Raamat on praktilise suunitlusega ning toodud on palju praktilisi nõuandeid

maleva elu-olu korraldamiseks (üldine tegevuskava, rühma tegevuskava, ohutusnõuete instrueerimise tabel, kokkutuleku juhend, vaba aja sisustamise võimalused, mängud jm). Väljaandes kirja pandud nõuandeid on kasulik teada enne, kui asute koostama rühma tegevusprogrammi. **Hind: 50.00**

Seikluskasvatuse meetod

Autor: Katrin Soidra-Zujev.

Seikluskasvatuse meetod on osa elamuspedagoogikast, see on sotsiaalkasvatuse meetod, mis püüab toetada inimest oma isiksuse arendamisel ja sel teel parandada ühiskondlikku läbisaamist. Väljaanne tutvustab lugejale seikluskasvatuse ideed ja tegevussuundi. Põhiliselt käsitletakse seikluskasvatuse mõistet ja selgitatakse seikluskasvatusega seotud asjaolusid, seikluskasvatuse ajalugu, teooriat ning praktikat. **Hind: 30.00**

Valik elamusmänge

Autorid: Reeda Tuula ja Katrin Soidra-Zujev
Raamat sisaldab väga laia valikuna erinevaid meelelahutuslike ja mõttestrateegia mänge, mis jaotatud mängu spetsiifika

järgi: tutvumismängud, soojendus-, usaldusharjutused, probleemilahendusega seotud tegevused, kombineeritud mängud, madalkõisharjutused ja tegevuse lõpetamise mängud. Raamatu alguses on antud väga põhjalik ülevaade seiklustegevuste ja mängude olemusest, juhendaja rollist seiklummängudes, praktilise tegevuse läbiviimise põhimõtetest ning turvalisuse olulisusest seiklummängude läbiviimisel. **Hind: 177.00**

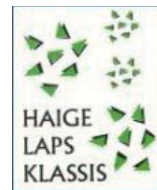
Lapse heaolu Eestis: RISKID JA VALIKUD

Artiklite kogumik, mille kandvaks teemaks on lapse kasvukeskkonna ja heaolu küsimused ühenduses lapsepõlvkogumuste tähenduslik-

kusega. Vaadeldud on lasteaiakultuuri ja lapsekeskse kasvatusaspekte, õpilaste toimetulekut ning lastekaitse sõlmprobleeme.

Hind: 60.00

Haige laps klassis

Koostaja: Mare Leino Raamatu põhieesmärgiks on läbi õpetajate juhtumikirjelduste tõestada, et algselt tavakooli jaoks lootusetuks tunnistatud erivajadusega laps võib saavutada seal edu, kui temasse uskuda ning temaga täiendavalt tegeleda. Lisaks tegelikele juhtumikirjeldustele sisalduvad raamatus võõrkeelse teaduskirjanduse refereeringud.

Hind: 42.50

Võrgustikutöö võimalusi töös lastega

Toimetaja Triin Edovald
Kogumikku on koondatud artiklid, mis puudutavad võrgustikutöö erinevaid

aspekte: võrgustikutöö olemus, kooli võrgustikutöö hetkeseis, võrgustikutöö kui meetodi rakendamise võimalusi. Kogumikus on toodud valik võrgustikutööga seotud mõistete koos seletustega. **Hind: 25.00**

Laps, haridus ja toetav võrgustik

2002. a. toimunud konverentsi "Laps, haridus ja toetav võrgustik" ettekannete kogumik. Konverentsi eesmärgiks oli sotsiaal- ja haridusvaldkonna

koostöö soodustamine, tagamaks iga lapse õigust haridusele. Konverentsil tutvustati uuendusi haridusseadustikus ja muudatusi koolivõrgus. Ühtlasi diskuteeriti laste haridusprobleemide võimalike lahenduste ja nende vastavuse üle lapse huvidele. **Hind: 25.00**

Nutikas kasvatus
Autor: Heikki Sariola
Kunstnik: Taru Carsen
Raamatus jagatakse lapsevanematele huvitavaid soovitusi ja näpunäiteid, kuidas lahendada laste kasvatamisel esituulevaid olukordi vägivalda kasutamata.
Hind: 35.00

Mida teha siis, kui sinu laps... ehk väike nõuanderaamat lapsevanematele
(eesti ja vene keeles)
Autor: Kristi Kõiv

Kunstnik: Edgar Valter
Raamat on mõeldud koolieelikute vanematele, aidata neil mõista ja mõtestada oma tegevust laste kasvatamisel ning muuta seda tõhusamaks. Raamatus on esitatud igapäevaelus sageli esituulevaid olukordi ning toodud näidetena võimalikud lahendused, mida võib kasutada ka teistes sarnastes olukordades.
Hind 45.00

Lapse õiguste konventsioon
Raamatu autor Eugene Verhellen on Genti ülikooli emeriitprofessor. Raamatus esitab autor ülevaate laste õigustest ja nende

taustast. Raamat on sobiv kasutamiseks hariduslikel eesmärkidel ja neile, kes soovivad teada, mis on normide taga.
Hind: 150.00

Laste õigused
Esseekogumik ÜRO lapse õiguste konventsiooni tähendusest ning sellest, kuidas konventsiooni põhimõtteid ja sätteid tõhusalt ellu rakendada. Siin

käsitletakse laste õigustega seotud vastuolulisi ja päevakajalisi teemasid. Kas meie peredes, ühiskonnas ja poliitikas pööratakse tähelepanu lapse huvidele? Kas lastel on poliitilist mõjujõudu? Kas riik peaks laste kaitseks pereellu sekkuma? Kuidas saaks kõige paremini levitada laste õiguste ideed? Kas meil puuduvad laste õiguste teostamiseks vahendid? jm.
Hind: 75.00

Mul on õigus
ÜRO lapse õiguste konventsiooni tutvustavate raamatute sari, mis koosneb kolmest eri vanuserühmadele (lasteaiaja ja noorem kooliiga, keskmine kooliiga, vanem kooliiga) mõeldud raamatust. Vanemale ja keskmisele koolieale on olemas raamat ka vene keeles.
Hind: 25.00

Lapse õigused, ainekava 5-7 aastaste laste õpetamiseks koos metoodiliste soovitusetega
Koostaja: Reeli Simanson.

Trükk sisaldab lapse õiguste ainekava, metoodilisi soovitusi ainesisu avamiseks ja soovitatavat õpivara lapse õiguste ning kohustuste ning ühiskonnas aktsepteeritud normide tutvustamiseks 5-7 aastastele lastele.
Hind 40.00

Õppefilm „Mul on õigus“

Film tutvustab lapse õigusi lastele, kes ei ole veel kooliikka jõudnud ning kutsuvad kõiki kaasa mõtlema, kuidas käituda nii, et oma õiguste kasutamisel ei riivataks kaaslaste õigusi. Õppefilmil on valitud teemad, mis on koolieelikule lähedased, mõistetavamad ning puudutavad tema elu otseselt.
Hind: 130.00

Kaardimäng „Võta õigus“

Mängu eesmärgiks on anda lastele rohkem teavet laste õiguste konventsioonist ja tutvustada elulisemalt selle sisu.
Hind: 30.00

Meedia ja lapse õigused

Kogumik peaks andma mõtteainet meediaasjatundjatele selle kohta, kuidas paremini kaitsta lapse õigusi

ning suurendada laste rolli massimeedias. Originaali tiitel: „The Media and Children’s Rights“
Hind: 25.00

Meie lapse mured: ei vägivald

2003. a. novembris Sakala keskusel toimunud konverentsil keskenduti koolivägivaldaga toimetuleku võimalustele. Seda nii teoreetikutel, praktikutele kui ka õpilastele.
Hind: 25.00

Meie lapse mured. Perekond – märka ja hooli

Ettekannetes on keskendutud pereteevastele Eestis, samuti Soomes ja Venemaal. Lisaks spetsialistidele avaldavad oma mõtteid perekonnast ja elust Tallinna koolide õpilased.
Hind: 38.00

Meie lapse mured. Minu pere.

2001. aastal toimunud konverentsi „Meie lapse mured. Minu pere.“ kokkuvõte. Raamatus on kõik ettekanded nii eesti kui vene keeles.
Hind: 25.00

Meie lapse mured. Ettevalmistus iseseisvaks eluks.

Kokkuvõte 2000. aastal toimunud konverentsist, mille peateemaks oli kutseharidus, selle kättesaadavus ja kvaliteet, samuti noorte võimalused tööturul konkureerimiseks.
Hind: 25.00

Avatud ukсед. Artiklite kogumik.

Toimetaja: Triin Edovald
Kogumikku on koondatud artiklid, mis kajastavad Lastekaitse Liidu projekti „Avatud ukсед“ arengut ja kulgu aastatel 1998-2002, projekti raames läbi viidud uurimusi, päevakeskuste tegevuse

jätkamise võimalusi ning Rakvere, Tapa, Paldiski ja Katleri päevakeskuste ülevaateid oma tegevustest.
Hind: 25.00

Ei vägivallale. Konverentsi materjalid

Koostaja: Anniki Tikerpuu
24. oktoobril 2002. a. Rahvusraamatukogus toimunud õpilaskonverentsi "Ei vägivallale"

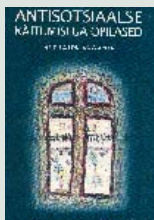
materjalid. Konverentsi eesmärk oli anda õpilastele võimalus öelda välja oma arvamus, sest noorte endi osalus on otsustava tähtsusega koolivägivalla probleemide lahendamisel. **Hind: 20.00**

Ei vägivallale. Konverentsi materjalid

Koostaja: Anniki Tikerpuu
2001. aasta novembris toimunud Lastekaitse Liidu konverentsi "Ei vägivallale"

materjalid. Üleriikliku õpilaskonverentsiga võeti kokku samanimelises projektis aasta jooksul toimunu ning anti ülevaade saavutatud tulemustest. **Hind: 20.00**

Antisotsiaalse käitumisega õpilased (I-IV osa)

Koostaja: Kristi Kõiv
Kogumikku on koondatud uurimused, mis käsitlevad antisotsiaalse ja kuritegeliku käitumisega erikooli õpilasi. **Hind: 52.00**

Minu pildialbum

Autor: Margit Pajo
Raamat kõigile uue kodu leidnud lastele. Esimene eestikeelne lasteraamat, mis on kirjutatud adopteeritud lapsele aitamiseks tal mõista oma staa-

tust uues peres. Sobib lugemiseks ka kõigile teistele nooremas koolieas lastele ja aitab luua mõistvat suhtumist

lastekodulastesse ja adopteeritud lastesse. **Hind: 35.00**

Kiusamiskäitumise mitu tahku

Autor: Kristi Kõiv
Raamatus käsitletakse koolikiusamise uurimust, mille põhi-eesmärgiks oli uurida koolis, kolmel erine-

val suhete tasandil toimuvat kiusamise erinevate liikide esinemissagedust: õpilane-õpilane õpilane-õpetaja õpetaja-teised täiskasvanud koolis, kellega õpetaja kokku puutub. **Hind: 45.00**

Kasvame koos DVD

Saatesarja Kasvame koos 10 osa

1. Kooliks ettevalmistus
2. laste omavahelised suhted
3. Lapsega avalikus kohas
4. Lapsega arsti juures
5. Kodutööd koos lastega
6. TV ja arvutid lapse arengus
7. Kool ja kodu
8. lapse turvalisus
9. Lapse päev
10. Mäng ja raamatud

Hind: 120.00

märka last

TELLIN LASTEKAITSE LIIDU AJAKIRJA "MÄRKA LAST"

Tellimusvormi palume täita TRÜKITÄHTEDEGA ja saata faksile 631 1735, posti teel Lastekaitse Liit, Endla 6-18, Tallinn, 10142 või e-postile infokeskus@lastekaitseliit.ee

Tellija kontaktandmed

Ees- ja perekonnanimi

Kontakttelefon

Aadress

E-post

Tellimuse andmed

AJAKIRI "MÄRKA LAST", ilmub 2 korda aastas

Ajakirja kättetoimetamise andmed*

Aastatellimus 50.- (tulen ise järele LL Infokeskusesse "Märka Last" aadressil Tõnismägi 3, Tallinn, telefon 6418 486) Ajakirja ilmumisel informeerime teid sellest kas e-posti [] või telefoni [] teel (märkige enda jaoks sobiv variant).

Aastatellimus 70.- (posti teel, märkige täpne aadress, kuhu tellimus saata)

Soovin arvet

Arve esitamise andmed

Saaja nimi

Saaja aadress

Lastekaitse Liit

a/a nr 221001192369, Hansapank
(selgitusse märkida tellija nimi ja ajakirja tellimine)

Tellija allkiri:

Üksiknumbrite tellimine ka kodulehelt
www.lastekaitseliit.ee

* tärniga märgitud väljad on kohustuslik täita

LASTEKAITSE LIIDU FOND

Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond allfondina tegutsev Lastekaitse Liidu Fond on asutatud 2002. aastal eesmärgiga toetada põhi- või keskkharidust omandavaid andekaid õpilasi. Fondi asutamine sai teoks tänu Eesti ühingute Liidu ja Soome-Eesti Kaubanduskoja poolt Lastekaitse Liidule omistatud Sil-laehitaja 2001 auhinnale. Kuna auhinnaga kaasnes ka rahaline preemia otsustati see kasutada loodava fondi algkapitalina.

Lastekaitse Liidu Fondi stipendiumi taotlejalt eeldatakse märkimisväärseid saavutusi Õppetöös (aineolümpiaadid) või muul harrastataval alal (spordivõistlused, konkursid vms). Stipendiumi peamiseks eesmärgiks on toetada last ning laiendada tema võimalusi oma ande edasiarendamiseks.

Stipendium on personaalne ning see on ette nähtud:

- õppe- või huvitegevuse vahendite soetamiseks,
- osalemiseks aineolümpiaadidel, konkurssidel või spordivõistlustel
- huvi-, spordi- või keeltekooli (ringi) õppemaksu tasumiseks

Stipendiumi taotlusi võetakse vastu igal aastal 1. septembrist kuni 15. oktoobrini SA Eesti Rahvuskultuuri Fond taotluse ankeedil, mille saab Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond koduleheküljelt. Taotluse ankeedile lisatakse trükitud taotluse põhjendus, vähemalt ühe soovitaja põhjendus ja tõend vastavast õppeasutusest, huvi- või spordikoolist. Stipendiume jagatakse kord aastas novembris.

Rahuldatud taotluste nimekiri avaldatakse ajakirjanduses ja SA Eesti Rahvuskultuuri Fond ning Lastekaitse Liidu koduleheküljel: www.erkf.ee ja www.lastekaitseliit.ee

Eraisikud ja firmad, kes soovivad toetada noori andekaid õppureid, saavad teha annetusi:
a/a 221001101347 Hansapank. Märgusõna "Lastekaitse Liidu Fond".

SA Eesti Rahvuskultuuri Fond

A. Weizenbergi 20A-13
10150 Tallinn
Tel. 601 3428 Faks 601 3429
e-post: post@erkf.ee www.erkf.ee
Lastekaitse Liit
Endla 6-18 10142 Tallinn
Tel. 6311 128 Faks 6311 735
e-post: liit@lastekaitseliit.ee
www.lastekaitseliit.ee

Lastekaitse Liidu liikmeks astumine

Lastekaitse Liidu liikmeks vastuvõtmist võivad taotleda kõik mittetulundusühingute registrisse kantud juriidilised isikud, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk ja tegevuse põhisuunad on sarnased ja kooskõlas Liidu eesmärgi ja tegevuse põhisuundadega, kes soovivad arendada lastekaitsealast tegevust ning kes on tegutsenud põhikirjalistel eesmärkidel vähemalt 0,5 aastat.

Lastekaitse Liidu liikmeteks on peamiselt Eestis asuvad iseseisvate mittetulundusühingutena registreeritud lastekaitseühingud. Liidu liikmeks astuda sooviv juriidiline isik esitab vanematekogule avalduse, milles kohustub järgima Liidu põhikirja ja tasuma Liidu üldkogu poolt kinnitatud sisseastumismaksu, mis vastavalt LL üldkogu otsusele on 150.- krooni. Liidu liikmeks vastuvõtmise otsustab vanematekogu ja otsuse kinnitab üldkogu.

Liidu liikmetel on õigus:

- osaleda hääleõigusega Liidu üldkogul;
- üles seada kandidaate vanematekogu liikmeks valimiseks Liidu liikmete ja toetajate hulgast.
- olla valitud oma esindaja kaudu Liidu vanematekogu liikmeks;

- saada Liidu juhatajalt ja vanematekogult teavet Liidu tegevuse kohta;
- osaleda Liidu poolt elluviidavates projektides ja korraldatavatel koolitustel;

Liidu liige on kohustatud:

- järgima Liidu tegevuses osalemisel põhikirja ja Liidu organite otsuseid;
- tasuma üldkogu poolt määratud tähtajaks Liidu liikmemaksu arvestusega 25.- krooni iga ühingu liikme kohta;
- teatama Liidu juhatajale liikmete arvestuse pidamiseks oma asukoha ja aadressi ning registrikoodi ning esitama oma liikmete nimekirja.

Kuigi põhikirja järgi on Liidu liikmed juriidilised isikud, s.o lastekaitse ühingud, on alates 2003.a sisse viidud uus liikmete arvestuse süsteem, mille kohaselt iga ühingu üksikisikust liige on kantud ka Lastekaitse Liidu liikmete registrisse ning selle tõenduseks väljastatakse talle Lastekaitse Liidu liikmekaart. Liikmekaardi esitamisel kehtivad talle mitmed soodustused Lastekaitse Liidu poolt organiseeritud ürituste osavõtumaksu ja Liidu poolt pakutavate teenuste eest tasumisel.

LASTEKAITSE LIIDU TEGEVUSKALENDER

MÄRTS

- Seminar "Lapse ja vanemate toetamine kui vanemad otsustavad lahku kolida"
- Sotsiaalteatri noorte esinemine (Haljala Gümnaasium)
- Arengupäev- koolituspäev liikmesorganisatsioonidele
- Sotsiaalteatri noorte esinemine(Puiatu Erikool; Lahmuse Eriinternaatkool)
- Projektikonkurss „Võrdsed võimalused“ toetamaks uusi ideid ja algatusi laste täisväärtuslikuks osalemiseks ühiskonnas
 - „Raamat tuleb külla“ (Tartu Descartesi Lütseum, Võru Kesklinna Gümnaasium)
- FICE- Vahetada teadmisi ja kogemusi laste ja noortele hoolekande arendamiseks rahvusvahelise koostöö kaudu
- Näitus „Oma raamat! (Põlva, Röpina)

.....

APRILL

- „Raamat tuleb külla“ (Rapla Vesiroosi Gümnaasium, Viljandi Paalalinna Gümnaasium, Väikemõisa Lastekodu)
- Rahvusvaheline seminar "Näiteid lastega peredele suunatud teenustest"
- „Loeme koos“ Muinasjutuhommikud infokeskuses „Märka Last!"
- Näitus „Oma raamat“ (Võhma)
- Sotsiaalteatri meetodi koolitus noortele (Kloogaranna Noortelaager)
- Konverents „Kasvamine seikluse kaudu II"
- Lastekaitse Liit üldkogu

.....

MAI

- „Loeme koos“ ,Muinasjutuhommikud infokeskuses „Märka Last!"
- Konverents "Laps, pere, alkohol"
- Liikumise "Aloholivaba lapsepõlve eest" pressikonverents
- Kristi Kõivu kiusamiskäitumise kordusuuringu raporti koostamine ning tagasiside seminar
- Koolikeskkonna teemaline seminar Pärnus „Kiusamiskäitumine koolis – ennetamine ja sekkumine"

.....

JUUNI

- Rahvusvahelise lastekaitsepäev
- Puuskulptuuride valmistamise lasteaedade mängualade sisustamiseks (Hiiumaal)
- Sotsiaalteatri meetodi rakendamine koolis" suvekool õpilastele ja juhendajatele
- Suvekool Lastekaitse Liidu liikmeskonnale ja koostööpartneritele (Pedasel)

.....

SEPTEMBER

- Noorte delinkventse käitumise raporti avalikustamine
- Näitus „ Ei vägivallele" omaloomingu konkursi parimates töödest
- Sotsiaalteatri noorte esinemine (Kiviõli I Gümnaasium)
- Sotsiaalteatri meetodi koolitus noortele (Kloogaranna Noortelaager)
- Seminar õpetajatele märkamaks ning ära tundmaks pedofiliat
- „Raamat tuleb külla"
- Sotsiaalteatri noorte esinemised (Martna Põhikool ja Ridala Põhikool)

Infokeskus "Märka last"
Oleme avatud E-R 12.00-17.00

Tõnismägi3, Tallinn 10 119
Tel: +372 6418 486
Faks: +372 6311 735
E-post: infokeskus@lastekaitseliit.ee

www.lastekaitseliit.ee

